

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ADLİ BİLİMLER ANABİLİM DALI

**7-12 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN İSTİSMAR BİLGİ DÜZEYLERİ
ÇORUM İLİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tuba ORMANCI

Çorum - 2022

**7-12 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN İSTİSMAR BİLGİ DÜZEYLERİ
ÇORUM İLİ ÖRNEĞİ**

Tuba ORMANCI

**Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Adli Bilimler Ana Bilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Selen ÖZAKAR AKÇA

Çorum 2022

Tuba ORMANCI tarafından hazırlanan “7-12 Yaş Grubu Çocukların İstismar Bilgi Düzeyleri; Çorum İli Örneği” adlı tez çalışması 14/12/2022 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Adli Bilimler Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Sevinç POLAT

.....

Doç. Dr. Emre DEMİR

.....

Doç. Dr. Selen ÖZAKAR AKÇA

.....

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun 06/01/2023 tarih ve 2023/49 Sayılı kararı ile Tuba ORMANCI'nın Adli Bilimler Anabilim Dalında Yüksek Lisans derecesi alması onanmıştır.

Prof. Dr. Muhammed Asif YOLDAŞ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

Tuba ORMANCI

7-12 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN İSTİSMAR BİLGİ DÜZEYLERİ ÇORUM İLİ ÖRNEĞİ

Tuba ORMANCI

ORCID: 0000-0002-9429-2520

HİTİT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

Aralık 2022

ÖZET

Küresel bir problem olan cinsel istismar Ruth ve Henry Kembe tarafından (1978), “bağımlı ve gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocuk ve ergenlerin bilinçli olarak onay vermeyecekleri, bütünüyle algılayamadıkları veya ailevi rollerle ilgili sosyal tabulara ters düşen cinsel aktivitelerde kullanmak” olarak tanımlanmıştır. Yapılan çalışmalarda 7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar bilgi düzeylerini araştıran çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Çocuk cinsel istismarını önlemeye yönelik çabaların önündeki en büyük engellerden biri, çocukların bu konudaki bilgi eksikliği olduğu düşünüldüğünde çocukların cinsel istismar konusunda neler bildiğinin belirlenmesi önemlidir. Bu çalışma ile 7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmış, cinsel istismar hakkında doğru bilinen yanlışların ortaya çıkarılması, bu doğrultuda eğitim programlarına ışık tutması planlanmıştır.

Bu çalışma tanımlayıcı-kesitsel olup Ağustos 2021-Kasım 2022 tarihleri arasında Çorum Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi çocuk yataklı servislerinde tedavi altında olan 7-12 yaş grubu 281 çocukla yürütülmüştür. Veriler “çocuk ve aile tanıtıcı soru formu” ve “Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği” (ÇİBÖ) aracılığıyla toplanmıştır. Uygun olmayan dokunma (UOD) ve uygun dokunma (UD) olmak üzere iki alt boyuttan oluşan ölçek, otuz üç maddelidir. ÇİBÖ’den alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 33’tür. İstatistiksel analiz SPSS paket programı ile yapılmış, çocuk ve aile tanıtıcı soru formundan elde edilen veriler yüzde (%), ÇİBÖ’den elde edilen veriler ortalama±standart sapma ile raporlanmıştır. Bağımsız iki grup arasındaki verilerin karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi, bağımsız ikiden fazla

grup için Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Çocukların %76,5'i 10-12 yaş aralığında, %52,5'i kız, %83,5'i çekirdek aile yapısında ve %81,2'si sadece anaokuluna gitmektedir. Çocukların ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $20,51\pm 4,60$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $15,26\pm 3,69$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $5,24\pm 1,92$ ile ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, ailede kaçınıcı çocuk olma durumunun, aile yapısı, anaokulu/kreşe gitme durumunun, annelerinin yaş ve eğitim ile babalarının yaş durumlarının cinsel istismar bilgi düzeyini etkilemediği saptanmıştır ($p>0,05$). Çocukların annelerinin çalışma durumuna göre ölçek UD-Alt Boyut Puan Ortalaması ile babaların eğitim ve çalışma durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre UOD-Alt Boyut Puan Ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ($p<0,05$) belirlenmiştir.

Sonuç olarak çalışmaya katılan çocukların cinsel istismar hakkındaki bilgi düzeyleri genel ortalamanın üzerinde olmasına rağmen, cinsel istismarın hayatın bütün noktalarını etkileyen yıkıcı etkisi göz önüne alındığında, çocukların istismar bilgi düzeyleri istenilen düzeyde değildir. Bu yüzden çocukların istismar bilgi düzeylerini yükselten eğitim programlarına ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kavramlar: Çocuk, cinsel istismarı, bilgi düzeyi, hemşirelik

Bilim Kodu: 1002

ABUSE KNOWLEDGE LEVELS OF CHILDREN AGED 7-12

CORUM PROVINCE EXAMPLE

Tuba ORMANCI

ORCID: 0000-0002-9429-2520

HITIT UNIVERSITY

GRADUATE EDUCATION INSTITUTE

Master Thesis

December 2022

ABSTRACT

As a global problem, sexual abuse has been defined by Ruth and Henry Kembe (1978) as “the use of dependent and developmentally immature children and adolescents in sexual activities that they do not consciously approve of, cannot fully perceive, or that go against social taboos regarding family roles”. In the studies conducted, it is seen that the studies investigating the sexual abuse knowledge levels of children in the 7-12 age group are insufficient. Considering that one of the biggest obstacles to efforts to prevent child sexual abuse is the lack of knowledge of children on this issue, it is important to determine what children know about sexual abuse. With this study, it was aimed to determine the sexual abuse knowledge level of children in the 7-12 age group, to reveal the correct misconceptions about sexual abuse.

This descriptive and cross-sectional study was conducted with 281 children aged 7-12 years who were under treatment in the pediatric inpatient services of Çorum Hitit University Erol Olçok Training and Research Hospital between August 2021 and November 2022. Data were collected through the “child and family descriptive questionnaire” and the “Child Abuse Information Scale” (CIBA). The scale, which consists of two sub-dimensions, inappropriate touching (UOD) and appropriate touching (UD), has thirty-three items. The lowest score that can be obtained from the CIBS is 0, and the highest score is 33. Statistical analysis was done with SPSS package program, data obtained from child and family descriptive questionnaire were reported as percentage (%), data obtained from MDCI were reported as mean±standard deviation. Mann Whitney U test for comparison of data between two independent groups,

Kruskal-Wallis test was used for more than two independent groups. Statistical significance was accepted as $p < 0.05$.

76.5% of the children are between the ages of 10-12, 52.5% are girls, 83.5% are in the nuclear family structure and 81.2% are only attending kindergarten. It was determined that the children's MDQ-Total Mean Scores were 20.51 ± 4.60 , the UOD-Sub-Dimensional Mean Mean was 15.26 ± 3.69 , and the UD-Sub-Dimension Mean was 5.24 ± 1.92 , which was above the average. It was determined that the age, gender, number of siblings, number of children in the family, family structure, going to kindergarten/nursery, the age and education of the mothers and the age of the fathers did not affect the level of sexual abuse knowledge ($p > 0.05$). It was determined that there was a significant difference ($p < 0.05$) between the scale UD-Sub-Dimension Mean Scores according to the working status of the mothers of the children and the LOD-Sub-Dimension Mean Scores according to the education and employment status of the fathers and the income level of the family.

As a result, although the knowledge level of the children participating in the study about sexual abuse is above the general average, considering the devastating effect of sexual abuse affecting all aspects of life, children's knowledge of abuse is not at the desired level. Therefore, it is recommended to focus on education programs that increase children's knowledge of abuse.

Keywords: Child, sexual abuse, level of knowledge, nursing

Science Code: 1002

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans Tez dönemimde kapısını her çaldığımda beni içtenlikle karşılayan, bilgi ve deneyimleri ile benden desteğini esirgemeyen, her zaman sabırla destekleyen, birlikte çalışmaktan onur duyduğum danışmanım Sayın Doç. Dr. Selen ÖZAKAR AKÇA'ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez süreci boyunca hep yanımda olan ve veri toplama sürecimdeki en büyük yardımcım olan değerli dostlarım Melike TOPUZ, Zehranur ALMACI, Ercan ALMACI ve Seyhan DURKAYA'ya ve sürekli yakınmalarımı çeken mesai arkadaşlarım Zeynep SAĞIR, Esin SAMUT, Yıldız KAYA 'ya ve beni motivasyonu ile destekleyen arkadaşım Seher ERSÖZ'e çok teşekkür ederim.

Yüksek lisansa başlama amacım çocuklarıma eğitimin yaşamın her döneminde devam ettiğini göstererek rol model olabilmektir ve bunu başardığıma inanıyorum. Bu dönemde bana her konuda destek olan sevgili eşim Mesut Bey'e, çocuklarım Adem Tuğra, Elif Erva, Beyza'ya ve varlıklarını her zaman yanımda hissettiğim sevgili annem Hacer Hanım, sevgili babam Davut Bey'e ve kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tuba ORMANCI

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xv
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1.1. İstismar Kavramı	4
1.2. Çocuk İstismarı Kavramı	4
1.3. Çocuk İstismarının Epidemiyolojisi.....	5
1.4. Çocuk İstismarının Türleri	9
1.4.1. Fiziksel İstismar	9
1.4.2. Duygusal İstismar.....	9
1.4.3. Ekonomik İstismar	10
1.4.4. Cinsel İstismar	11
1.5. Çocuk Cinsel İstismarı	12
1.5.1. Temas İçermeyen Cinsel İstismar.....	12
1.5.2. Temas İçeren Cinsel İstismar	12
1.5.3. Pedofili.....	13
1.5.4. Ensest	15

1.5.5. Cinsel Sömürü	16
1.5.5.1 Çocuk Pornografisi.....	17
1.5.5.2. Çocuk Fuhuşu.....	18
1.5.5.3. Cinsel Amaçlı Çocuk Ticareti	19
1.5.5.4. Çocuk Evlilikleri	20
1.6. Çocuk Cinsel İstismarında Risk Grupları	21
1.6.1. Aileden Kaynaklanan Riskler.....	21
1.6.2. Çocuktan Kaynaklanan Riskler	22
1.6.3. Çevre ile Toplumdan Kaynaklanan Riskler.....	22
1.7. Çocuk Cinsel İstismarının Etkileri	23
1.8. Çocuk Cinsel İstismarının Tanılanması	25
1.9. Çocuk Cinsel İstismarının Önlenmesi	26
1.9.1. Birincil Önleme Çalışmaları.....	26
1.9.2. İkincil Önleme Çalışmaları.....	27
1.9.3 Üçüncül Önleme Çalışmaları.....	28
1.10. Çocuk İstismarı ile İlgili Yapılmış Ulusal ve Uluslararası Çalışmalar	28

2. BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEMLER

2.1. Araştırmanın Tipi.....	30
2.2. Araştırma Yeri ve Zamanı	30
2.3. Araştırmanın Evreni.....	30
2.4. Araştırmanın Örneklemi.....	30
2.5. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler	31
2.6. Veri Toplama Araçları	31
2.6.1. Çocuk ve Aile Tanıtıcı Soru Formu	31
2.6.2. Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği.....	31
2.7. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması.....	32

2.8. Verlerin Değerlendirilmesi ve Analizi.....	32
2.9. Araştırmanın Etik Boyutu	33
2.10. Araştırmanın Genellenebilirliği ve Sınırlılıkları.....	33

3. BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Çocukların Tanımlayıcı Özelliklerine Yönelik Bulgular.....	34
3.2. Ailelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Yönelik Bulgular	35
3.3. Çocukların ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımına Yönelik Bulgular.....	36
3.4. Çocukların ÇİBÖ Maddelerine Verdikleri Yanıtların Dağılımına Yönelik Bulgular.....	36
3.5. Çocukların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımına Yönelik Bulgular	40
3.5.1. Çocukların Yaş Grubuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	40
3.5.2. Çocukların Cinsiyetlerine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	41
3.5.3. Çocukların Kardeş Sayılarına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	41
3.5.4. Çocukların Ailede Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	42
3.5.5. Çocukların Aile Yapısına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	43
3.5.6. Çocukların Anaokuluna/Kreşe Gitme Durumuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	44
3.6. Ailelerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımına Yönelik Bulgular	45
3.6.1. Çocukların Annelerinin Yaş Grubuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	45
3.6.2. Çocukların Anneelerinin Eğitim Durumlarına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	45

3.6.3. Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	46
3.6.4. Çocukların Babalarının Yaş Gruplarına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	47
3.6.5. Çocukların Babalarının Eğitim Durumuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	48
3.6.6. Çocukların Babalarının Çalışma Durumuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	48
3.6.7. Ailelerin Gelir Düzeyine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	49

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. Çocukların ÇİBÖ Toplam Puan Ortalamaları ve Ölçek Alt Boyut Puan Ortalamalarına Yönelik Bulguların Tartışılması.....	52
4.2. Çocukların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ Toplam Puan ve ÇİBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarına Yönelik Bulguların Tartışılması.....	54
4.3. Çocukların Ailelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ Toplam Puan ve ÇİBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarına Yönelik Bulguların Tartışılması	55
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	57
KAYNAKÇA	60
EKLER	74
EK-1 Çocuk ve Aile Tanıtıcı Bilgi Formu	74
EK-2 Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği.....	75
EK-3 Etik Kurul Onayı.....	77
EK-4 Kurum İzni.....	78
EK-5 Ölçek Kullanım İzni.....	79

TABLULAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. İnsan Hakları Derneği Adana Şubesi Çocuk Hakları Komisyonu Raporu	8
Tablo 1.2. Pedofili Bozukluğu Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı-5 Tanı Ölçütleri	13
Tablo 1.3 Çocuğun Cinsel İstismarı İle Ticari Amaçlı Cinsel Sömürüsü Arasındaki Farklar	17
Tablo 1.4. Cinsel İstismara Uğrayan Çocukların Yaşa Göre Gösterdiği Tepkiler	23
Tablo 1.5. Çocuklara Yönelik Cinsel İstismarın Fiziksel ve Davranışsal Göstergeleri	25
Tablo 3.1. Çocukların Tanımlayıcı Özellikleri (N=281)	34
Tablo 3.2. Ailelerinin Tanımlayıcı Özellikleri (N=281)	35
Tablo 3.3. Çocukların ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	36
Tablo 3.4. Çocuk İstismar Bilgi Ölçeği Maddeleri.....	38
Tablo 3.5. Çocukların Yaş Gruplarına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	40
Tablo 3.6. Çocukların Cinsiyetlerine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	41
Tablo 3.7. Çocukların Kardeş Sayısına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	42
Tablo 3.8. Çocukların Ailede Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	43
Tablo 3.9. Çocukların Aile Yapısına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	43
Tablo 3.10. Çocukların Anaokuluna/Kreşe Gitme Durumuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	44
Tablo 3.11. Çocukların Annelerinin Yaş Grubuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	45
Tablo 3.12. Çocukların Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı.....	46
Tablo 3.13. Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	47

Tablo 3.14. Çocukların Babalarının Yaş Grubuna Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	47
Tablo 3.15. Çocukların Babalarının Eğitim Durumlarına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	48
Tablo 3.16. Çocukların Babalarının Çalışma Durumlarına Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	49
Tablo 3.17. Çocukların Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımı	50

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

r	Korelasyon analizi
%	Yüzde
n	Örneklem sayısı
\bar{X}	Aritmetik ortalama

Kısaltmalar

MHD	Mülteci Hakları Derneği
ÇHS	Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
İMDAT	Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği
ASUMA	Suç ve Şiddetle Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi
ASiGM	Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğü
UNICEF	Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund)
TMPD	Türkiye Milli Pediatri Derneği
ISPCAN	Uluslararası Çocuk İstismarı ve İhmali Önleme Derneği (International Society of Prevention Child Abuse and Neglect)
İHD	İnsan Hakları Derneği
ÇHK	Çocuk Hakları Komisyonu
SPUTNIK	Sovyetler Birliği Uluslararası Haber Ajansı (Any of a Series of Earth-Orbiting Satellites Launched by the Soviet Union)
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
EURONEWS	Uluslararası Haber Ajansı (European and World News)
SB	Sağlık Bakanlığı

EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
DSM	Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
TDK	Türk Dil Kurumu
AK	Avrupa Konseyi
AKS	Avrupa Konseyi Sözleşmesi
ECPAT	Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürü (End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes)
TCK	Türk Ceza Kanunu
UNODC	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (United Nations Office on Drugs and Crime)
GİGM	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (United Nations Population Fund)
TPD	Türk Psikiyatri Derneği
ÇİBÖ- TPO	Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği-Toplam Puan Ortalamaları
ABPO	Alt Boyut Puan Ortalamaları
UD	Uygun Dokunma
UOD	Uygun Olmayan Dokunma
SS	Standart Sapma

GİRİŞ

Toplumun geleceğini inşa eden çocuklar ilk eğitimi aile ortamında alıp okul öncesi, ilkokul ve ilköğretim dönemleriyle sürece devam etmektedir. Kendi değerlerine farkına vararak yetişmeleri, öğrendikleri bilgi ve becerileri yarınlarına aktarmaları yaşadıkları çevre ile yakından ilgilidir. Sağlıklı, bilinçli, sorumluluk sahibi ve nitelikli yetişen çocuklar, toplumun bugününü ve yarınını şekillendirmektedir (Merey, 2016).

Dünya’da ve Türkiye’de çocuk temel hakları kapsamında çocuk sağlığı ve gelişimi açısından önemli adımlar atılmışsa da birçok çocuğun farklı istismar ve ihmalle karşılaştığı görülmektedir (Mülteci Hakları Derneği [MHD], 2020). Beslenme, bakım ve ihmal yetersizliğinden sakat ya da zayıf kalan, yaşamını yitiren, hayatı boyunca yeterli eğitim alamayan çocuklar bir şekilde hayatını sürdürmeye çalışmaktadır. Bunların yanında anne-babadan ve çevreden kötü muameleye maruz kalan, yetişkinler tarafından cinsel istismara uğrayan, ağır ve uygunsuz işlerde çalıştırılan ya da çocuk ticareti yapılan çocuk sayısı tahmin edilenden çok daha fazladır (MHD, 2020).

Çocuk istismarı birçok disiplin alanını ilgilendiren (hukuk, psikoloji, sosyoloji, sağlık vb.) evrensel bir problemidir (Polat, 2016). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) kararları doğrultusunda her çocuk, ebeveynleri ve diğer yetişkinler tarafından istismardan korunmakla yükümlüdür (ÇHS, 1945). Ülkemizin de bu sözleşme ışığında çocukların haklarını tanıyarak savunması gerekmektedir (ÇHS, 1995). Fakat yapılan çalışmalar çocuk istismarı sayısının azımsanmayacak durumda olduğunu göstermektedir (Turanlı, 2004; Dağ vd., 2015; MHD, 2020). Çocuk istismar ve ihmali ile ilgili ABD Sağlık ve İnsan Hakları Bakanlığı Çocuk Bürosuna ait 2013 yılı verileri ışığında 2013 yılında 679,000 çocuğun ihmal ve istismar maruz kaldığı ve 1520 çocuğun bu yüzden öldüğü belirtilmiştir. Aynı raporda cinsel istismar oranı %9,0, fiziksel istismar oranı %18,0 psikolojik kötü muameleye maruz kalma oranı ise %8,7 olarak belirtilmiştir (Tunçer, 2018). Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) çocuklara karşı şiddeti önleme raporuna göre yaşları 20 yaşın altında olan ortalama 120 milyon çocuğun zorla cinsel temasa maruz kaldığı belirtilmektedir. Aynı raporda erkek çocuklara yönelik cinsel şiddetin küresel bir tahmini bulunmadığı, yüksek ve orta gelirli 24 ülkeden alınan veriler doğrultusunda kız çocuklarına yönelik cinsel şiddetin %8-%31 oranında, erkek çocuklarına yönelik cinsel şiddetin ise %3-%17 oranında değiştiği tespit edilmiştir (DSÖ, 2020).

Çocuk cinsel istismarı ruhsal açıdan kısa ve uzun dönem yan etkileri olan, yaşam kalitesini olumsuz etkileyen, önemli sosyal problemlere neden olan bir durumdur (Turan ve Tıraş, 2016; Karakartal, 2020). Bir yetişkin tarafından 18 yaşın altında bir çocuğun cinsel doyum için araç olarak kullanılması ya da böyle bir olay karşısında sessiz kalınması cinsel istismar olarak tanımlanmıştır (Çeçen, 2007). Taciz, tecavüz, çocuk fuhuşu, çocuk pornografisi, ensest, cinsel temas gibi durumlar cinsel istismar grubuna girmektedir. Çocuğun zorla giysilerinin çıkartılması ya da çıkartılmaya zorlanması ve bu sırada izlenmesi, cinsel bölgelere dokunulması ya da çocuğun dokunmasının sağlanması, cinsel içerikli konuşmalar gibi cinsel

doyum sağlayacak her türlü davranış cinsel istismarın alanıdır (Greijer ve Doek, 2019; Demir, 2021). Ülkemizde Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği (İMDAT) ve Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Suç ve Şiddetle Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASUMA) “2018 Türkiye’de Çocuk İstismarı Raporu -2” başlıklı açıkladıkları raporda, cinsel suç mağduru çocukların yüzdesi 2014-2016 yılları arası %33 arttığı tespit edilmiştir. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nden (ASİGM) edinilen veriler ışığında çocuk cinsel istismar faillerinin ise yüzdesinin 2006 yılında %42,5 iken, 2016’da bu oranın %58,8’e yükseldiği belirtilmiştir (akt. Polat, 2018).

Literatür incelendiğinde cinsel istismar mağduru çocukların genelinde fiziksel ve duygusal istismarın da görüldüğü belirlenmiştir. Cinsel istismarın psikolojik belirtilerinin çocukluk döneminde daha yoğun yaşandığı, yetişkinlik döneminde de psikopatolojik belirtilerin ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle çocuklarda cinsel istismarı önlemenin önemi ortaya çıkmaktadır (Demirkapı, 2013; Yiğit ve Erden, 2015; Aydın, 2018; Aslan, 2020). Aile ve öğretmen eğitimleri, toplumun bilinçlendirilmesi, okul seviyelerine göre eğitimlerle cinsel istismar önleme programları üzerine çalışmaların yaygınlaştığı görülmektedir. Bu eğitimler ile çocuklara vücutlarının özel olduğu ve vücutları hakkında bir durum karşısında ilk söz sahibinin kendisi olduğu, vücudun özel bölgelerinin nereler olduğu, iyi ve kötü dokunuşun fark edilmesi, kötü dokunuşlar karşısında koruma yöntemleri gibi konular öğretilmektedir (Karabat, 2016; Işık ve Demircioğlu, 2018). Ancak toplumumuzun cinsellik hakkındaki konuları “çocuk ne kadar geç öğrenirse o kadar iyidir inancı” ve buna dair korkuları cinsel eğitimin önüne geçmektedir. Ülkemizin geleneksel aile yapısı cinsel istismar konularının konuşulmasını engellemekte cinsel istismarın fark edilmemesi ise sağlık sorunlarının büyümesine neden olmaktadır. Ebeveynler doğumla başlayan ve hayatın bir parçası olan cinselliği, sağlığın bir parçası olarak kabul etmeli, çocuklarına cinsel eğitim, cinsel istismar konularında doğru ve zamanında bilgi vermenin doğal bir görev olduğunu benimsemelidir (Adalı, 2007). Çocuk istismarını önlemede sağlık ekibinin üyesi olan hemşirelere de bu konuda önemli rol ve sorumluluklar düşmektedir (Kaya vd., 2005).

Hemşireler çocuk cinsel istismarını tanıma, önleme ve istismara uğrayan çocuk ve ailesinin bakımında sağlık ekibinin etkin bir üyesi olarak yer almaktadır. Hemşirelerin aile içi cinsel eğitim ve ilişkinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesi, toplumu bilinçlendirmesi ve disiplinler arası işbirliği sağlamaya yönelik aile ile ilgili pek çok alanda önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Hemşireler çocuk istismarının önlenmesi için ulusal bir eylem planının oluşturulmasında, bu eylem planının uygulanması ve değerlendirilmesinde profesyonel katkı sağlayabilirler. Çocuk istismarının önlenmesine yönelik ulusal bir eylem planının hazırlanmasına ışık tutacak çalışmalara gereksinim vardır (Kaya vd. 2005; Tunç vd., 2018). Yine çocuk cinsel istismar vakalarının küçük yaşta ortaya çıkması ve sık görülmesi, küçük yaşta çocukların kendini savunmada güçlük yaşamaları, ailelerin cinsel istismar konularında yeterli bilgiye sahip olmaması, cinsel istismara yönelik eğitimin erken yaş döneminde verilmesinin önemi düşünüldüğünde; toplumun bu çerçevede yeterliliğe ulaşması gerekmektedir (Tunç vd., 2018).

Çocuk cinsel istismarı hakkındaki bilgi eksiklikleri, önleme tedbirlerinin önündeki en büyük engellerden biridir (Apaydın vd., 2021). Çocuklarla yapılacak konu ile ilgili kısa film gösterileri, gelişim düzeylerine uygun resimli kitaplar ya da çizimler, şarkılarla iyi-kötü dokunma arasındaki farkı ayırabilme, cinsel istismar davranışlarını tanıyabilme, cinsel istismarla karşılaştıklarında nasıl ve kimden yardım isteyeceklerini bilme gibi konularda bilgi sahibi olacaklardır. İstismar eğitimiyle bilinçli yetişen çocuklar nasıl davranacaklarını bildikleri için daha emin adımlar atacaktadırlar (Saltalı, 2012). Bu nedenle çocukların cinsel istismar konusunda neler bildiğinin belirlenmesi önemlidir (Apaydın vd., 2021). Yapılan uluslararası çalışmalar incelendiğinde 7-12 yaş grubunda cinsel istismar konusundaki bilgi düzeylerini inceleyen araştırmaların kısıtlı olduğu (Bustamante vd., 2019; Walsh vd., 2019), ulusal çalışmaların ise olmadığı belirlenmiştir. Çocukların bu konulardaki eksik veya yanlış bilgilere sahip olduklarının bilinmesi, eğitim programlarının şekillenmesi açısından önemlidir (Apaydın vd., 2021).

Çocuk cinsel istismarını önleme tedbirlerinin önündeki en büyük engellerden biri, çocukların bu konudaki bilgi eksikliği olduğu düşünüldüğünde çocukların cinsel istismar konusunda neler bildiğinin belirlenmesi önemlidir. Bu araştırmada 7-12 yaş grubu çocukların istismar bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. İstismar Kavramı

İstismar sözcüğü Arapça kökenli bir kelime olup, “işletme-yararlanma, birinin niyetini kötüye kullanma, sömürme” anlamlarını taşımaktadır (Türk Dil Kurumu, [TDK]). DSÖ'nün tanımına göre ise kişinin ya da grubun, kendi içlerinden birine ya da herhangi bir kişiye, gruba ya da topluma yönelik planlayarak uyguladığı fiziksel gücün ya da kuvvetin sonucunda ruhsal ve bedensel sağlığı olumsuz etkilediği ve ölüme kadar sürüklediği tehdit edici bir tablo olarak karşımıza çıkmaktadır (Çalışkan ve Çevik, 2018).

1.2. Çocuk İstismarı Kavramı

Çocuk istismarı denildiği zaman, çocukların maruz kaldığı kötü muamele, olumsuz fiziksel ve duygusal davranışlar, ilgisizlik ve ihmalkârlık, cinsel istismar ve ticari sömürü konuları aklımıza gelmektedir. Kötü muameleyi yapan kişiler olaya göre farklılık göstermektedir. Bu kişiler (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], 2016);

- ✓ Ebeveynler ve/veya diğer aile üyeleri,
- ✓ Çocukla ilgilenen bakıcılar,
- ✓ Arkadaşlar,
- ✓ Tanıdıklar,
- ✓ Yabancılar,
- ✓ Çocuğun ilişkili olduğu kişiler (öğretmenler, askerler, polisler, din görevlileri, memurlar),
- ✓ Yöneticiler,
- ✓ Sağlık görevlileri,
- ✓ Diğer çocuklar.

Çocuğun bakımıyla ilişkili kişilerin veya herhangi bir yetişkinin toplumsal kurallara uymayan kasıtlı davranışları sonucu, çocuğun fiziksel ve psikolojik sağlığıyla beraber tüm gelişim alanlarının zarar görmesine neden olan davranışlara çocuk istismarı denilmektedir (Çakır, 2015; Özer, 2014). Özellikle aileleri etkileyen çocuk istismarı hayatımızın her noktasını (sosyal, hukuksal, eğitim ve iş alanları) etkileyen toplumsal bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal yapılarıdaki farklılık ve sosyo-kültürel çeşitlilik ise istismar karşısında gösterilen tutum ve değerleri etkilemekte, bu da istismarın tanımlanmasını güçleştirmektedir (Akgül, 2015; Dokgöz ve Kar, 2017).

Topçu bir istismar davranışını diğer davranışlardan ayırmak için bazı ölçütler kullanmıştır. Bunlar (Topçu, 2009):

- ✓ Zarar ölçütü: Ekonomik şartların iyi olduğu ülkelerde çocuğun bakımıyla ilgili her türlü davranışlardan kaçınma, ekonomik araç olarak kullanma istismar davranışı kabul edilirken; ülke ekonomisinin zayıf olduğu ülkelerde çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin bu sorumlulukları yerine getirmekte zorlanacağı düşünüldüğünden bu durum istismar kapsamına girmemektedir. Ayrıca istenmeyen bir kazada çocuğun zarar görmesi de istismar olarak kabul edilmemektedir.
- ✓ Yakınlık ölçütü: Çocuğun bakımından sorumlu kişilerin (aile, akraba, komşu, bakıcı gibi) kötü niyetli davranışları istismar kabul edilmektedir.
- ✓ Niyet ölçütü: Çocuğa yöneltilen davranış, davranışın getirdiği negatif sonuç istismar ve boyutunu belirlemektedir. Yanlış bir davranışı engellemek dahi olsa çocuğa verilen zarar istismar davranışı olarak görülmektedir.
- ✓ Kültür ölçütü: Toplumlar kendi içerisinde uydukları örf ve adetlerine göre eylemlere farklı tepkiler vermektedir. Bazı toplumlarda klitoris sünneti normal kabul edilirken bazı toplumlarda bu istismar kabul edilmektedir.
- ✓ İnanç ölçütü: Ülkelerin inançları doğrultusunda eylemler şekillenmektedir. Sudan'da inançlar ön plana atılarak çocukların mayın toplamak üzere arazilere gönderilmesi ve bu sırada ölürse şehit ya da kahraman olmaları bu duruma örnektir. Batı ülkelerinde ise bu inanç değil, büyük bir istismar davranışı olarak görülmektedir.

1.3. Çocuk İstismarının Epidemiyolojisi

Çocuk istismarı küresel bir sorundur. Çocuklukların savunmasızlığı, kendilerini ifade edememeleri ve kötü sosyal, kültürel çevre çocuk istismarına ortam hazırlamaktadır (Ata, 2019). Ülkelerin veri toplama yöntemlerinin farklılığı ve bilgi eksikliği istismar prevalansı konusunda kesin bilgiler edinmeyi zorlaştırmaktadır.

DSÖ'nün 2016 verilerine göre Dünya'da cinsel istismar kızlarda %18 iken erkeklerde %8 saptanmıştır (DSÖ, 2016).

UNICEF'in 2017 raporuna göre 30 ülkeden ulaşılabilir aldığı veriler için;

- ✓ 1 yaş grubu her 10 çocuktan 6'sının şiddet içeren disiplin adı altında istismar tutumlarına maruz kaldığı ve fiziksel olarak yaralandıkları belirtilmektedir.
- ✓ 177 milyon çocuğun istismar mağduru anne ile yaşamını sürdürdüğü belirlenmiştir.
- ✓ Dünya'da 1-19 yaş arası ortalama 15 milyon kız çocuğunun yaşamlarının bir kesiminde cinsel istismar mağduru olduğu ve bu mağdurların sadece %1'nin profesyonel destek aldığı belirtilmiştir.

Yirmi sekiz ülkeden alınan veriler doğrultusunda;

- ✓ Cinsel istismara zorlanan ergen kızların ortalama %90'ı ilk istismarcı failinin tanıdıkları bir kişi tarafından gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

Altı ülkenin verileri ise;

- ✓ Erkek ergenlere yönelik cinsel istismar uygulayan faillerin ergenin arkadaşları, sınıf arkadaşları ve partnerleri olduğu saptanmıştır.
- ✓ Okul çağındaki çocukların yarısının yani yaklaşık 732 milyon çocuğun, fiziksel istismarın yasaklanmadığı ülkelerde yaşadığı ve son 25 yılda silah kullanıldığı belgelenen olaylardan dörtte üçünün Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde gerçekleştiği belirtilmiştir.

Türkiye Milli Pediatri Derneği (TMPD) tarafından düzenlenen Uluslararası Çocuk İstismarı ve İhmali Çalıştay'ında (International Society of Prevention Child Abuse and Neglect, [ISPCAN]) Geçmiş Dönem Başkanı Jenny Gray, "Çocuk İstismarı ve İhmali: Dünyada Durum" başlıklı konuşmasında, 2012 yılı Dünya genelinde 95.000 çocuk ve ergenin cinayet sonucu öldüğü, ortalama 10 çocuktan 6'sının bakıcısı tarafından fiziksel disiplin cezalarına maruz kaldığı, 13-15 yaş arası her 3 çocuktan birinin zorbalıkla karşı karşıya kaldığı, 20 yaş altı çocukların hayatlarında en az bir sefer cinsel ilişkiye ve/veya cinsel faaliyetlere zorlandığı, her 3 ergen kızıdan 1'inin sevgilileri tarafından fiziksel, duygusal ve cinsel istismara uğradığından söz etmiştir. Jenny Gray, düşük ve yüksek gelirli ülkelerin yaptığı araştırmalara dikkat çekmiş, düşük gelirli ülkelerin çocuk istismarı ve ihmal oranının daha yüksek olduğunu söylemiştir. Bu nedenle düşük gelirli ülkelerde riskli çocuk ve ailelerin maddi olarak desteklenmesi gerektiğini üzerinde durarak önemini ifade etmiştir (TMPD, 2018).

DSÖ'nün 2020 yılında yayınladığı habere göre;

- ✓ 2-4 yaş grubunda 4 çocuktan 3'ü anne baba veya bakıcıları tarafından düzenli istismara uğradığı,
- ✓ 0-17 yaş grubunda her 5 kadından 1'i ve 13 erkekte 1'i cinsel istismara uğradığı,
- ✓ Her yıl 18 yaş altı çocukların istismardan kaynaklı yaklaşık 40.150 cinayet ölümünün gerçekleştiği bildirilmektedir. Bu ölümlerin önemli bir kısmını düşmeler, yanmalar, boğulmalar oluşturmaktadır. Bu durumda sorunun gerçek boyutu saklanmaktadır.

Çocuk istismarında dünyanın her ülkesinde ayırım yapılmaksızın çocuk kaçırlma, çocuk ticareti ve çocuk evlilikleri ile karşı karşıya kalınmaktadır. Save the Children Organization 2016 yılı raporunda her yıl 15.000 milyon çocuk evliliğinin gerçekleştiği ve bazı ülkelerde evlilik yaşı sınırlaması getirilmediği, bazı ülkelerde ise anne baba rızası ile kız çocuklarının 14 ve 15 yaşlarında evliliklerine müsaade edildiği bildirilmektedir (Save the Children, 2016). Bu örgütün 2018 yılında yayınladığı raporda ise 2013-2017 yılları arasında savaşın getirdiği şiddetten dolayı okullara baskınlar yapıp kaçırılan çocukların ölüm ve ciddi şekilde istismarla karşı karşıya kaldıkları belirtilmiştir (Save the Children, 2018).

Devletlerarasındaki siyasi çatışmalar, terörist grupların çekişmeleri ile ortaya çıkan savaş ortamları çocuk mağdurların sayısını artırmaktadır. Bakır'ın 2018 Dünyanın Çocuk Karnesi isimli çalışmasında aktardığı Birleşmiş Milletlerin hazırladığı rapor bulgularına göre (Akt., Bakır, 2018);

- ✓ Filistin’de 2017 yılında 345 çocuğun yaralandığı, yaşları 10-12 yaş arası olan çocukların tutuklandığı ve istismarın her türlüsüne maruz kaldıkları bildirilmiştir.
- ✓ 2004-2009 yılları arasında ABD’nin Pakistan’a gerçekleştirdiği saldırılarda 129 çocuk hayatını kaybetmiş, 2009-2016 yılları arasında bu sayı artış göstermiştir.
- ✓ Afganistan’da ise 2016 yılından 2015 yılına göre çocuk mağdur sayısı %24 artmıştır.
- ✓ Afrika’da 2016 yılında 55 kız çocuğu cinsel şiddete maruz kalmıştır.
- ✓ Irak’ta aynı yıl içerisinde 1 erkek çocuğun cinsel istismara uğradığı belirtilmiştir.
- ✓ Suriye’de savaşlarının getirdiği yüksek oranda çocuk ölümü 2017 yılı içerisinde yaşanmıştır. 2018’in başlarında 1.000 çocuk bu savaşlar nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

Ülkemizde ise son yapılan çalışmalar çocuk istismar ve ihmaliinde artış olduğunu göstermektedir (Derebagçe ve Özerk, 2021; TÜİK, 2020). İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şubesi Çocuk Hakları Komisyonu’nun düzenlediği “Gündemimiz Çocuk, Çocuk Haklı” başlıklı sempozyumda yayınlanan raporda çocuk istismarından geniş çaplı bahsedilmiştir. Raporda cinsel şiddete en fazla çocukların maruz kaldığı, 8 bin çocuğun cinsel istismara uğradığı ve cinsel istismar konusunda Türkiye’nin Dünya’da 3. sırada olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda Türkiye’de devlet izniyle son 10 senede 482 bin 908 kız çocuğunun evlendiği, 2002-2018 yılı arasında 18 yaş altı 440 bin kız çocuğunun doğum yaptığı, bunlardan 15 yaş altı olup cinsel istismar mağduru olarak doğum yapan çocuk sayısının 15 bin 937 olduğu belirtilmektedir. Yine rapora göre Türkiye’de çocuk işçi sayısının iki milyona yaklaştığı, bu çocuklardan 10 çocuktan 8’inin kayıt dışı çalıştırıldığı ve 2018 yılı içerisinde 15, 16 ve 17 yaşında tarım işçisi olarak çalışan üç çocuğun hayatını kaybettiği bildirilmektedir (Any of a series of earth-orbiting satellites launched by the Soviet Union [SPUTNIK], 2018).

Aygün’ün “Türkiye’de Rakamlarla Çocuk Cinsel İstismarı” isimli araştırmasında aktardıklarına göre; İMDAT ile ASUMA’nın 2016 yılında hazırlamış oldukları raporda son 4 yılda çocuğa yönelik şiddet ve istismarın arttığı, fakat istismarcıların çoğunun gizli kaldığı belirtilmektedir. Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşam Derneği Deneyimleri Araştırma Raporuna göre; erkek çocukların cinsel tacize uğrama oranının %8,7; kız çocuklarının ise %7,2 oranında tespit edilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri ışığında ise 2014 yılında istismar mağduru çocuk sayısı 1.095 iken 2017 yılında bu sayı 18.623’e yükselmiştir. 2014-2017 yılları arasında cinsel istismara uğrayan çocuk sayısı 7.466’sı erkek, 51.818’i kız, toplam 59.284 olarak belirtilmiştir. Bu sonuçlar istismara uğrayan erkek çocukların gizlendiğine yönelik bir şüphe uyandırmaktadır (Aygün, 2019).

Euronews’in haberine göre çocuk istismarı ve ihmalinin engellenmesi ve müdahalesi üzerine hazırlanan ve 60 ülkeyi kapsayan raporda Türkiye'nin notu 100 üzerinden 56,7, en güvenilir ülke sıralamasında da 18. sırada yer almıştır. Hazırlanan bu raporda (Altunkaya, 2020); yasal zeminde gerekli donanıma sahip Türkiye'nin uygulamada çocuk evlilikleri, internet ağı üzerinde işlenen çocuk pornografi ve bu suçların raporlanması gibi istismar konularında müdahalede zayıf kaldığından bahsedilmiştir. Ülkenin özellikle çocuk pornografisi

istismarında yasal düzenlemelerde zayıf kaldığı ve verilerin (suçun şekli, yaş, cinsiyet gibi veriler) bir kaynak altında toplanılıp ulaşılmamasında sıkıntı çekildiği için 0 puan aldığı dikkat çekmektedir (Altunkaya, 2020).

TÜİK 2020 raporuna göre güvenlik birimine gelen suç mağduru 150.615 çocuğun %12,2'si cinsel suç mağduru olarak belirtilmiştir (TÜİK, 2021). Ülkemizde çocuk istismarı ve ihmali verileri TÜİK, Sağlık Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgiler doğrultusunda hemen her yıl artış gösterdiği bildirilmiştir (Polat, 2018; ASİGM, 2019; TÜİK, 2021).

İHD Adana Şubesinde Tablo 1.1'de belirtilen veriler çocuk mağdurların durumunu göstermektedir. Bu verilerin yanında suça sürüklenen çocuk sayısı oranının da yüksek seyrettiği belirtilmiştir. 2020 yılı Ocak-Kasım ayı döneminde çocukların, hırsızlık, gasp, tehdit, şantaj, kasten adam yaralama, taksirle adam yaralama, resmi belgede sahtecilik, kendisinden yaşça küçük çocuğa cinsel istismar/taciz/saldırıda bulunma gibi suçlara itildikleri saptanmıştır (İHD, 2020).

Tablo 1.1. İHD Adana çocuk hakları komisyonu raporu (İHD, 2020)

İstismar Türleri	Mağdur Sayısı
Aile İçi Şiddet-Kötü Muamele	368
Reşit Olmayanlarla Cinsel İlişki	289
Çocuğun Kaçırılması ve Alı Konulması	153
Kayıp Çocuk Başvurusu	145
İntihara Teşebbüs	110
Cinsel İstismar ve Taciz	100
Kasten Yaralama	74
Yasadışı Örgüt Propagandası Yapmak Suçundan Hakkında Dava Açılan Çocuk	18
Özel Hayatın Gizliliği İhlal	17
Devleti Alenen Aşağılama Suçundan Hakkında Dava Açılan Çocuk	6
Adli Olaylarda Ölüm	3
Suda Boğulma	2
Yangında Ölüm	1
Gözaltında İşkence Kötü Muamele	1
Toplam	1287

1.4. Çocuk İstismarı Türleri

Çocuk istismarının sınıflandırılması literatür öncülüğünde genel olarak şu şekilde sınıflandırılmıştır (Polat, 2007; Güner vd, 2010; Koçak ve Büyükgönenç, 2011):

- ✓ Fiziksel İstismar
- ✓ Duygusal İstismar
- ✓ Ekonomik İstismar
- ✓ Cinsel İstismar

1.4.1. Fiziksel istismar

18 yaş grubundan küçük çocukların ebeveynleri, bakıcıları, eğitimcileri ve/veya herhangi bir kişi yüzünden sağlığını olumsuz yönde etkileyecek davranışlara maruz kalması durumudur. Çocuğun temas yoluyla darp edilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel istismar çocuğun bedenine verdiği zararlarla beraber psikolojiyi de etkileyen bir saldırdır (Taner ve Gökler, 2004).

Aile içerisinde şiddetin bir disiplin aracı olarak görülmesi toplum içerisinde en belirgin ve en sık rastlanılan istismar türüdür. Özellikle ebeveynlerinden bunu öğrenen anne babaların çocuklarına fiziksel disiplin uygulama oranı daha yüksektir. Fiziksel engelli olan çocuklar ise fiziksel disiplin için riskli grubu oluşturmaktadır. Engelli bireylerin kişisel bakımları için başkalarına bağımlı olmaları ve kendilerini ifade edememeleri bu riski artırmaktadır (Özgentürk, 2014:267, Bakır ve Kapucu, 2017;15, Bulut ve Karaman, 2018;279).

Fiziksel istismara uğrayan çocuklar beden ve ruh sağlığı açısından risk altındadır. Norman ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan çalışmada fiziksel istismara uğrayan çocukların istismar edilmeyen çocuklardan daha yüksek bir depresif bozukluk geliştirme riskine sahip oldukları, ayrıca bazı zihinsel bozukluklar, madde kullanımı, intihar teşebbüsleri, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve şüpheli cinsel davranışlar arasında nedensel bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir (Norman vd., 2012). İstismar edilen bu çocuklarda yeme bozukluğu, özgüven eksikliği, çekingenlik, öfke, çatışma, iletişim-uyum problemleri, akademik başarıda düşme gibi problemler olduğu belirlenmiştir (Kaytez vd., 2018). 1980-2006 yılları arasında dünya çapında çocuklara kötü muamelenin yaygınlığını araştıran bir metaanaliz çalışmasında fiziksel istismarın prevalansının %22,6 olduğu bildirilmiştir (Stoltenborgh vd., 2015).

2.4.2. Duygusal istismar

1983 yılında gerçekleştirilen Uluslararası Duygusal İstismar Toplantısı'nda (akt. Aktay, 2020): "Duygusal istismar çocuk ve gençlerin psikolojik olarak kötüye kullanılması, yapılan veya yapılması gerekli olan ancak ihmal edilen toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik açıdan zarar verici oldukları saptanan davranışlardır. Bu davranışlar yaş, bilgi ve pozisyon gibi özellikler ile çocuk veya gencin üzerinde güç sahibi olan kişi ya da kişiler tarafından gerçekleştirilir. Bu tür davranışlar çocuğun bilişsel, duygusal veya fiziksel gelişimine hemen

veya gelecekte zarar verme potansiyeli taşıyan ve veren davranışlardır." şeklinde bahsedilmiştir. (akt. Aktay, 2020).

Başka bir kaynakta ise duygusal istismar, çocukluk döneminde maruz kalınmış olumsuz tavır ve davranışları içeren, çevresindeki yetişkinlerin gerçekleştirdiği bireyin toplumdaki duygusal ve fiziki varlığını tehdit eden her türlü eylemler veya eylemsizlik olarak tanımlanmıştır (Yarar ve Yarış, 2011). Aşırı sorumluluk, beklentilerin fazlalığı, küçük düşürücü sözler, kişinin yıpranmasına neden olacak her türlü fiziksel güç içermeyen davranış duygusal istismar olarak kabul edilmektedir (Çınkır ve Nayır; 2018). Duygusal istismarın zorlayıcı ve zedeleyici etkileri birlikte değerlendirildiğinde, istismarı yapan kişinin yakınlık veya uzaklık derecesi farketmeksizin çocukta aynı olumsuz etkiyi göstermektedir. Kardeşleri önünde küçük düşürülen çocuk ile öğretmeni tarafından sınıf içerisinde aşağılanan çocuk üzerinde istismarın zedeleyici etkisi aynı doğrultuda değerlendirilmektedir. Her iki durumda da çocuk kendini değersiz aşağılanmış hissedecek bu da özgüvenini zedeleyecektir (Bulut ve Karaman, 2018; Bozkurt, 2021). İstismarın getirdiği olumsuz duygu durumları çocuğun kişilik ve bilişsel gelişimine zarar verdiği gibi birçok psikiyatrik bozukluğun gelişmesine de zemin hazırlayabilmektedir (Aktay, 2020).

Duygusal istismarın olumsuz getirileri doğrultusunda çocuk en büyük zararı özgüvenin sarsılması ile yaşamakta ve hayatı boyunca bu yıkıcı etkiyi sosyal çevresine yansıtmaktadır. Duygusal istismarın çocuk üzerindeki etkilerinin geç dönemde ortaya çıkması istismarın tanımlanma açısından zordur. Bu yüzden riskli grupların belirlenmesi ve bu yönde eğitimlerin ve önlemlerin alınması için gerekli çalışmaların yapılması önemlidir (Bakır ve Kapucu, 2017).

UNICEF'in bir araştırmasında, 7-14 yaş grubu kız cinsiyetinin ebeveynleri, öğretmenleri ve arkadaşları tarafından; 7-14 yaş grubu erkek cinsiyetinin ise baba, öğretmen ve arkadaş tarafından duygusal istismara uğradığı (akt. Aktay, 2020), çocuk istismarı ve aile içi şiddet içerikli araştırmasında ise 7-18 yaş grubu çocuklar içerisinde %51 oranında duygusal istismarın saptandığından bahsedilmiştir (Bakır ve Kapucu, 2017).

1.4.3. Ekonomik istismar

Savunmaya muhtaç olan çocukların duygusal, psikolojik fizyolojik gelişimlerinin engellendiği ve zedelendiği, aynı zamanda haklarının ihlal edildiği işlerde çocuk işçi olarak düşük ücretle veya ücretsiz çalıştırılması ekonomik istismar olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 2019).

Ekonomik istismar ülkelerin sosyal, ekonomik ve kültürel problemleriyle yakından ilgilidir (Aydın, 2019). Yoksulluk, köyden kente gelen göç, ekonomik adaletsizlik ve bunlarla beraber gelen sorunlar, çocuk işçiliğinin daha ekonomik olması ve işverenin çocuk işçi sınıfını tercih etmesi gibi nedenler ekonomik çocuk istismarını ortaya çıkarmaktadır (Aydın, 2019). Bu istismarda en önde gördüğümüz çocuklar, yoksulluk ve eğitimsizliğin nedeni olarak karşımıza çıkan sokak çocuklarıdır (Dönmez, 2009). Bu çocuklardan bazıları okul sonrası zamanlarda aile

bütçesine destek vermek için ya da bütün ailenin geçimini sağlamak için sokaklara yöneldikleri, bazı çocukların ise aile içi istismardan kaçmak için sokaklara yöneldikleri belirtilmiştir (Erükçü, 2013; Dönmez, 2009). Sokağa sığınan çocuklar madde bağımlılığı, fiziksel ve cinsel istismar, çocuk kaçırmaya gibi tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu problemlerin neden-sonuç ilişkileri sürekli birbirleriyle yer değiştirmekte ve sürekli bir kısır döngü şeklinde dönmektedir. Çocukların farklı sebepler yüzünden ağır işler altında çalıştırılması, çocuğun bedensel-psikolojik gelişimini olumsuz etkilemektedir (Aydın, 2019; Aktay, 2020).

Son dönemlerde popüleritesi yüksek olan instagramın, çocuk konseptleri incelendiğinde ebeveynlerin sosyal medya platformlarında oluşturdukları profillerin bir marka ya da ürün tanıtımı için hazırlanmış bir konsept içermesi; çocuğun ticari bir metaya dönüştürüldüğü, ekonomik istismar mağduru şeklinde sömürüldüğü ve onlar üzerinden rant elde ettiğinin göstergesi olarak yorumlanabilmektedir (Parsa ve Akmeşe, 2019).

2013 yılında “Türkiye’de Çocuğun Refahı ve Korunması-Kapsayıcı Bir Yaklaşım Arayışı” isimli sosyal hizmet sempozyumu düzenlenmiş ve 6-17 yaş grubu 15 milyon 247 bin çocuk hakkında önemli bilgiler paylaşılmıştır. Bu bilgiler; çocukların %2,9’unun eğitim hayatıyla beraber maddi kazanç için bir işte çalıştığı, %2,9’unun eğitim hayatında ama maddi kazanç için bir işte çalıştığı, %3,3’ünün eğitim hayatına devam etmeyip, ev ortamı faaliyetlerinde bulunduğu, %2,3’ünün eğitim hayatına devam etmediği gibi ev ortamı faaliyetlerine de katılmadığı saptanmıştır (Kalaycı ve Çiçek, 2013).

1.4.4. Cinsel istismar

Ruth ve Henry Kembe cinsel istismarı (1978), “Bağımlı ve gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocuk ve ergenlerin bilinçli olarak onay vermeyecekleri, bütünüyle algılayamadıkları veya ailevi rollerle ilgili sosyal tabulara ters düşen cinsel aktivitelerde kullanılmak” şeklinde (akt. Acehan vd., 2013) tanımlamıştır. ISPCAN (Can vd, 2011); “Rıza yaşının altındaki çocuğun yetişkin kişinin cinsel doyumuna yol açacak davranım içinde bulunması veya duruma göz yumulması ve bu davranımın herhangi bir nesne veya şiddet kullanımı, fiziksel veya genital temas içermesi, çocuk tarafından başlatılıp başlatılmaması ve kısa dönemde zararlı sonuçların ortaya çıkıp çıkmaması ile ilgilenmez” şeklinde tanımlamıştır (Can vd., 2011). DSÖ’nün tanımı ise “çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan tüm davranışlar çocuğa kötü muamele” şeklindedir (Akıncı, 2011).

Tanımlardan yola çıkarak genel bir tanımlama yaparsak çocuğun fiziksel, bilişsel, duygusal, sosyal ve ahlaki yönlerden çocuğun gelişimin olumsuz etkileyen cinsel eylemler; gelişimini tamamlamayan çocuğun rızasına bakılmaksızın cinsel ihtiyaçlar için araç olarak kullanılmasına neden olan her türlü cinsel temaslı her türlü eylemler (DSÖ, 2003); temas olmadan cinsel

içerikli konuşmalar, laf atmalar, pornografik filmler izletme, teşhircilik, röntgencilik gibi cinsel içerikli eylemler cinsel istismara girmektedir (DSÖ, 2003).

Cinsel istismar sık karşılaşılmaması ve uzun yıllar devam etmesine rağmen literatürdeki veriler bildirim oranlarının düşük olduğunu göstermektedir. Bu da cinsel istismar tanımını zorlaştırdığı gibi cinsel istismar olgusu davranışlarının tanımının yapılmasını da engellemektedir (Kaya vd, 2005; Singh vd, 2014; Simon vd, 2020). ISPCAN'ın tanımında geçen çocuğun rızası ve isteği ile ilgilenilmez tabirinin doğrultusunda, İstanbul Zeytinburnu Süleymaniye Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 2015 yılı Ocak-Haziran ayları arasında 18 yaş altı 60 kadının doğum yaptığı tespit edilmiş ve cinsel istismar olarak değerlendirilmiştir (Sağlam, 2016). Yaşanan bu durum sosyal hizmet birimine iletilmiş ve gerekli psikososyal görüşmeler yapıldıktan sonra, emniyet birimlerine iletilmiştir. Daha sonra sürecin yavaşlığı ve bu durumun olağan karşılanması, cinsel istismar olgusunu örtbas etmiştir. Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanlarının cinsel istismar olgusunu tanımlaması ve diğer sağlık ekiplerini yönlendirmesi ve mağdurla iletişim kuracak diğer birimlere rehberlik etmesinin önemli olduğu görülmüştür (Sağlam, 2016).

1.5. Çocuk Cinsel İstismarı

Yabancı birinin ya da ebeveynlerinin başlattığı, cinsel içerikli kelimeler kullanılmasından cinsel aktivitelere kadar gidebilen çocuk cinsel istismarı; cinsel eylemin cinsine ya da fail ile mağdur arasındaki yakınlık derecesine göre sınıflandırılmaktadır (Polat, 2016).

1.5.1 Temas içermeyen cinsel istismar

İstismarcının mağdurun cinsel özelliklerine vurgu yaparak konuşması, gerçekleştirmek istediği cinsel eylemi ifade ederek konuşması, cinsel eylemli önerilerde bulunması "**cinsel içerikli konuşma**" şeklindeki istismardır (Polat, 2016).

İstismarcının mağdur karşısında mastürbasyon yapması, mağdura pornografik videolar izletmesi, cinsel organı, anüs veya göğüs gibi özel bölgelerin göstermesi "**teşhircilik**" olarak adlandırılmaktadır (Polat, 2016).

Failin mağduru, haberi olmadan ya da açık bir şekilde gözetleyerek, cinsel arzusunu yerine getirmesine "**röntgencilik**" denilmektedir (Polat, 2016).

1.5.2. Temas içeren cinsel istismar

Cinsel Dokunma: Mağdurun özel bölgelerine dokunulması ya da failin mağdurun kendisinden özel bölgelerine dokunmasını istemesi şeklindedir. Çıplak vücut üzerinden olabileceği gibi giysiler üzerinden de gerçekleştirilebilmektedir (Polat, 2016).

Oral-Genital İlişki: Mağdurun özel bölgelerinin yalanması, öpülmesi, emilmesi, ısırılması ya da oral yolla penetrasyon gerçekleştirilmesidir (Polat, 2016).

İnterfemoral ilişki: Cinsel organa temas etmeden mağdurun bacakları arasına cinsel organın yerleştirilmesi ve sürtünme yoluyla cinsel doyum sağlanmasıdır (Polat, 2016).

Urazel ve arkadaşları (2017), iki yıl içerisinde raporlanan 4-17 yaş aralığı 135 cinsel istismar vakalarının geriye dönük incelenmesiyle hazırladıkları araştırmalarında; mağdurların 28'inin erkek mağduru, 107'sinin kadın mağdur olduğu görülmüştür. İstismarın meydana geliş şekillerinde %41,5'inde dokunma/öpme, %26,7'sinde vajinal penetrasyon, %18,5 anal penetrasyon gerçekleştiği ve diğer olgularda ise sürtünme, cinsel organ gösterilmesi şeklinde gerçekleştiği saptanmış, penetrasyon istismarına uğrayan mağdurların yaş aralığının 12 yaş üstünde olduğu belirlenmiştir (Urazel vd., 2017).

1.5.3. Pedofili

Tıbbi bir kavram olan ve ruhsal hastalıkların içerisinde değerlendirilen pedofili, Yunanca'da pedoiktos kelimesinden üretilmiş, kelime anlamı olarak "çocuk seven şahıs" anlamı taşımaktadır (Erdoğan, 2010; Bridge ve Duman, 2018). Çocukların cinsel uyarılma için bir araç olarak görüldüğü ruhsal bir hastalıktır. Amerikan Psikiyatri Birliği Zihinsel Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı ilk yayınlandığı günden itibaren (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders [DSM-I],1952) pedofiliden, kişilik bozukluğu şeklinde bahsetmektedir. DSM-V 'te yer alan pedofili (Tablo 1.2.) "en az altı aylık bir süre boyunca tekrarlayan, cinsel açıdan uyarıcı yoğun fanteziler, cinsel dürtüler veya ergenlik öncesi bir çocuk veya çocuklarla cinsel aktivite içeren davranışlardır" şeklinde tanımlanmıştır (Bridge ve Duman, 2018).

Tablo 1.2. Pedofili bozukluğu DSM-5 Tanı ölçütleri (Vural, 2021).

A. En az altı aylık bir süre boyunca, ergenlik öncesi çocuk ya da çocuklarla (genellikle 13 yaşında ve daha küçük olanlarla) cinsel etkinlikte bulunmakla ilgili, yineleyen, cinsel yönden uyarıcı yoğun düşlemler, cinsel dürtüler ya da davranışların bulunması.

B. Kişinin, bu cinsel dürtülerine göre davranması ya da cinsel dürtüleri ya da düşlemleri klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da kişiler arası güçlükler neden olması

C. Kişinin en azından 16 yaşında olması ve A tanı ölçütünde sözü edilen çocuk ya da çocuklardan en az beş yaş daha büyük olması

Not: 12-13 yaşlarında biriyle süregelen cinsel ilişkisi olan, geç ergenlik evresindeki bir kişi bu kapsamda değerlendirilmez.

Olup olmadığını belirtiniz:

Tek eğilimli tür (yalnızca çocuklara ilgi duyar):

Tek eğilimli olmayan tür:

Varsa belirtiniz:

Cinsel yönden erkeklere ilgi duyan:

Cinsel yönden kızlara ilgi duyan:

Cinsel yönden her ikisine de ilgi duyan:

Varsa belirtiniz:

Ensestle sınırlı ise (APA, 2013)

Pedofili kişilik, cinsel obje çocuk ve ergenleri tercih ederler ve davranışları arkasında takılı kaldıkları evreyle alakalı bilinç dışı motivasyonları olur. Ancak isnat yeteneğini kaybetmemiş yani akıl hastası kabul edilmeyen davranış bozukluğu olarak belirtilen bir tanıdır. Bu tanıdan yola çıkarak pedofili işleve dökerek işlediği cinsel suçlardan sorumludur (Vural, 2021). Pedofili fanteziler ve dürtülerle sınırlı iken pedofilik davranışlar hem zihinsel sağlık hem de hukuk sistemlerinin temel sorunudur. Aynı zamanda istismar mağduru çocuklar yaşamları boyunca çeşitli uyum sorunlarıyla karşı karşıya kaldıkları düşünülürse pedofilinin önemli bir toplumsal sağlık sorunu olduğu ortaya çıkmaktadır (Aydoğdu, 2019).

Pedofilik eylemlerin gizli olması ve bu kişilerin tedaviye yönelmemeleri toplumdaki pedofili olgularının yaygınlığının belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Cinsel istismar faileri içerisinde pedofilik bireylerin yaş ortalamasının büyük yaş grubunda oldukları, genelde 40-70 yaş aralığında olduğu belirtilmektedir (Erdoğan, 2010). Pedofilinin tam sebepleri bilinmiyor, fakat biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin etkili olduğu, ayrıca çocukluk döneminde duygusal, fiziksel, cinsel istismar deneyimleri ve aile işlev bozukluğu ile davranış sorunları pedofili bozukluk için risk faktörü olduğu bildirilmektedir (Erdoğan, 2010; Bakay, 2022).

Pedofilinin çocuklara yaklaşımı zorla değildir. Bu kişiler çocuklara masumiyeti kullanma, kandırma, duyarsızlaştırma gibi yöntemleri kullanarak yaklaşmaktadırlar (Cezayirli, 2017). Çocukların üzerine gözlerini sabitleyip, cezbetmeye ve böylelikle çocukları cinsel olarak uyarmaya çalışmaktadırlar. Değişime karşı direnç gösteren pedofili sosyal çevresi ile iletişimde zorlanırken bu eksikliğini çocukla kurduğu cinsel bağdan telafi etmektedirler (Cezayirli, 2017). Pedofilik kişilik istismarını; cinsel içerikli konuşma, cinsel içerikli yayınlara çocuğu konu etme, çocuğun kıyafetlerini çıkartmasını isteyerek izleme, çocuğun cinsel organına dokunma veya kendisinin cinsel organına dokundurma ve/veya gösterme, cinsel ilişkiyi ve mastürbasyonu izleme, oral seks, ağza, vajinaya ve/veya anüse penetrasyon gibi çok çeşitli şekillerde görülmektedir (Erdoğan, 2010). Ayrıca mağdurunun direk çocuk olduğu pedofili hastaları, sosyal ağları kurban seçmek için uygun bir kaynak olarak değerlendirmektedirler. Sosyal ağ üzerinden tercih ettiği çocuğu tespit edip iletişime geçerek güven duygusunu kazanmaya çalışmaktadır. Güven duygusunu kazanan pedofili çocuğu istediği şekilde yönlendirmektedir. Aynı zamanda ailenin paylaşım yaptığı fotoğraflarda pedofili siteleri için bir kaynak teşkil etmektedir. Paylaşılan fotoğraflar her ne kadar aile ve yakınlarıyla paylaşılsa da yapılan birçok çalışmada pedofili failerin yakın çevreden çıktığı belirlenmiştir (Erdoğan, 2010; Güngör, 2021; Bakay, 2022).

Pedofiliye yönelik tedavilerde önce failin öyküsüne bakılıp ona göre hedefler belirlenmeli; pedofilik davranışı durdurmaya ve toplumda uzun vadeli davranış kontrolü sağlanmaya çalışılmalıdır. Psikoterapiler, grup terapileri, bilişsel terapi gibi tedavilerde yaygın tedavi yöntemleri arasında yer almaktadır (Gunnarsdottir, 2018).

1.5.4. Ensest

Dilimizde karşılığı olmayan ensest kelimesi TDK sözlüğünde “aile içi yasak ilişki” Osmanlı-Türkçe sözlüğünde ise fücür kelimesi ile karşılanmakta “günah, zina” manasına gelmektedir (Osmanlıca-Türkçe Sözlük, TDK). Ensest, evlenmeleri dini, hukuki ve ahlaki olarak izin verilmeyen akrabalar arasında kadın ve erkeğin cinsel ilişkide bulunmaları manasında kullanılmaktadır (Ekşi, 1999). Bu kişiler arasında gerçekleşen her türlü cinsel davranış (anal vajinal ilişki, masturbasyon, oral-genital ilişki) ensest olarak kabul edilmektedir. Bazı araştırmacılar çekirdek aile bireylerinin ensest olgusuna girdiğini savunurken son zamanlarda ise biyolojik bağa bakılmaksızın aileye bakmakla yükümlü olan herkesi kapsamakta olduğu savunulmaktadır (Bozbeyoğlu vd., 2010; İpek, 2020).

Dünya genelinde yaygın görülen, toplumsal, kültürel ve ahlaki normlar sebebiyle açığa çıkması en zor istismar türlerinden biri olan ensest için “bir buzdağının görünen kısmı” tabiri kullanılmaktadır (Bozbeyoğlu vd., 2010). Aile bütünlüğünün bozulmaması adına “babandır döver de sever de kol kırılır yen içinde kalır, aile namusu, laf gelmesin yuvamız yıkılmasın” gibi tabularla ensest olaylarının üstü örtülmektedir. Ayrıca istismarcı, çocuğu ödüllendirerek veya tehdit ederek kendini gizlemektedir (Bozbeyoğlu vd., 2010). Bu nedenle DSÖ ensest vakaları “sessiz sağlık acil durumu” olarak tanımlamıştır (DSÖ, 2020). Cinsel istismar olaylarının üçte biri ya da yüzde %20-25 oranı ensest vakalarından oluşmaktadır (Yüksel ve Saner, 2016).

Anal, vajinal, oral girişin olmadığı ensest olgularının çoğu gizli kalmaktadır. Ensest açığa çıkmadığı için istismarcı giderek mağdurla olan yakınlığını artırmaktadır. Ülkemizde istismarcı genelde öz babadır. Baba faili sosyal çevresi içerisinde ataerkil bir rol oynayarak kendini gizlemektedir (Karamеше, 2018). Ensestte dikkat çeken bir nokta da çocuk ya da ergenin ve annenin çevre tarafından suçlanmasıdır. Çocuğun ergenin/ergen karşı tarafı kışkırtan davet eden davranış sergileme, yalan söyleme, annenin istismarı anlamamakla, durduramamakla suçlanması ve eşinin cinsel isteklerine yeterince yerine getirememesi, evine yeterince zaman ayıramaması gibi gerekçelerle kişiler suçlanmaktadır. Ayrıca adli vakalarda aile ve çevre baskısı yüzünden ifadelerin değiştirildiği de belirtilmiştir (Yüksel ve Saner, 2016).

Çocukların tabiatları gereği daha kolay kandırılıp yönlendirilmeleri çevredeki tehlikeleri algılamada yetersiz kalmaları ve daha kolay güven duymaları, meraklı olmaları, sevgi-ilgi-şefkat duygularına daha fazla ihtiyaç duymaları çocukları enseste karşı daha korumasız hale getirmektedir. Bu etkenlerin dışında kız cinsiyeti, fiziksel ve zihinsel engelli olma durumu da ensest için birer risk faktörü olduğu da görülmektedir (Polat, 2006; Bozbeyoğlu vd., 2010).

Baba-kız ensesti, baba-oğul ensesti, anne-kız ensesti, anne-oğul ensesti, kardeş-kardeş ensesti veya diğer aile üyeleri tarafından gerçekleştirilen ensest ve çoklu ensest vakaları görülmüştür. Annenin kronik bir rahatsızlığından ötürü kızın anne rolünü üstlenmesi, kızın ve/veya babanın zihinsel engelli olması, babanın kızını haz kaynağı olarak algılaması gibi nedenler toplumda baba-kız ensestinin daha yoğun yaşandığını göstermektedir (İdrisoğlu, 2019).

Türkiye’de ulusal kapsamda cinsel istismar konulu ilk çalışma 2009 yılında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet konulu bir araştırmadır. Bu araştırmada cinsel istismar mağduru 12.795 kadından %30’unun ensest mağduru olduğu saptanmıştır (akt., Genç, 2018). Yapılan başka bir araştırmada 1002 cinsel istismar vakasının yaklaşık %10,2’sinin ensest vakası olduğu, ensest mağdurlarında tekrarlayan istismar vakasının daha fazla olduğu ve mağdurların %47,9’unun ev ortamında istismar edildiği belirlenmiştir (Aydın vd., 2015). 2001-2013 yılları arasında 3138 cinsel istismar mağduru çocuğun istismarcılarının %11,29’unun akraba olduğu, %0,1’inin ise çok yönlü yakınlığı olduğu saptanmıştır (Beyazıt ve Ayhan, 2015). 35 ensest mağduru ile yapılan bir görüşmede ise 12 ve 18 yaş aralığı dönemlerde 13 kadın bir yıl süreyle, 9 kadın iki yıl süreyle, 6 kadın ise üç yıl süre ile ensest istismarına maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. İstismarcıların çoğunun baba olduğu belirtilmektedir. Aynı çalışmada mağdur kadınlar istismar olayını annelerine anlattıklarını fakat annenin inkar, inanmama, çevreden çekinmesi yüzünden konuyu kapatma şeklinde bir tutum sergilediği bu nedenle enseste maruz kalan çocukların anneye karşı olumsuz duygular besledikleri belirlenmiştir (Taşgın ve Sarı, 2014). Zonguldak’ta ensest olguları üzerinden yapılmış bir çalışmada; 38’i kadın 1’i erkek ensest olgusundan, baba-kız ve üvey baba-kız ensest oranı diğer olgulara göre anlamlı farkla en fazla olan istismar eden grup olarak saptanmıştır. Ayrıca kız mağdurların sayısı daha fazla olsa da erkek mağdurda olabileceği üzerinde durulmuştur (Yılmaz ve Eryılmaz, 2016).

1.5.5. Cinsel sömürü

Cinsel sömürde, bir yetişkinin çocuğun kendisine veya bir başka kişiye maddi bir ödeme yapması karşılığında, cinsel doyumunu sağlması için çocuğun cinsel istismara maruz bırakılması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Çocukların cinsel sömürsü küresel bir sorun olarak ilk kez 1996 yılında Stockholm’de düzenlenen bir kongrede bahsedilmiş ve gündeme alınmıştır (Şeker ve Şeker, 2018). İnsan ve çocuk haklarının en üst seviyede ihlali söz konusu olduğu için Avrupa Konseyi (AK) Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi düzenlenmiş ve 2007 yılında imzaya sunmuş, Sözleşme 2010 yılında da yürürlüğe girmiştir. Türkiye ise 2011 yılında bu sözleşmeyi onaylamıştır. Sözleşme cinsel sömürüyü önleme ve koruyucu planmalar, sömürünün ceza hukuku, mağdurlar için müdahale programları, verilerin kaydedilmesi ve saklanması gibi konular hakkında detaylı bir içeriğe sahiptir (Ünal, 2019).

Cinsel sömürü ile cinsel istismar vakaları iç içe geçmiş durumdadır. Cinsel sömürü vakalarında ortada bir kazanç söz konusudur (Polat, 2016). Cinsel sömürde mağdur olan çocuk üzerinden

bir kazanç elde edilmekte, fail ile mağdur arasında iletişimi sağlayan aracı kişiler bulunmaktadır (Polat, 2016). Sömürüyü gerçekleştiren fail, prosedürle uğraşmadan, mağdur kendisine ulaştıktan sonraki süreçte role girmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber interneti hem çocukların hem istismarcıların kullanması cinsel sömürü için uygun bir pazar yeri oluşturmuştur (Ünal, 2019). Cinsel istismar ile cinsel sömürü arasındaki farklar Tablo 1,3'teki gibi özetlenmektedir (Şeker ve Şeker, 2018).

Tablo 1.3. Çocuğun cinsel istismarı ile ticari amaçlı cinsel sömürüsü arasındaki farklar

	Çocuğun Cinsel İstismarı	Çocuğun Cinsel Sömürüsü
Kimler tarafından yapıldığı	Yetişkinler ya da daha çok deneyimli/daha büyük çocuklar	Yetişkinler ya da daha çok deneyimli/ daha büyük çocuklar
Çocuğun kullanımı	Kişinin cinsel ihtiyaçların tatmin edileceği nesne çocukları olarak kullanması	Çocukların yalnızca bir nesne olarak değil, alınıp satılabilen bir mal/meta olarak kullanılması
Yöntem	Şiddet, tehdit, hile, aldatma ya da baskı	Çocuğa nakit para, eşya ya da bir çeşit karşılık ile doğrudan ödeme yapmak. Bir aracının ya da çocukla bağlantılı bir kişinin, çocuğu cinsel aktivitelerde kullanarak çocuk üzerinden para, eşya ya da bir çeşit yarar sağlamak üzere çocuğa şiddet uygulamak, baskı kurmak ve tehdit etmek.

Kaynak: (End Child Prostitution, Child Pornography And Trafficking Of Children For Sexual Purposes ECPAT, Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm ile Mücadele Sorular ve Yanıtlar, 2008)

2.5.5.1 Çocuk Pornografisi

Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (AKS) Çocukların Cinsel Suistimali ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin 20/2. maddesinde çocuk pornografisi "çocuğu gerçek veya temsili açık bir cinsel davranış içinde görsel olarak gösteren herhangi bir materyal veya çocuğun cinsel organlarının esas itibariyle cinsel amaçlarla gösterilmesi" şeklinde tanımlanmıştır (AKS, 2011). Cinsel organlarının fiilen ya da benzeşme yoluyla cinsel etkinlik içerisinde sergilenmesi ve teşhir edilmesi diskler, internet ortamı, kitaplar, filmler gibi materyaller kullanılarak çocuk pornografisinin yayılımını artırmaktadır. Bu materyallerde kendi cinsel davranışlarında özerk karar verme yetisi gelişmeyen çocuk, yaşına uygun olmayan davranışlara zorlanarak cinsel arzu ve zevkler için obje olarak kullanılmaktadır (Ayrıl, 2010; Bakay, 2022). Bu şekilde istismarda aracılık yapan kişi maddi bir kazanç elde etmektedir. Çocuğun cinsel obje olarak

kullanılması cinsel istismar kısmını oluştururken, çocuk üzerinden elde edilen maddi kazanç ise cinsel sömürü kısmını oluşturmaktadır (Şeker ve Şeker, 2018; Ağcaoğlu, 2020). Sömürüyü yapan ya da aracılık eden kişilere bakıldığında bu kişilerin genellikle çocuğun yakın temasta bulunduğu kişiler ya da internet ortamında tanıştıkları yabancılar olduğu görülmektedir (Doğrusöz, 2018).

Eski zamanlardan beridir bir sorun olan çocuk pornografisi internet ağının gelişmesiyle beraber daha hızlı yayılan küresel bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. İnternette “çocuk pornografi sektörü” en hızlı gelişen sektörler arasındadır. Şeker Kamera ve kayıt aletlerinin ucuzlaması ve pazarlarının artması, dijital görüntülemenin ve yayınlamanın kolaylaşması, istismar görüntülerinin kayıt altına alınarak daha hızlı bir şekilde üretilip yayılmasını hızlandırmıştır (Polat, 2007; Şeker ve Şeker, 2018; Bakay, 2022). 1997-2005 yıllarında çocuk pornografi sitelerinde %1500’lük bir artış olduğu, 2002-2012 yıllarında ise 85 milyon çocuk pornografik görüntülerinin internete yüklendiği, ayrıca internet sitelerinin %2’si çocuk pornografi siteleri olduğu saptanmıştır. Pornografide kullanılan çocukların %89’u kız, %53’ü ise 10 yaş altındaki çocuklar olduğu ve her geçen gün çocuk yaşının küçüldüğü ve şiddetin arttığı görülmektedir. Bilişim suçlarının %40’ını çocuk pornografisi oluşturmaktadır (Doğrusöz, 2018).

Çocuk pornografisinin suç boyutuna bakıldığında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun (T.C.K.) 226. Maddesinin 3. Fıkrası:

“Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları kullanan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” şeklindedir (TCK, 2004; Ağcaoğlu, 2020).

Bu madde doğrultusunda ülkemizde pornografik içeriklerde cinsel obje olarak çocuğun kullanılması, bu içeriklerin kullanılması ya da bulundurulması suç sayılmaktadır.

1.5.5.2. Çocuk Fuhuşu

Çocuk Fuhuşu, çocuğun cinsel faaliyetlerde kullanılması karşılığında maddi bir kazanç ya da herhangi bir yarar sağlanmasıdır. AK Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi 19. Maddesinde Çocuk Fuhuşu; “ödeme olarak para veya herhangi bir ücret veya bedel verilmesi veya vaat edilmesi karşılığında, bu ödemenin, vadin veya bedelin çocuğa mı yoksa üçüncü bir kişiye mi yapıldığına bakılmaksızın bir çocuğu cinsel faaliyetler için kullanma eylemi” şeklinde tanımlanmıştır (AKS, 2011; Şeker ve Şeker, 2018).

Çocuk fuhuşunda çocukların ikna edilmesi ya da zorla ikna edilmesi söz konusudur (Yücel ve Ögel, 2008; Özcebe 2013). Çocuklara yaşam için gerekli olan temel ihtiyaçların karşılanması, cep harçlıklarının verilmesi, notlarının yükseltilmesi gibi vaadler verilmektedir. Ayrıca ailesi tarafından uyuşturucuya alıştıırılan ya da rehin alınan-kaçırılan çocuklar, cinsel faaliyetleri organize eden bir aracı yada üzerlerinde gücü olan yetişkinler tarafından fuhuşa yada pornografi etkinliklerine maruz bırakılmaktadır (Yücel ve Ögel, 2008; Özcebe 2013).

UNICEF, 2010 yılı raporunda, Hindistana ait veriler yaklaşık 300.000, Filipinler'e ait verilerin ise yaklaşık 600.000 çocuk fuhuşundan bahsetmektedir. UNICEF'in 2014 yılı raporunda ise 120 milyondan fazla kız çocuğu fuhuşa zorlanmaktadır. Ülkemizde ise İstanbul'da 2010-2015 yıllarını kapsayan bir çalışmada; yetkili kurumlarca tedbir alınan ve yakından takip edilen 0-17 yaş aralığında 424 çocuk arasında fuhuşa zorlama oranının %4,4 olduğu belirlenmiştir (Özdemir vd., 2018).

1.5.5.3. Cinsellik Amaçlı Çocuk Ticareti

Çocuk Ticareti, çocukların ticari maksatlı bir noktadan başka bir noktaya götürülerek sömürülmesidir. Bu durum insanlık onuru ve haklarını ihlal eden bir nevi kölelik durumudur. Borçlandırma mükellefligi altında emeğinin karşılığı verilmeden çalıştırılması, evlilik adı altında çocuk ve kadınların satılması, borç ya da bir kazanç sağlamak için çocuk üzerinden yapılan cinsel sömürü çocuk ticareti kapsamı arasında yer almaktadır (Thibert, 2019; Sayın ve Seçkin, 2020). Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisinin (United Nations Office on Drugs and Crime, [UNODC]) Küresel İnsan Ticareti Raporu'nda 24 binin üzerinde insan ticareti mağduru olduğu, yaklaşık %72'sinin çocuk ve kadınlardan oluştuğu, cinsel amaçlarla yapılan sömürünün ise yaklaşık % 59 olduğu belirtilmiştir (UNODC, 2019).

Türkiye'de cinsel amaçlı çocuk ticareti üzerine yapılan çalışmalar çok azdır (Aktaş ve Arıca, 2020). Ulusal Tez Bankasında (Ulusal Tez Bankası, Erişim Tarihi: 15.10.2022), "insan ticareti" adı altında 2005-2022 yılları arasında toplam kırk tez çalışması, "cinsel sömürü" adı altında 2008-2021 yılları arasında beş tez çalışması, "çocuk ticareti" adı altında ise sadece 2008 yılına ait bir tez çalışması mevcuttur (Ulusal Tez Bankası, Erişim Tarihi: 15.10.2022).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı'nın 2014-2018 yıllarını kapsayan "Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Raporu" ülkemizde en fazla görülen sömürü cinsel içerikli insan ticaretidir. Raporunda insan ticareti mağdurlarının % 22'sinin çocuk olduğu, % 71'nin ise 18-35 yaş aralığında olduğu belirtilmiş, fakat hangi sömürüye maruz kaldıkları yayınlanmamıştır. Ancak yaş ve cinsiyet aralıkları hakkında bir bilgi mevcut değildir. Yillardaki sömürü oranlarında cinsel içerikli insan ticareti mağdurlarının yoğun olduğu dikkat çekmektedir (GİGM, 2019).

DSÖ'nün 2022 verilerine göre iç savaşlar ve göçler yüzünden mülteci çocuklar cinsel sömürü açısından riskli grup olarak belirtilmiştir (UNICEF, 2022). Mülteci çocukların ailelerinden

uzakta olmalarının yanında yaşadıkları ülkelerde resmi kayıtlarının olmaması ve sömürü karşısında temel haklarını bilmemeleri cinsel sömürü açısından riski artırmaktadır (Aktaş ve Arıca, 2020). Ayrıca çocuklar buldukları ülkenin dilini bilmemeleri nedeniyle istismarı anlatma konusunda da zorluk yaşamaktadırlar (Aktaş ve Arıca, 2020).

Ülkemizin Asya Avrupa arasındaki coğrafi konumu mülteciler için bir geçiş ya da başlangıç kapısı olarak görülmektedir. ECPAT'ın 2020 raporunda Türkiye'nin ve sınır ülkelerin (Irak, Suriye) mülteci olan çocukların cinsel maksatlı kaçırılıp satılmasından, çocuk ticaretinden bahsedilmektedir (ECPAT, 2020).

1.5.5.4. Çocuk Evlilikleri

Çocuk yaşta evlilik Dünya'da ve Türkiye'de çocuk haklarını ihlal eden bir problemdir. UNICEF çocuk evliliğini "fizyolojik ve psikolojik açılardan evlilik ve çocuk doğurma sorumluluğu taşımaya hazır olmadan, genellikle 18 yaşından önce gerçekleşen evlilik" olarak tanımlamıştır (akt. Kıran, 2017).

Gelişmemiş ülkelerle beraber gelişmiş ülkelerde de problem olan çocuk evlilikleri hakkında kapsamlı araştırmaların olmadığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda çocuk evlilikleri sonucu çocuğun biyopsikososyal gelişimini tamamlamadan cinsel bir yaşama sürüklenmesi ve ardından çocuk bakımı gibi ağır sorumluluklar yüklenmesi, çocuğun eğitiminin engellenmesi ve beraberinde gelen meslek edinme fırsatlarının kaçırılması, cinsel sömürünün bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Boran vd, 2013; Aktepe ve Atay, 2017). Dünyada genelinde ortalama 700 milyon kız çocuğu 18 yaşından önce evlendirildiği, bu çocuklardan 200 milyonu ise 15 yaşından önce evlendirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca yaklaşık 2008 yıllarında her dört kız çocuğundan biri 18 yaşından önce evlendiriliyorken 2018 yıllarında bu oran her beş kız çocuğundan biri olarak tespit edilmiştir (UNICEF, 2018; UNICEF, 2019). Çocuk evliliklerinde kız çocuk mağdur sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. UNICEF 2014 ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (United Nations Population Fund [UNFPA]) 2020 raporlarına bakıldığında kız çocuk evliliklerinin yüksek olduğu belirlenmiştir (UNICEF, 2014; UNFPA, 2020). Ülkemizde ise çocuk evlilikleri istatistiklerine bakıldığında; TÜİK 2014 verileri çocuk evlilikleri oranlarının %5,8, 2015 verileri %5,2, 2017 verileri %4,2 olduğunu belirlesede bu oranların ne kadarının gerçek verileri yansıttığı tartışmalı konular arasındadır (Duman, 2019; Karataş vd., 2020).

TÜİK 2017 verilerine göre 16-17 yaş aralığında kız çocuklarının toplam evlenmeler içerisinde 2013 yılında %6,2 oranındayken, 2017 yılında bu oran %4,2'ye düşmüştür (TÜİK, 2017). TÜİK 2020 verilerinde ise 16-17 yaş aralığında kız çocuklarının toplam evlenmeler içerisindeki oranı %2,7, erkek çocuklarının ise % 0,1 olarak belirtilmektedir (TÜİK, 2021).

1.6. Çocuk Cinsel İstismarında Risk Grupları

Çocukların cinsel istismar risk grupları; aileden kaynaklanan, çocuktan kaynaklanan ve çevre ile toplumdan kaynaklanan riskler olarak sınıflandırılmaktadır (Yalçınkaya, 2011).

1.6.1. Aileden kaynaklanan riskler

Aile; kan bağıının yanında duygusal bağla da birbirine bağlı bireylerin oluşturduğu, ebeveynlerin birbirlerinin ve çocuklarının yaşamlarına dair çeşitli ihtiyaçlarını karşıladığı, yaşama dair bilgi ve becerilerin temellerinin atıldığı toplumsal bir birimdir. Bu toplum yapısında çocuğun en güvende olması gerektiği yer ailesi olmasına rağmen istismarda en riskli grup arasındadır. İstismar mağduru çocukların aile yapısı ve özellikleri incelendiğinde ortak bazı noktalar bulunmuştur. Bu ortak noktalar cinsel istismar için risk faktörü olarak değerlendirilmektedir (Yalçınkaya, 2011; Büber, 2019; Demirtürk ve Mumcu, 2020):

- ✓ Çocukluk dönemlerinde cinsel istismar öyküsü olan ya da cezalandırıcı bir disiplinle büyüyen ebeveynler, çocuklarına karşı daha agresif ve sert tutumlar sergiledikleri veya bunları çocuklarına uyguladıkları görülmüştür.
- ✓ Evlilik sorunları, aile içi çatışmalar, aile üyeleri arasındaki duygusal bağın zayıf olması, ebeveyn sorumluluğunu yerine getirememe gibi nedenler ev ortamını olumsuz etkilemekte, bu durum çocuğa karşı sert tutum ve davranışlara dönüşebilmektedir.
- ✓ Ebeveynlerin yoksullukla baş etmede yaşadığı zorluklar ve bunun getirdiği stres faktörü çocuklara karşı otoriter bir tutuma dönüşebilmektedir.
- ✓ Genç yaşta anne-baba olan ebeveynlerin tecrübesizliği ve beraberinde getirdiği sorunlar (çocuğun ihtiyaçlarını anlayamamak, tahammül sınırının düşük olması) çocuk istismarı yönünden riskli bir durumdur.
- ✓ Ebeveynler arasındaki duygusal bağın zayıflığı ve bunun cinsel ilişkiye yansımaları,
- ✓ Boşanmış ebeveynler,
- ✓ Ebeveynlerden birinin ya da her ikisi birden ölmüş olması,
- ✓ Ebeveynlerin özgüven eksikliği ve asosyal hayata sahip olmaları,
- ✓ Çocukların özgürlük istekleri, erkek arkadaş edinme gibi durumlar aile içerisinde çatışmalara neden olmaktadır. Hatta aileden sosyal destek bulamayan çocuk, evden kaçmayı bir çıkış olarak görmekte, bu durumlar çocuk fuhuş oranını artırmaktadır.
- ✓ Ailedeki psikiyatrik veya kronik rahatsızlıklar, madde-alkol kullanımı yada bağımlılığı,
- ✓ Geniş aile yapısı,
- ✓ Ailedeki eğitim seviyesinin düşüklüğü çocuk istismarı açısından aileden kaynaklanan riskler arasındadır.

Ocak 2016-Ocak 2017 tarihleri arasında Sivas İl Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube'ye 1-18 yaş aralığında cinsel istismar mağduru 39 çocuğun, aileleri incelendiğinde; anne-babaların %5,1'i sigara ve alkol kullandığı, %30,8'inin fiziksel koşullarının yetersiz olduğu, %48,7 eğitim

seviyesinin zayıf olduğu belirlenmiştir (Gökkaya, 2018). Aktepe ve arkadaşları, 183 cinsel istismar mağduru ile yaptıkları çalışmalarında; mağdurların %21,3 oranında aile birliğinin olmadığı görülmüş, ayrıca ailelerdeki eğitim düzeylerinin zayıflığı ve sosyaekonomik düzeyin düşüklüğü dikkat çekmiştir (Aktepe vd., 2019).

1.6.2. Çocuktan kaynaklanan riskler

Çocuk mağdurlar için yaş bir risk faktörüdür. Çocuklar için ergenlik ve ergenlik öncesi dönemlerin daha riskli ve örseleyici olduğu çalışmalarda görülmektedir (Alparslan, 2011; Ersoy ve Özkan, 2017). Bazı çalışmalar istismarın erken çocukluk döneminde daha fazla örseleyici olduğu (Yücel, 2014; Çetin ve Atiner, 2019; Karal ve Atak, 2022), bazı çalışmalar da (Durmuşoğlu ve Doğru, 2006; Aydın vd., 2015) ise her dönemin kendine göre risklerinin söz konusu olduğundan bahsedilmektedir. Kızlarda sekonder seks karakterlerinin gelişmesi nedeniyle ergenlik döneminin, erkeklerde ise yaşın ilerlemesi ile kendilerini daha fazla korumaları nedeniyle ergenlik öncesi dönemin daha riskli dönem olduğu belirtilmektedir (Zengin, 2014; Sarıcan, 2016). Genel olarak istismara maruz kalan çocukların; %30'unun 2-5 yaş aralığında, %40'inin 6-10 yaş aralığında, %30'unun 11-17 yaş aralığında olduğu, başka bir deyişle de cinsel istismar olguların %70'inin 18 yaş altında olduğu belirtilmektedir (Yüksel ve Saner, 2016).

Yapılan araştırmalarda kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla daha riskli grupta olduğu görülmüştür (Dönmez vd., 2014; Yanar, 2017). Yine çalışmalarda cinsel istismar için yaş ve cinsiyetin yanında psikiyatrik bozukluklar (dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, dürtüsel bozukluk... gibi), fiziksel ve zihinsel engellilik durumu, engelli durumundan dolayı özel eğitim alan çocuklar, öğrenme güçlüğü, konuşma-dil bozuklukları gibi faktörler risk faktörleri içerisinde değerlendirilmektedir (Butler, 2013; Sarıcan 2016; Yanar, 2017). Bazı durumlarda alkol-madde bağımlılığı, istenmeyen gebelik sonrası istenmeyen çocuk risk faktörleri içerisinde sayılırken, sosyal olarak yalnız, daha kolay itaat eden, erişkinleri etkilemeye çalışan, ilgi görme gereksinimi olan, erken yaşta cinsel olgunluğa erişmiş ve fiziksel olarak çekici çocuklar da risk faktörü olarak görülmektedir (Butler,2013; Sarıcan, 2016).

1.6.3. Çevre ile toplumdaki kaynaklanan riskler

Çocuğun doğduğu kültür, yaşadığı çevre ve toplum hatta ülkenin özellikleri istismar riskini artıran ya da azaltan riskler arasındadır. Çünkü toplumsal yaşamda her şey birbirleriyle ilişkili ekolojik bir denge içerisinde. Hangi eylemin kabul edilebilir, hangi eylemin istismara yönelik olduğunu kişinin yaşamını sürdürdüğü kültürel özellikler belirlemektedir (Aslan, 2020). Literatür ışığında toplumsal risk faktörleri aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (Yanar, 2017; Ünal, 2019, Karahan, 2021).

- ✓ Toplumda cinsiyet ayrımı yapılması ve sosyal eşitsizliğe dikkat edilmemesi,
- ✓ Toplumda katı ve değişmez cinsel mitlerin olması,

- ✓ Toplumun şiddet ve istismarı kabuledilebilir bir olgu olarak görmesi ve toplumun duyarlılığını kaybetmesi,
- ✓ Toplumdaki yoksulluk, gelir durumundaki çöküşler, işsizlik,
- ✓ Toplumun barınma ve bakım şartlarının yetersiz kalması,
- ✓ Erken yaş dönemlerinde yapılan evliliklerin toplum tarafından kabul görmesi,
- ✓ Uyuşturucu madde alımı, satımı ve ulaşılabilirliğinin kolay olması, bu konuda mücadele eden sivil toplum ve kamu kuruluşlarının önleme politikalarının ve yasaların yetersiz kalması ya da hiç olmaması,
- ✓ İstismar sonrası mağdur ve ailenin psikososyal ve ekonomik olarak desteklenmemesi,
- ✓ İstismarı önleyecek yeterli strateji ve eğitim modüllerinin yetersiz kalması ya da olmayışı,
- ✓ Pedofili,
- ✓ İnternet kullanımı,
- ✓ Ülkede savaş ve iç çatışmanın olması, toplumun mülteci ve sığınmacı konumuna düşmesidir.

1.7. Çocuk Cinsel İstismarının Etkileri

Gelişimsel dönemi tamamlanmadan cinsel istismarla karşılaşan çocuk biyopsikososyal yönden etkilenmektedir. Bu etkiler, istismardan hemen sonra görülebildiği gibi ilerleyen dönemde de görülebilmektedir (Aslan, 2020). Kısa dönem etkiler; istismar sonrası ortaya çıkan ve süreklilik göstermeyen, mağdurun yaşına özgü akut dönem sorunlardır. Uzun dönem etkiler ise davranışları, duyguları, cinsel ve sosyal yaşamı etkileyen sorunlar arasındadır (Ünal, 2019).

Kısa dönem etkilerinde çocuklarda en çok korku, öfke, suçluluk duygusu, düşmanlık ve çökkünlük görülmektedir. Kız çocukların erkek çocuklarına göre daha fazla davranış problemi yaşadıkları, kendilerini çevrelerinden izole ettikleri görülmüştür (Kılıç, 2004). Ergenlik döneminde istismarla karşılaşan çocuklarda ise (Yanar, 2017), benlik sorunları, depresyon, intihara teşebbüs veya düşüncesi, bedeni için kötü beden duygusu, unutkanlık, çoğul kişilik bozukluğu görüldüğü belirtilmektedir (Yanar, 2017). Cinsel istismara uğrayan çocukların yaşa göre gösterdiği tepkiler Tablo 2.7’de verilmiştir (Alparslan, 2011).

Tablo 1.4. Cinsel istismara uğrayan çocukların yaşa göre gösterdiği tepkiler

Küçük Yaş Grubunun (10 Yaş Altı) Verdiği Tepkiler

- Kendi yaş ve gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel bilgiye sahip olması,
- Resimlerinde ve oyunlarında ve davranışlarında cinsel içerikli temaların olması,
- Sık ve ortalık yerde yapılan aşırı mastürbasyon,
- Konuşmasında cinsel içerikli sözcüklerin sık kullanılması,
- Yalnız kalmak istememe, uyku sorunları, enürezis, enkoprezis ve diğer regresif belirtiler,
- Kendini yaralayıcı/risk alıcı davranışlar, dürtüsellik, dikkat dağınıklığı, konsantrasyon güçlüğü,

-
- Fobik kaçınmalar (örn. istismarcı ile aynı cinsiyetteki tanıdıklarından korku),
 - Özellikle erkek çocuklarda daha sık olarak yangın çıkarma davranışı,
 - Ailede rol değişimi, erken olgunlaşma,
 - Okul ve arkadaş ilişkilerinde sorunlar,
 - Ani davranış değişiklikleridir.
-

Daha Büyük Yaş Grubunun (10 Yaş Üstü) Verdiği Tepkiler

- Büyük çocuklarda sosyal gelişim nedeniyle açık cinsel uğraşlar azdır,
 - Rastgele cinsel ilişkiye girme davranışı ve tekrarlayan istismara maruz kalma riski,
 - Yeme bozuklukları,
 - Kendini yaralayıcı davranışlar, intihar girişimleri,
 - Depresyon, sosyal geri çevirme, suça yönelme,
 - Ailede rol değişimi, erken olgunlaşma,
 - Okul ve arkadaş ilişkilerinde sorunlar,
 - Ani davranış değişiklikleridir.
-

Türk Psikiyatri Derneği'nden (TPD) Yüksel ve Saner (2016) tarafından hazırlanan rapora göre çocuk mağdurun uzun süreli duygusal ve davranışsal etkileri şu şekilde açıklanmıştır:

- ✓ Korku, depresyon, kızgınlık, düşmanlık gibi duyguların ön plana çıkması, uygunsuz cinsel davranışlar göstermesi,
- ✓ Cinsel istismar mağduru çocuklar, yetişkinlik dönemlerinde istismarcı kişilik için riskli kişiliklerdir.
- ✓ Çocuğun yaşı, saldırganla olan yakınlık derecesi, istismarın süresi, sıklığı, şiddeti, tekrarlayıcı olması gibi nedenler çocuğun ruhsal sağlığını daha fazla etkilemektedir.
- ✓ Çocukluk çağı cinsel travmalar unutmama dönemi sonrası yetişkinlik döneminde tekrar hatırlanabilmektedir.
- ✓ Çocukluk çağı cinsel istismarın uzun dönem etkilerinde travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, kaygı, yaygın ağrılar, uyusma-bayılma gibi bedensel sorunlar, cinsellikle ilgili sorunlar, davranış bozuklukları, alkol ve madde kullanımına yatkınlık gibi problemler görülebilmektedir (Yüksel ve Sayer, 2016).

Bu etkiler göz önüne alındığında istismarın erken tanısı çocuğun kısa ve uzun dönem etkilerinin zararının azaltılması, hatta durdurulması açısından önemlidir. Ayrıca sosyal destekle beraber ruh sağlığı problemleri de en aza indirilebilmektedir (Yüksel ve Sayer, 2016)

İstismar sonrası çocuk mağdurda kısa ve uzun dönem etkileri özetlemek gerekirse fiziksel, psikolojik, bilişsel ve davranışsal etkiler tespit edilmektedir. Fiziksel etkiler; çocuğun yaralanmasından ölümüne kadar gidebilen etkiler, psikolojik etkiler; çocuğun değersiz hissetmesinden ağır ruhsal bozukluklara gidebilen kronik rahatsızlıklar, bilişsel etkiler; dikkat eksikliği ve öğrenme bozukluğundan ağır nörolojik hasarlara neden olan etkiler; davranışsal

etkiler; iletişim problemlerinden şiddet-suç-intihara varan etkiler olarak görülmektedir. (Zastrow, 2015).

1.8. Çocuk Cinsel İstismarının Tanılanması

Cinsel istismarın fark edilmesi ve teşhis edilmesi; birinin anormal davranışları fark etmesi, herhangi bir muayene sırasında hekimin fark etmesi ya da mağdurun istismarı üçüncü bir kişiye aktarması gibi durumlarda ortaya çıkmaktadır (Polat, 2019). Cinsel istismar sonrası görülen biyopsikososyal belirtiler diğer istismar belirtileri ile benzerlik taşıdığı için ayırt edici tanı koymak zordur. Mağdur ile ailenin de içinde bulunduğu doktor, hemşire, psikolog, pedagoğ, hukuk alanlarında uzmanlardan oluşan bir heyetin çocuğun kendisini ifadesi sırasında gösterdiği duygusal ve bedensel tepkileri yorumlaması istismarın açığa çıkması ve cinsel istismarın tanılanması açısından önemlidir (İşiten, 2011).

Çocuklarla iletişim kurarken olayı anlatmaktan çekindikleri için uygun bir görüşme odasında, zorlanmadan ve hızlı davranılmadan iletişim kurulmalıdır. Testler, çok yönlü materyaller, anatomik bebekler ya da resim çizimi gibi yöntemlerden destek alınmalıdır. İHD'nin çocuk cinsel istismarı göstergeleri Tablo 2.8'de verilmiştir (İHD, 2008).

Tablo 1.5. Çocuklara yönelik cinsel istismarın fiziksel ve davranışsal göstergeleri

Fiziksel göstergeler	Davranışsal göstergeler	Duygusal göstergeler	Akademik göstergeler	Psikolojik göstergeler
Yürüme ve oturmada zorluk	Hisleri, duygularını kontrol edememe	Güven duygusunun zedelenmesi	Öğrenme güçlüğü	Travma sonrası stress bozukluğu
Yırtılmış, lekeli veya kanlı iç çamaşırı	Tanıdık bir yetişkinden kaçma/kaçınma davranışı sergileme	Çocuğun sürekli sessiz kalması için yönlendirilmesi	Akademik başarısızlık	Kabuslar
Cinsel yolla bulaşan hastalığın tespiti	Kardeş rekabetinde aşırı üzülmeye	Öfke tepkileri	Dağılmış ilgi-dikkat eksikliği	Fobiler-korku tepkileri
İdrar yapmada acı çekme	Okulda beklenmedik zorlanmalar	Kendilik sorunları, özgüven eksikliği		Uyku bozuklukları
Genital bölgede acı, şişkinlik, kızarıklık, kanama ya da kaşıntı	Akranlarla ilişkilerde zorluk ve onlarla ilişkiden çekinme	Karşı gelme bozukluğu		İçe kapanma, dikkat eksikliği
Genital bölgenin dışında bereler, kanama/yırtılmalar	Uygun olmayan cinsel oyunlar/ileri derecede cinsel bigi sahibi olma ve rastgele cinsel ilişki kurma	Suçluluk duyma (benim hatam)		İdrar kaçırma (enürezis) Dışkı kaçırma (enkoprezis)

Fiziksel temas/ yakınlıktan kaçınma	Benlik saygısında ciddi azalma	Aşırı fantezi kurma
Ani ve aşırı kilo değişimi	Utanç	Uyurgezerlik
Belli yerlerden ve kişilerden çok fazla korkma	Ruhsal gelgitler	Anksiyete
Uzaklaşma ve Depresyon		Depresyon
Kendi kendine sosyal tecrit oluşturma		
Çocuğun ifadesi		

1.9. Çocuk Cinsel İstismarının Önlenmesi

Cinsel istismarın tedavi süreci önlenmesinden daha zor olduğu, istismarı önlemenin ise daha kolay ve başarı oranının daha yüksek olduğu araştırmalarla kanıtlanmıştır (Kır, 2013; İHD, 2008; Özdemir, 2018). Literatüre bakıldığında istismarı önleme çalışmaları ile tedavi edici hizmetler birbirleriyle paralel yol almasının gerektiği belirtilmektedir (akt. Yalçın, 2011). Çocuk cinsel istismarının önlenmesi; birincil, ikincil ve üçüncül önleme çalışmaları olarak üç ana başlık altında planlanıp uygulanmaktadır (akt. Yalçın, 2011).

1.9.1. Birincil önleme çalışmaları

Birincil önleme çalışmaları, çocuk istismar olayının gerçekleşmeden önüne geçilebilmesi için gerekli tüm koruma önlemlerinin alınmasını içermektedir. Bu önlemler çocuk eğitimi ve istismarıyla ilişkili tüm alanların ve çalışanların eğitilmesi, geliştirilmesi sürecini kapsamaktadır (Turhan vd, 2006; Yalçın, 2011). Çocuk istismarının önlenmesine yönelik her türlü tanıtım, proje ve eğitim çalışmaları bu alanda değerlendirilmektedir (Yüksel vd., 2013). Toplumsal ve hukuksal reformları içerisinde barındıran, aile fertlerini bütünüyle ele alınıp ailenin eğitim seviyesi ve yaşam kalitesini artırmayı ve olası riskleri en aza indirmeyi amaçlayan planlama ve uygulamalardır (Çeçen, 2007; Yalçın, 2011; Kır, 2013; Ersoy, 2014; Karataş, 2018). Bu uygulamalar:

- ✓ ÇHS'ndeki çocuk haklarının ulusal yasalarca uygulanması,
- ✓ Toplumun bilgilendirilmesi için hedeflerin belirlenmesi ve buna yönelik eğitimlerin belirlenmesi,
- ✓ Çocuk eğitiminde ön sırada olan ebeveynlerin, çocuğun bakımı ile ilgilenen kişilerin ve öğretmenlerin (kreş, yurt, ve diğer eğitim kurumlarındaki öğretmenler) istismar eğitimi becerilerini en üst seviyeye çıkarması için yetkili kurumların gerekli planlama ve eğitim çalışmasını yapması ve yürütmesi,

- ✓ Aile Sağlık Merkezlerinin aile planlaması ve danışmanlık hizmetlerinin yanında riskli grupların belirlenmesinde öncülük etmesi ve koruyuculuk hizmetlerinin sağlanması,
- ✓ Kültürel ve sosyal değerlerin çocuk istismarına bakış açısını pozitif yönde değiştirmesinin sağlanması,
- ✓ İstismarın önündeki en büyük sebeplerden biri olan ekonomik eşitsizliklerin iyileştirilmesidir.

1.9.2. İkincil önleme çalışmaları

Toplum içerisinde istismar açısından riskli faktörlerin ve grupların belirlenmesi, istismara uğrayan çocukların güvenliğinin sağlanması ve rehabilite edilmesi, ayrıca hukuki açıdan gerekli düzenlemelerin yapılması ikincil önleme çalışmalarında yer almaktadır (Çeçen, 2007; Işık ve Demircioğlu, 2019). Erken tanı, tedavi ve bakım, istismarın çocukta bıraktığı bedensel, ruhsal ve sosyal gelişiminin olumsuz etkilerini azaltmaktadır (Çeçen, 2007; Işık ve Demircioğlu, 2019). Bu önleme çalışmalarında ailelere aşağıdaki konular hakkında eğitimlerin verilmesi yararlı olmaktadır (Topçu, 2009; Wurtele ve Kenny, 2010; Yichen vd., 2016; Irmak vd., 2018) Bunlar;

- ✓ Aile-çocuk arasındaki sevgi ve güven duygusunun güçlendirilmesi,
- ✓ Ailenin çocuğun farklı davranışlarını sezip analiz etmesi, gerektiğinde profesyonel yardım alması,
- ✓ Kitle iletişim araçlarının kontrollü kullanımının sağlanması,
- ✓ 7 yaşına kadar çocuğun yalnız başına yatma alışkanlığını kazanmış olmasını sağlamak,
- ✓ Çocuğun vücudunun kendisine ait olduğunu bilmesi ve özel bölgelerin gizliliği bilincinin yerleşmiş olması,
- ✓ Tuvalet ve banyo ihtiyaçlarını çocuğun kendisinin yapması gerektiği, ikinci bir kişinin yanında olmaması gerektiğinin öğretilmesi,
- ✓ Okul ve öğretmenlerle sürekli iletişim içerisinde olunması,
- ✓ Çocuğun evin dışarısında kimlerle iletişim içerisinde olduğunun denetlenmesi, yalnız başına bir yerlere gitmesine izin verilmemesi,
- ✓ Çocuğun yaşına uygun bir şekilde istismar konusunda eğitilmesi, istismar durumu ile karşılaştığında nasıl tepkiler verilmesi gerektiğinin bilincinde olunması,
- ✓ Ebeveyn ve çocuk arasında sır saklanmaması gerektiğinin ve özellikle yabancılardan gelen böyle bir sırrın sakıncalarının çocuğa öğretilmesi,
- ✓ Aile içi istismarın göz ardı edilmemesi, şüpheli durumlarda diğer aile fertlerinden veya acil danışma hatlarından yardım istenmesinin öğretilmesi ve cesaretlendirilmesi,
- ✓ İstismar şüphesi söz konusu ise hastanede gerekli tespitlerin yapılmasının talep edilmesidir.

1.9.3. Üçüncül önleme çalışmaları

İstismarın gerçekleşmesinden sonraki süreçte çocukta oluşan travmanın en az zararlı atlatılabilmesi için uygulanması gereken yöntem ve tedbirler üçüncül önleme çalışmaları kapsamındadır. Ayrıca istismarın tekrarlanmasını engelleyici tedbirlerle beraber ruhsal, fiziksel ve hukuksal boyutlarda ele alınan zor bir süreci kapsamaktadır (Uraslı, 2022). Bu tedbirler:

- ✓ İstismar mağduru çocuğun rehabilite dönemi, ailenin ve çocuğun mahremiyetinin korunmasının sağlanması,
- ✓ Aile içi istismarda bilinçli ve planlı hareket edilmels, profesyonel yardımın her zaman alınması,
- ✓ Sosyal hizmet uzmanları, hukukçular, istismar konusunda deneyimli kişilerle birlikte hareket edilmesi,
- ✓ İstismar sonrası çocuğun duygu ve düşüncelerinin davranışlarını nasıl etkilediğinin izlenmesi, tepkileri yorumlayıp, nasıl bir baş etme mekanizması kullandığının analiz edilmesi ve bu doğrultuda rehabilite planlamasının yapılmasıdır (Yalçın, 2011; Dedeler vd., 2016).

1.10. Çocuk İstismarı İle İlgili Yapılmış Ulusal ve Uluslararası Çalışmalar

Çocuk istismarı ile yapılmış çalışmalarda özel yöntemler kullanılmaktadır. Ersoy ve Özkan (2017) tarafından 2015-2016 eğitim öğretim yılında 5-6 yaş grubu 24 çocuğun cinsel istismar bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Çalışma nitel bir araştırma modelindedir. Çocuklardan elde edilen bulgular “yarı yapılandırılmış görüşme” ve “resim çizme tekniği” yöntemleri kullanılarak tespit edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmede çocukların cinsel istismara yönelik bilgilerini anlamak için altı sorudan oluşan bir form kullanılmıştır. Resim çizme tekniğinde ise “Bedenim Bana Ait” hikâye kitabının çocuklara okunmasından sonra “siz bu çocuğun yerinde olsaydınız ne yapardınız? Bunun resmini çizmenizi istiyorum.” şeklinde çocuklara talimatlar verilmiştir. Resmini bitiren çocuk ne resim yaptığını izah etmiş ve açıklamaları resminin arkasına not edilmiştir. Araştırma sonucunda iyi kötü dokunma, cinsel istismardan nasıl korunacakları, istismara maruz kaldıklarında kimden ve nasıl yardım isteyecekleri gibi konularda çocukların eksik ve yanlış bilgilere hakim oldukları saptanmıştır.

Akgül ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmada “Hemşire Liderli Bedenimin Kahramanıyım Programı’nın” çocukların cinsel istismar bilgi düzeylerine etkisini anlamak için yapılmıştır. Çalışma İstanbul’da üç devlet ilkokulunun dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan, deney grubu 52, kontrol grubu 90 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda Hemşire Liderli Bedenimin Kahramanıyım Programı çocukların cinsel istismar bilgi düzeylerini

artırmada etkili olduğu, okullarda uygulanmasının yararlı olacağı saptanmış, özellikle uzun süreli sonuçlarının değerlendirilmesi programın uygulanması gerektiği önerilmiştir.

Irmak ve arkadaşları (2018), okul öncesi dönem için geliştirilmiş olan “Mika ile Kendimi Korumayı Öğreniyorum” cinsel istismarı önleme programının etkinliğini belirlemek için 5 yaş grubu 200 çocuk ve ebeveynleri üzerinden bir çalışma yapmışlardır. Çalışmada bir grup öğrenciye eğitim verilmiştir. Araştırma sonucunda örtük markov analizinde üç statülü bir modele ulaşılmıştır. Statü 1 kendini korumayı bilenler, statü 2 dokunulma eyleminin yanlış olduğunu bilenler ama sır saklamaya devam edenler, statü 3 dokunulma eylemi ve sır saklamayı doğru bulanlar şeklinde 3 statü modeli oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda çocukların kendilerini korumayı öğrendikleri belirlenmiştir. Uçar (2014) çalışması ile bilişsel süreç yaklaşımının zihinsel yetersizliği olan bireyleri cinsel istismarı önleme becerisini kazandıklarını ve genelleyebildiklerini tespit etmiştir. Özdemir (2018)'in 8-11 yaş grubu 55 öğrenci katılımı ile yaptığı çalışmada, cinsel istismarı önleme programının çocuklara güven duygusunu aşladığı ve istismarı önleyici bilgiler kazandırdığı saptanmıştır. Karakartal (2020) tarafından yapılan çalışmada çocuk cinsel istismarının önlenmesinde cinsel eğitimin önemi üzerinde durulmuş, önleme programları ve sonuçlarının farkındalığı nasıl etkilediği değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda cinsel istismar eğitimlerin kişilerde bilgi düzeylerini artırdığı ve kişilerin kendilerini cinsel istismar karşısında daha güçlü hissettirdiği ortaya çıkmıştır.

Yine yapılan uluslararası çalışmalarda (Gewirtz-Meydan ve Finkelhor, 2020; Manay ve Collin-Vézina, 2021; Tuty vd., 2020; Yam, 2020), çocukları yaş dönemlerine göre belirleyip çocuk istismarına yönelik kanıta dayalı eğitim programlarının oluşturulması çocuklarda farkındalık oluşturmada ve çocuk istismarını önlemede etkili olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle çocukların istismara yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve bunlara yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi önemlidir. Bu çalışmada 7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEMLER

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, 7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmış kesitsel tipte tanımlayıcı bir çalışmadır.

2.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Çorum ilinde bulunan Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi çocuk yataklı servislerinde Ağustos 2021 – Kasım 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi; ileri tetkik ve özel tedavi gerektiren hastalıklar için ileri teknoloji içeren, aynı zamanda eğitim ve araştırma hizmetleri verebilen üçüncü basamak sağlık kuruluşudur. Hastane 24.00 saat hizmet vermektedir.

2.3. Araştırmanın Evreni

Araştırma evrenini, Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi çocuk yataklı servislerinde yatan, 7-12 yaş grubu çocuklar oluşturmuştur.

2.4. Araştırmanın Örneklemi

Araştırma öncesinde örneklem büyüklüğünü belirlemek için yapılan birinci güç (power) analizi sonucunda 0.05 anlamlılık düzeyi (%95.0 güven) ile araştırmaya minimum 118 çocuğun dâhil edilmesi gerektiği belirlenmiştir. Örneklemde kayıplarında olacağı göz önüne alınarak Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi çocuk yataklı servisinde yatan 7-12 yaş grubu çocuklar içerisinde araştırma sınırlılıklarına uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 281 çocuk dahil edilmiştir.

Araştırmaya alınma kriterleri

- ✓ Çorum ilinde bulunan Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi çocuk yataklı servisinde yatmak,
- ✓ 7-12 yaş grubunda olan çocuklardır.

Araştırmadan dışlanma kriterleri

- ✓ Araştırmaya katılma konusunda gönüllü olmayan çocuklardır.

2.5. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Çalışmaya katılan çocukların tanıtıcı özellikleri (yaş, cinsiyet, kaç kardeş olduğu ve kaçınıcı çocuk olduğu, annenin yaşı, eğitim ve çalışma durumu, babanın yaşı, eğitim ve çalışma durumu, ailenin ekonomik durumu ve yapısı) araştırmanın bağımsız değişkenlerini, çocukların “Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği” nden aldıkları puan ortalamaları ise araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmaktadır.

2.6. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri literatür ve uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan “Çocuk ve Aile Tanıtıcı Soru Formu” ve “Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

2.6.1. Çocuk ve aile tanıtıcı soru formu

Araştırmacı tarafından literatür ve uzman görüşleri doğrultusunda (Topuz, 2019; Aksüt, 2020; Demir, 2021) geliştirilen çocuk ve aile tanıtıcı soru formu, çocuklar ve aileleriyle ilgili toplam 13 soruyu içermektedir (Ek 1). Soru formunda, çocuğun cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı, anne ve babasının yaşı, anne babasının öğrenim düzeyi ve mesleği, aile yapısı ve anaokulu ve/veya kreşe gitme durumuna yönelik bilgiler yer almaktadır. Soru formunun doldurulma süresi yaklaşık 5-10 dakikadır.

2.6.2. Çocuklar için istismar bilgi ölçeği (ÇİBÖ)

Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği (Children's Knowledge of Abuse Questionnaire-CKAQ) 1992 yılında Tutty tarafından, çocukların cinsel istismarı önleme kavramlarına ilişkin bilgi düzeyini test etmeye yönelik geliştirilmiş bir ölçüm aracıdır (Tutty, 1997). Ölçek 2019 yılında Sakınmaz tarafından Türkçe'ye uyarlanarak, geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır (Sakınmaz, 2019). Ölçek, akranlarına bağlılık, cinsel olmayan dokunma ve yabancılara karşı tutum gibi genel maddelerle başlamaktadır (Ek 2). Bu maddeler çocuklara tanıdık gelen ve sorulara rahatlıkla yanıt verebilecekleri konulardır. Cinsel istismar ve tanıdık insanların olası kafa karıştırıcı veya rahatsız edici dokunuşlarına ilişkin maddeler ise ölçeğin sonlarına doğru yer almaktadır. 33 maddeden oluşan bu ölçeğin iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin 1, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 30, 31, 32. maddeleri uygun olmayan dokunma alt boyutunu (UOD), 2, 4, 9, 18, 21, 26, 28, 29, 33. maddeleri uygun dokunma alt boyutunu (UD) oluşturmaktadır. Ölçekte doğru-yanlış-bilmiyorum şeklinde yanıt seçenekleri vardır. Toplam

puan, doğru yanıt için "1", yanlış ve bilmiyorum yanıtları için "0" verilerek hesaplanmaktadır. Ölçeğin 1, 3, 11, 12, 15, 19, 22, 25, 27, 31, 32. maddeleri yanlış olarak değerlendirilir. Ölçeğin 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 26, 28, 29, 30, 33. maddeleri ise doğru olarak değerlendirilir. Ölçek toplam puanı "0-33" puanları arasında olup ölçekten veya alt boyutlarından alınan puanın yüksek olması bilginin daha fazla olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinalinin iç tutarlılığı 0,87 olup test-tekrar test güvenilirliği 0,88 ile oldukça yüksektir. Bu çalışmanın Cronbach alfa değeri 0,89 olarak bulunmuştur.

2.7. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından, Çorum il merkezinde bulunan Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi çocuk servisinde yatan çocuklardan anket uygulama yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Veriler toplanmaya başlamadan önce çalışma hakkında çocuklara gerekli bilgilendirme yapıp onam alınmıştır. Daha sonra araştırmaya katılmayı kabul eden çocuklara uygun oldukları zaman aralıklarında ve uygun bir ortamda "Çocuk ve Aile Tanıtıcı Soru Formu" ve "Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği" anketleri dağıtılmış, formlar doldurulduktan sonra toplanmıştır. Soru formunun ve ölçeğin doldurulma süresi ortalama 20 dakikadır. Çocukların formu cevaplarırken araştırmacıdan ve birbirlerinden etkilenmemesi adına formları bireysel cevaplamaları istenmiş ve süreç içerisinde araştırmacı ile çocuklar aynı ortamda bulunmuştur.

2.8. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi, SPSS programı ile yapılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların tanıtıcı bilgi formundan elde edilmiş olan verilerin istatistiksel analizinde tanımlayıcı istatistik testleri kullanılarak sayı, yüzdelik dağılımı, ortalama, standart sapma ile maksimum ve minimum değerler belirlenmiştir. Verilerin normal dağılımda olup olmadığı Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi ile belirlenmiş, elde edilen veriler üzerinden, ölçeğin puan ortalaması, standart sapması, maksimum ve minimum değerleri hesaplanmıştır. Değerlendirme sonucunda tüm ölçek puan verilerinin normal dağılmadığı görülmüştür. Veriler normal dağılım göstermediği için ölçek puan ortalamalarının karşılaştırmalarında iki örneklem için Mann Whitney U testi, ikiden fazla grup karşılaştırmaları için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Ölçek puanları ortalama ve standart sapma olarak sunulmuştur. Grup içi farklılıklarda bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Bonferroni Düzeltmeli Mann Whitney U testi yapılmıştır. İki ölçek arasındaki ilişkinin tespiti Pearson's korelasyon analizi ile belirlenmiştir İstatistiksel olarak $p < 0,05$ değeri anlamlı olarak kabul edilmiştir.

2.9. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yapılabilmesi için Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı (Ek 3), Çorum İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izni (Ek 4) alınmıştır. Çocuklara ve ailelere araştırmanın amacı ve yapmaları gerekenler anlatılıp çocuk ve aileden yazılı onamları alınarak "Aydınlatılmış Onam", araştırmaya katılma ya da katılmama konusunda özgür oldukları şeklinde bilgi verilerek "Özerkliğe Saygı" ve bireysel bilgilerinin başkalarına açıklanmayacağı konusunda güvence verilerek "Gizlilik ve Gizliliğin Korunması" ilkeleri yerine getirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin kullanım izni Türkçe'ye uyarlanarak, geçerlik ve güvenilirliğini yapan araştırmacı tarafından (Sakinmaz 2019) alınmıştır (Ek 5).

2.10. Araştırmanın Genellenebilirliği ve Sınırlılıkları

"7-12 yaş grubu çocukların bilgi düzeyleri: Çorum İli Örneği" konulu bu çalışmanın verileri, çalışmaya katılan çocukların verdikleri cevaplar ile sınırlı olup, sonuçlar araştırmanın yapıldığı Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi çocuk yataklı servisinde yatmakta olan çocuklara genellenebilir. Ayrıca ölçeğin adı "Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği" olmakla birlikte ölçeğin içeriği çocukların cinsel istismar bilgi düzeyini belirlemeye yöneliktir. Bu nedenle çalışmada çocukların cinsel istismar bilgi düzeyleri belirlenmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmamızın bu bölümünde elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılarak aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

3.1. Çocukların Tanımlayıcı Özelliklerine,

3.2. Çocukların Ailelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine,

3.3. Çocukların ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamaları ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları,

3.4. Çocukların ÇİBÖ Maddelerine Verdikleri Yanıtların Dağılımına,

3.5. Çocukların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Karşılaştırılmasına,

3.6. Çocukların Ailelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Karşılaştırılmasına yönelik bulgular olmak üzere 5 başlık altında incelenmiştir.

3.1. Çocukların Tanımlayıcı Özelliklerine Yönelik Bulgular

Araştırmadaki çocukların tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 3.1.'de verilmiştir. Çalışmaya katılan çocukların %76,5'inin 10-12 yaş aralığında ve %52,7'sinin kız cinsiyetinde, %54,4'ünün üç ve daha fazla kardeşe sahip olduğu belirlenmiştir. Çalışmada çocukların %60,9'unun ilk çocuk olduğu ve %83,3'ünün çekirdek aile yapısında buldukları saptanmıştır. Çocukların %81,2'sinin sadece anaokuluna gittiği görülmüştür.

Tablo 3.1. Çocukların tanımlayıcı özellikleri (N=281)

Tanımlayıcı Özellikler	n	(%)
Yaş		
7-9	66	23,5
10-12	215	76,5
Cinsiyet		
Kız	148	52,7
Erkek	133	47,3
Kardeş sayısı (kendisi dahil)		
Bir	28	10,0
İki	100	35,6
Üç ve fazlası	153	54,4

Tablo 4.1. Devamı

Ailede kaçınıcı çocuk olduğu		
İlk çocuk olan	110	39,1
İlk çocuk olmayan	171	60,9
Aile yapısı		
Çekirdek aile	234	83,3
Geniş aile	21	7,4
Parçalanmış aile	26	9,3
Çocuğın anaokuluna/kreşe gitme durumu		
Sadece anaokulu	231	81,2
Kreş ve anaokulu	50	18,8

3.2. Çocukların Ailelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Yönelik Bulgular

Çalışmaya katılan çocukların annelerinin %70,5'inin 35-50 yaş arasında ve %56,6'sının ilköğretim mezunu olduğu, babalarının ise %89,7'sinin 25-49 yaş arasında, %47,3'ünün ilköğretim mezunu olduğu belirlenmiştir. Çalışmada annelerin %72,6'sının, babaların %10,3'ünün çalışmadığı ve ailelerin %76,9'unun orta gelir düzeyine sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 3.2).

Tablo 3.2. Çocukların ailelerinin tanımlayıcı özellikleri (N=281)

Tanımlayıcı Özellikler	n	(%)
Anne yaşı		
30-34	83	29,5
35-50	198	70,5
Anne eğitim durumu		
İlköğretim	159	56,6
Ortaöğretim	75	26,7
Üniversite ve üstü	47	16,7
Anne çalışma durumu		
Çalışıyor	77	27,4
Çalışmıyor	204	72,6
Baba yaşı		
25-49	252	89,7
50-70	29	10,3
Baba eğitim durumu		
İlköğretim	133	47,3
Ortaöğretim	83	29,5
Üniversite ve üstü	65	23,2

Tablo 4.2. Devamı

Baba çalışma durumu		
Çalışıyor	252	89,7
Çalışmıyor	29	10,3
Ailenin gelir düzeyi		
Düşük	40	14,2
Orta	216	76,9
Yüksek	25	8,9

3.3. Çocukların ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımına Yönelik Bulgular

Çocukların ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamaları (ÇİBÖ-TPO) ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları (ÇİBÖ-UOD ve ÇİBÖ-UD) dağılımı Tablo 3.3.'te verilmiştir. Çalışmada araştırmaya katılan çocukların ÇİBÖ-UOD hakkındaki maddelere en az 2, en fazla 22 doğru cevap verdiği, çocukların verdiklere cevaplara göre ÇİBÖ-UOD Puan Ortalamasının 15,26±3,69 olduğu belirlenmiştir. Çocukların ÇİBÖ-UD hakkındaki maddelere ise en az 0, en fazla 9 doğru cevap verdiği, çocukların verdiklere cevaplara göre ÇİBÖ-UD Puan Ortalamasının ise 5,24±1,92 olduğu saptanmıştır. Çocukların ÇİBÖ'deki tüm maddelere en az 4, en fazla 30 doğru cevap verdiği ve ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,51±4,60 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.3. Çocukların ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-Alt boyut puan ortalamaları dağılımı

ÇİBÖ-Alt Boyutları	$\bar{X}\pm SS$	Median	Min-Max
Uygun Olmayan Dokunma (UOD)	15,26±3,69	16,00±3,69	2-22
Uygun Dokunma (UD)	5,24±1,92	5,00±1,92	0-9
ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalaması	20,51±4,60	21,00±4,60	4-30

3.4. Çocukların ÇİBÖ Maddelerine Verdikleri Yanıtların Dağılımına Yönelik Bulgular

Çocukların ÇİBÖ'ye verdikleri yanıtların sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 3.4.'te belirtilmiştir. 33 maddeden oluşan bu ankette; 1, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 30, 31, 32. maddeleri UOD alt boyutunu oluşturmaktadır. Çocukların bu maddelere verdikleri cevapların bulgularına bakıldığında;

- ✓ “Sırları her zaman saklamalısın.” maddesine %74,4’ü yanlış,
- ✓ “Bir kişinin yabancı olduğunu her zaman anlayabilirsin, çünkü onlar sana zarar verebilecek tehlikeli birine benzer.” maddesine %58,4’ü yanlış,
- ✓ “Bazen bir yetişkine “hayır” demende bir sakınca yoktur.” maddesine %68,3’ü doğru,

- ✓ “Birisi sana hoşlanmadığın bir şekilde dokunduğunda “hayır” deyip uzaklaşmada bir sakınca yoktur.” maddesine %74,4’ ü doğru,
- ✓ “Birisi seni tanıdığını söylese bile, eğer sen onu tanımiyorsan, o kişi yabancısıdır.” maddesine %85,1’i doğru,
- ✓ “Kucaklaşmalar ve gıdıklamalar fazla uzun sürerse, kötü dokunuşlara dönüşebilir.” maddesine %68,7’si doğru,
- ✓ “Eğer birisi sana hoşlanmadığın bir şekilde dokunursa, bunu güvendiğin birine söylemelisin.” maddesine %79,7’si doğru,
- ✓ “Eğer arkadaşın, elindeki tek şekerini onunla paylaşmazsan seninle artık arkadaş olmayacağını söylese, şekeri ona vermelisin.” maddesine %68,3’ü doğru,
- ✓ “Eğer birisi sana hoşlanmadığın bir şekilde dokunursa, bu senin hatandır.” maddesine %78,6’sı doğru,
- ✓ “Eğer birinin sana dokunma şeklinden hoşlanmazsan, “hayır” demende bir sakınca yoktur.” maddesine %83,6’sı doğru,
- ✓ “Yabancılar diğer herkes gibi görünürler.” maddesine %41,3’ü doğru,
- ✓ “Eğer bir yetişkin sana bir şey yapmanı söylese, onu her zaman yapmak zorundasın.” maddesine %72,6’sı doğru,
- ✓ “İlk başlarda kendinizi iyi hissettiren bazı dokunuşlar, daha sonra kafa karıştırıcı hale gelebilir.” maddesine %70,1’i doğru,
- ✓ “Bir dokunuşun iyi olup olmadığı konusunda kendi hislerine güvenebilirsiniz.” maddesine %61,6’sı doğru,
- ✓ “Okuldaki belalı bir çocuk sana bir şey yapmanı emrederse, bunu yapman daha iyi olur.” maddesine %89,3’ü doğru,
- ✓ “Sevdiğin biri bile sana kendini kötü hissettirecek şekilde dokunabilir.” maddesine %51,6 yanlış,
- ✓ “Hoşlansan da hoşlanmasan da yetişkinlerin sana dokunmasına izin vermelisin.” maddesine %84,0 doğru,
- ✓ “Eğer birisi sana kendini iyi hissettirmeyecek şekilde dokunursa, birileri sana inanıncaya kadar bunu anlatmaya devam etmelisin.” maddesine %59,8’i doğru,
- ✓ “Bazen, ailedeki biri sana hoşlanmayacağın bir şekilde dokunabilir.” maddesine %52,3’ü yanlış,
- ✓ “Erkek çocuklar, birinin onların özel yerlerine dokunması konusunda endişe etmek zorunda değildir.” maddesine %78,6’sı doğru,
- ✓ “Eğer bir arkadaşının babası, kaybolan kedisini aramak için senden yardım isterse, hemen onunla gidip, ona yardım etmelisin.” maddesine %56,9’u doğru,
- ✓ “Tanıdığın birisi, hatta bir akraban bile, kafanın karışmasına neden olacak bir şekilde özel yerlerine dokunmak isteyebilir.” maddesine %72,6’sı yanlış,
- ✓ “Kıyafetlerini çıkarıp yatma vakti olmadığı halde, eğer bakıcın/seninle ilgilenen kişi giysilerini çıkarmanı isterse, bunu yapmak zorundasın.” maddesine %86,1’i doğru,

- ✓ “Eğer sen banyo yaparken içeri biri girerse ve sen bundan rahatsız olursan, sadece sessiz kalmalısın.” maddesine %87,6’sı doğru yanıtını verdikleri saptanmıştır.

Tablo 3.4. Çocuklar için istimar bilgi düzeyi ölçeği maddeleri

Maddeler	Yanlış		Doğru		Bilmiyorum	
	n	%	n	%	n	%
1. Sırları her zaman saklamalısın.	209	74,4	47	16,7	25	8,9
2. Sevdiğin birinin sana sarılmasında bir sakınca yoktur.	69	24,6	170	60,5	42	14,9
3. Bir kişinin yabancı olduğunu her zaman anlayabilirsin, çünkü onlar sana zarar verebilecek tehlikeli birine benzer.	164	58,4	61	21,7	56	19,9
4. Çocukların çoğu, gece yatmadan önce anne ve babasından bir öpücük almayı sever, yani bu iyi bir dokunuştur.	17	6,0	239	85,1	25	8,9
5. Bazen bir yetişkine “hayır” demende bir sakınca yoktur.	52	18,5	192	68,3	37	13,2
6. Birisi sana hoşlanmadığın bir şekilde dokunduğunda “hayır” deyip uzaklaşmada bir sakınca yoktur.	42	14,9	209	74,4	30	10,7
7. Birisi seni tanıdığını söylese bile, eğer sen onu tanımiyorsan, o kişi yabancıdır.	18	6,4	239	85,1	24	8,5
8. Kucaklaşmalar ve gıdıklamalar fazla uzun sürerse, kötü dokunuşlara dönüşebilir.	30	10,7	193	68,7	58	20,6
9. Eğer bisikletinden düşüp özel bölgelerini incitirsen, doktor veya hemşirelerin, giysilerinin altına bakmasında bir sakınca yoktur.	70	24,9	143	50,9	68	24,2
10. Eğer birisi sana hoşlanmadığın bir şekilde dokunursa, bunu güvendiğin birine söylemelisin.	25	8,9	224	79,7	32	11,4
11. Eğer arkadaşın, elindeki tek şekerini onunla paylaşmazsan seninle artık arkadaş olmayacağını söylerse, şekeri ona vermelisin.	44	15,7	192	68,3	45	16,0
12. Eğer birisi sana hoşlanmadığın bir şekilde dokunursa, bu senin hatandır.	36	12,8	221	78,6	24	8,6
13. Eğer birinin sana dokunma şeklinden hoşlanmazsan, “hayır” demende bir sakınca yoktur.	24	8,6	235	83,6	22	7,8
14. Yabancılar diğer herkes gibi görünürler.	103	36,6	116	41,3	62	22,1
15. Eğer bir yetişkin sana bir şey yapmanı söylerse, onu her zaman yapmak zorundasın.	44	15,7	204	72,6	33	11,7
16. İlk başlarda kendinizi iyi hissettiren bazı dokunuşlar, daha sonra kafa karıştırıcı hale gelebilir.	16	5,7	197	70,1	68	24,2
17. Bir dokunuşun iyi olup olmadığı konusunda kendi hislerine güvenebilirsin.	45	16,0	173	61,6	63	22,4
18. Sevdiğin bir yetişkinin sana sarılmasında herhangi bir sakınca yoktur.	84	29,9	158	56,2	39	13,9
19. Okuldaki belalı bir çocuk sana bir şey yapmanı emrederse, bunu yapman daha iyi olur.	18	6,4	251	89,3	12	4,3

Tablo 3.4. Devamı

20. Sevdiğin biri bile sana kendini kötü hissettirecek şekilde dokunabilir.	145	51,6	98	34,9	38	13,5
21. Okulda iyi bir şey yaptığında, sevdiğin bir öğretmenin sırtına hafifçe dokunması, iyi bir dokunuştur.	33	11,7	202	71,9	46	16,4
22. Hoşlansan da hoşlanmasan da yetişkinlerin sana dokunmasına izin vermelisin.	19	6,7	236	84,0	26	9,3
23. Eğer birisi sana kendini iyi hissettirmeyecek şekilde dokunursa, birileri sana inanıncaya kadar bunu anlatmaya devam etmelisin.	58	20,6	168	59,8	55	19,6
24. Bazen, ailedeki biri sana hoşlanmayacağı bir şekilde dokunabilir.	147	52,3	93	33,1	41	14,6
25. Erkek çocuklar, birinin onların özel yerlerine dokunması konusunda endişe etmek zorunda değildir.	24	8,6	221	78,6	36	12,8
26. Eğer annen senin daha önce tanışmadığın bir komşunuzla karşılaşılıp konuşmaya başlarsa, senin de onunla konuşmada bir sakınca yoktur.	156	55,5	125	44,5	0	0,0
27. Eğer bir arkadaşının babası, kaybolan kedisini aramak için senden yardım isterse, hemen onunla gidip, ona yardım etmelisin.	65	23,2	160	56,9	56	19,9
28. Eğer okulunda en iyi resim yarışmasını kazanırsan ve sevdiğin bir komşu, seni tebrik etmek için sana kısıcak sarılırsa, bu iyi bir dokunuştur.	51	18,1	175	62,3	55	19,6
29. Çoğu insan yabancıdır ve yabancıların çoğu iyidir.	179	63,7	39	13,9	63	22,4
30. Tanıdığın birisi, hatta bir akraban bile, kafanın karışmasına neden olacak bir şekilde özel yerlerine dokunmak isteyebilir.	204	72,6	47	16,7	30	10,7
31. Kıyafetlerini çıkarıp yatma vakti olmadığı halde, eğer bakıcın/seninle ilgilenen kişi giysilerini çıkarmanı isterse, bunu yapmak zorundasın.	13	4,6	242	86,1	26	9,3
32. Eğer sen banyo yaparken içeri biri girerse ve sen bundan rahatsız olursan, sadece sessiz kalmalısın.	13	4,6	246	87,6	22	7,8
33. Eğer bir alışveriş merkezinde aileni kaybedersen, yabancı olsalar bile bir satış elamanı ya da güvenlik görevlisinden yardım istemende bir sakınca yoktur.	22	7,8	223	79,4	36	12,8

Anketin; 2, 4, 9, 18, 21, 26, 28, 29, 33. maddeleri UD alt boyutunu oluşturmaktadır. Çocukların bu maddelere verdikleri cevapların bulgularına bakıldığında;

- ✓ “Sevdiğin birinin sana sarılmasında bir sakınca yoktur.” maddesine %60,5’i doğru,
- ✓ “Çocukların çoğu, gece yatmadan önce anne ve babasından bir öpücük almayı sever, yani bu iyi bir dokunuştur.” maddesine %85,1’i doğru,
- ✓ “Eğer bisikletinden düşüp özel bölgelerini incitirsen, doktor veya hemşirelerin, giysilerinin altına bakmasında bir sakınca yoktur.” maddesine %50,9’u doğru,
- ✓ “Sevdiğin bir yetişkinin sana sarılmasında herhangi bir sakınca yoktur.” maddesine %56,2’si doğru,

- ✓ “Okulda iyi bir şey yaptığında, sevdiğin bir öğretmenin sırtına hafifçe dokunması, iyi bir dokunuştur.” maddesine %71,9’u doğru,
- ✓ “Eğer annen senin daha önce tanışmadığın bir komşunuzla karşılaşip konuşmaya başlarsa, senin de onunla konuşmada bir sakınca yoktur.” maddesine %55,5’i yanlış,
- ✓ “Eğer okulunda en iyi resim yarışmasını kazanırsan ve sevdiğin bir komşu, seni tebrik etmek için sana kısıcak sarılırsa, bu iyi bir dokunuştur.” maddesine %62,3’ü doğru,
- ✓ “Çoğu insan yabancıdır ve yabancıların çoğu iyidir.” maddesine %63,7’si yanlış,
- ✓ “Eğer bir alışveriş merkezinde aileni kaybedersen, yabancı olsalar bile bir satış elamanı ya da güvenlik görevlisinden yardım istemende bir sakınca yoktur.” maddesine %79,4’ü doğru cevap verdikleri belirlenmiştir.

3.5. Çocukların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımına Yönelik Bulgular

3.5.1. Çocukların yaş grubuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Araştırmaya katılan çocukların yaş gruplarına göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımına yönelik bulgular Tablo 3.5.’de verilmiştir.

- ✓ 7-9 yaş aralığında olan çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $20,66 \pm 4,00$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $15,51 \pm 3,27$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $5,15 \pm 200$ olduğu, 10-12 yaş aralığında olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $20,46 \pm 4,76$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $15,19 \pm 3,81$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $5,27 \pm 1,90$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.5. Çocukların yaş gruplarına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)
Yaş			
7-9	$20,66 \pm 4,00$ 21 (4-30)	$15,51 \pm 3,27$ 16 (2-22)	$5,15 \pm 200$ 5 (0-9)
10-12	$20,46 \pm 4,76$ 21 (10-30)	$15,19 \pm 3,81$ 16 (6-22)	$5,27 \pm 1,90$ 5 (1-9)
Test	MWU=7005,500	MWU=7072,500	MWU=6789,000
p	0,876	0,969	0,592

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; MWU; Mann whitney-U test

- ✓ Çocukların yaş gruplarına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD-Alt Boyut Puan ve UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının anlamlı olmadığı (sırasıyla p=0,876, p=0,969, p=0,592) belirlenmiştir.

3.5.2. Çocukların cinsiyetlerine göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Araştırmadaki çocukların cinsiyetlerine göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.6.'de verilmiştir.

- ✓ Kız cinsiyet özelliğine sahip çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,47±4,44, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,17±3,45, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,29±1,96 olduğu, erkek cinsiyet özelliğine sahip çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,55±4,79, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,36±3,95, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,18±1,87 olduğu saptanmıştır.
- ✓ Çocukların cinsiyetlerine göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD-Alt Boyut Puan ve UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının anlamlı olmadığı (sırasıyla p=0,526, p=0,373, p=0,443) belirlenmiştir.

Tablo 3.6. Çocukların cinsiyetlerine göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)
Cinsiyet			
Kız	20,47±4,44 21 (5-30)	15,17±3,45 16 (4-22)	5,29±1,96 6 (0-9)
Erkek	20,55±4,79 21 (4-30)	15,36±3,95 16 (2-22)	5,18±1,87 5 (0-9)
Test	MWU= 9411,500	MWU= 9238,500	MWU=9326,000
p	0,526	0,373	0,443

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; MWU; Mann whitney-U test

3.5.3. Çocukların kardeş sayısına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Yedi-12 yaş grubu çocukların kardeş sayılarına göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ- Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.7.'de gösterilmiştir.

- ✓ Kardeş sayısı bir çocuk için (tek çocuk); ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,46±4,96, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,64±4,12, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının

4,82±1,67 olduğu, kardeş sayısı iki olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,25±4,99, UOD- Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,22±3,96, UD- Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,03±2,03 olduğu ve kardeş sayısı üç ve fazlası olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,69±4,28, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,22±3,43, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,46±1,87, olduğu belirlenmiştir.

- ✓ Çocukların kardeş sayılarına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD- Alt Boyut Puan ve UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının anlamlı olmadığı (sırasıyla p=0,920, p=0,713, p=0,074) saptanmıştır.

Tablo 3.7. Çocukların kardeş sayısına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ- alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)
Kardeş sayısı (kendisi dahil)			
Bir	20,46±4,96 20,50 (5-30)	15,64±4,12 17 (2-22)	4,82±1,67 5 (2-8)
İki	20,25±4,99 21 (4-28)	15,22±3,96 16 (3-22)	5,03±2,03 5 (0-9)
Üç ve fazlası	20,69±4,28 21 (5-30)	15,22±3,43 16 (4-22)	5,46±1,87 6 (0-9)
Test	KW= 0,166	KW= 0,678	KW= 5,205
P	0,920	0,713	0,074

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; KW; Kruskal wallis analizi

3.5.4. Çocukların ailede kaçınıcı çocuk olduğuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Araştırmadaki çocukların ailede kaçınıcı çocuk olduğuna göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.8.'de verilmiştir.

- ✓ İlk çocuk olan çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,32±4,96, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,37±3,88, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 4,95±0,04 olduğu, ilk çocuk olmayanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,63±4,37, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,19±3,57, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,43±1,82 olduğu saptanmıştır.
- ✓ Çocukların ailede kaçınıcı çocuk olduğu durumlarına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD-Alt Boyut Puan ve UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı (sırasıyla; p=0,801, p=0,535, p=0,051) belirlenmiştir.

Tablo 3.8. Çocukların ailede kaçınıcı çocuk olduğuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)
Ailede kaçınıcı çocuk olduğu			
İlk çocuk olan	20,32±4,96 21 (4-30)	15,37±3,88 16 (2-22)	4,95±0,04 5 (0-9)
İlk çocuk olmayan	20,63±4,37 21 (5-30)	15,19±3,57 16 (4-22)	5,43±1,82 6 (0-9)
Test	MWU= 9237,500	MWU= 8994,000	MWU=8123,500
p	0,801	0,535	0,051

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; MWU; Mann whitney-u test

3.5.5. Çocukların aile yapısına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Çocukların aile yapısına göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.9.'da verilmiştir.

- ✓ Çekirdek aileye sahip çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,44±4,69, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,26±3,73, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,17±1,94 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.9. Çocukların aile yapısına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)
Aile Yapısı			
Çekirdek aile	20,44±4,69 21 (4-30)	15,26±3,73 16 (2-22)	5,17±1,94 5 (0-9)
Geniş aile	21,85±3,42 22 (15-30)	16,14±2,93 16 (11-22)	5,71±1,45 6 (2-8)
Parçalanmış aile	20,03±4,59 21 (13-30)	14,53±3,85 16 (8-22)	5,50±2,06 6 (0-9)
Test	KW= 1,745	KW= 1,908	KW= 1,930
p	0,418	0,385	0,381

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; KW; Kruskal wallis analizi

- ✓ Geniş aileye sahip çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 21,85±3,42, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 16,14±2,93, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,71±1,45 olduğu ve parçalanmış aileye sahip çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,03±4,59, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 14,53±3,85, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,50±2,06 olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Çocukların aile yapısına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD-Alt Boyut Puan ve UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı (sırasıyla; p=0,418, p=0,385, 0,381) saptanmıştır.

3.5.6. Çocukların anaokuluna/kreşe gitme durumuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Yedi-12 yaş grubundaki çocukların anaokuluna/kreşe gitme durumuna göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.10.'da verilmiştir.

- ✓ Çocukların sadece anaokuluna gitme durumuna göre; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,71±4,56, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,39±3,67, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,31±1,93 olduğu, çocukların kreş ve anaokuluna gitme durumuna göre; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 19,60±4,73, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 14,68±3,77, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 4,92±1,86 olduğu saptanmıştır.
- ✓ Çocukların anaokulu/kreşe gitme durumuna göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD-Alt Boyut Puan ve UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı (sırasıyla; p=0,153, p=0,218 p=0,168) belirlenmiştir.

Tablo 3.10. Çocukların anaokuluna/kreşe gitme durumuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)
Anaokuluna/ kreşe gitme durumu			
Sadece anaokulu	20,71±4,56 21 (5-30)	15,39±3,67 16 (2-22)	5,31±1,93 5 (0-9)
Kreş ve anaokulu	19,60±4,73 21 (4-27)	14,68±3,77 15 (3-22)	4,92±1,86 5 (1-8)
Test	MWU= 5032,000	MWU= 5136,000	MWU= 5065,500
p	0,153	0,218	0,168

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; MWU; Mann whitney-u test

3.6. Çocukların Ailelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları Dağılımına Yönelik Bulgular

3.6.1. Çocukların annelerinin yaş grubuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Çocukların annelerinin yaş gruplarına göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.11.'de verilmiştir.

- ✓ Çocukların annelerinden 35-50 yaş aralığında olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $20,65 \pm 4,32$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $15,29 \pm 3,53$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $5,36 \pm 1,87$ olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Çocukların annelerinden 30-34 yaş aralığında olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $20,16 \pm 5,22$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $15,20 \pm 4,07$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $4,96 \pm 2,01$ olduğu saptanmıştır.
- ✓ Çocukların annelerinin yaş gruplarına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD- Alt Boyut Puan ve UD- Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının anlamlı olmadığı (sırasıyla; $p=0,908$, $p=0,764$, $p=0,185$) belirlenmiştir.

Tablo 3.11. Çocukların annelerinin yaş grubuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)
Anne yaşı			
30-34	$20,16 \pm 5,22$ 21 (5-30)	$15,20 \pm 4,07$ 16 (4-22)	$4,96 \pm 2,01$ 5 (0-9)
35-50	$20,65 \pm 4,32$ 21 (4-28)	$15,29 \pm 3,53$ 16 (2-22)	$5,36 \pm 1,87$ 5 (0-9)
Test	MWU=8145,500	MWU=8031,000	MWU=7403,500
p	0,908	0,764	0,185

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; MWU; Mann whitney-U test

3.6.2. Çocukların annelerinin eğitim durumlarına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Araştırmadaki çocukların annelerinin eğitim durumlarına göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.12.'de verilmiştir.

- ✓ Çocukların anneleri ilköğretim mezunu olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $20,64 \pm 4,65$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $15,18 \pm 3,77$, UD-Alt Boyut Puan

Ortalamasının $5,45 \pm 1,94$ olduğu, anneleri ortaöğretim mezunu olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $19,76 \pm 4,77$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $14,88 \pm 3,82$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $4,88 \pm 1,85$ olduğu ve anneleri üniversite ve üstü eğitim durumunda olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $21,27 \pm 4,04$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $16,17 \pm 3,10$, UP-Alt Boyut Puan Ortalamasının $5,10 \pm 1,89$ olduğu belirlenmiştir.

- ✓ Çocukların annelerinin eğitim durumlarına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD-Alt Boyut Puan ve UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının anlamlı olmadığı (sırasıyla; $p=0,257$, $p=0,245$ $p=0,088$) saptanmıştır.

Tablo 3.12. Çocukların annelerinin eğitim durumlarına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)
Anne eğitim durumu			
İlköğretim	$20,64 \pm 4,65$ 21 (4-30)	$15,18 \pm 3,77$ 16 (2-22)	$5,45 \pm 1,94$ 6 (0-9)
Ortaöğretim	$19,76 \pm 4,77$ 20 (7-28)	$14,88 \pm 3,82$ 15 (7-22)	$4,88 \pm 1,85$ 5 (0-8)
Üniversite ve üstü	$21,27 \pm 4,04$ 21 (12-30)	$16,17 \pm 3,10$ 16 (8-22)	$5,10 \pm 1,89$ 5 (1-8)
Test	KW= 2,715	KW= 2,816	KW= 4,863
p	0,257	0,245	0,088

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; KW; Kruskal wallis analizi

3.6.3. Çocukların annelerinin çalışma durumlarına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Yedi-12 yaş grubunda yeralan çocukların annelerinin çalışma durumlarına göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.13.'de verilmiştir.

- ✓ Anneleri çalışan çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $19,94 \pm 5,31$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $15,14 \pm 4,09$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $4,80 \pm 2,07$ olduğu, anneleri çalışmayanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $20,72 \pm 4,30$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $15,31 \pm 3,54$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $5,41 \pm 1,84$ olduğu saptanmıştır.
- ✓ Çocukların annelerinin çalışma durumlarına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının anlamlı olmadığı (sırasıyla; $p=0,410$, $p=0,987$), UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları ise grup içi farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p=0,027$) belirlenmiştir.

Tablo 3.13. Çocukların annelerinin çalışma durumlarına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)
Anne çalışma durumu			
Çalışıyor	19,94±5,31 21 (4-30)	15,14±4,09 16 (3-22)	4,80±2,07 5 (1-9)
Çalışmıyor	20,72±4,30 21 (5-30)	15,31±3,54 16 (2-22)	5,41±1,84 6 (0-9)
Test	MWU= 7354,500	MWU= 7844,000	MWU=6528,000
p	0,410	0,987	0,027

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; MWU; Mann whitney-U test, SS; Standart sapma

3.6.4. Çocukların babalarının yaş grubuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Yapılan bu çalışmada çocukların babalarının yaş grubu özelliğine göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.14.'de verilmiştir.

- ✓ Çocukların babalarının 50-70 yaş aralığında olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 19,06±5,14, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 13,93±4,04, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,13±2,06 olduğu, çocukların babalarının 25-49 yaş aralığında olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,67±4,52 UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,42±3,62, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,25±1,91 olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.14. Çocukların babalarının yaş grubuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)
Baba yaşı			
50-70	19,06±5,14 21 (5-28)	13,93±4,04 14 (4-20)	5,13±2,06 5 (0-8)
25-49	20,67±4,52 21 (4-30)	15,42±3,62 16 (2-22)	5,25±1,91 5 (0-9)
Test	MWU=3015,000	MWU= 916,500	MWU=3567,500
p	0,122	0,074	0,833

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; MWU; Mann whitney-U test

- ✓ Çocukların babalarının yaş gruplarına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamaları, UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının anlamlı olmadığı (sırasıyla; $p=0,122$, $p=0,074$, $p=0,833$) belirlenmiştir.

3.6.5. Çocukların babalarının eğitim durumuna göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Çocukların babalarının eğitim durumuna göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.15.'de verilmiştir.

- ✓ Çocukların babaları ilköğretim mezunu olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $19,96\pm5,12$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $14,90\pm3,96$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $5,35\pm2,01$ olduğu, ortaöğretim mezunu olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $21,83\pm4,05$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $16,42\pm3,22$, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $5,40\pm1,78$ olduğu, üniversite ve üstü mezunu olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının $19,95\pm3,78$, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının $15,13\pm3,34$, UP-Alt Boyut Puan Ortalamasının $4,81\pm1,86$ olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Çocukların babalarının eğitim durumlarına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının anlamlı olduğu (sırasıyla; $p=0,009$, $p=0,003$), UD-Alt Boyut Puan Ortalaması farkının ise anlamlı olmadığı ($p=0,077$) saptanmıştır.

Tablo 3.15. Çocukların babalarının eğitim durumlarına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)
Baba eğitim durumu			
İlköğretim	$19,96\pm5,12$ 21 (4-30)	$14,90\pm3,96$	$5,35\pm2,01$ 5 (0-9)
Ortaöğretim	$21,83\pm4,05$ 22 (4-30)	$16,42\pm3,22$	$5,40\pm1,78$ 6 (1-8)
Üniversite ve üstü	$19,95\pm3,78$ 20 (12-27)	$15,13\pm3,34$	$4,81\pm1,86$ 5 (0-8)
Test	KW= 9,517	KW= 11,343	KW= 5,125
p	0,009	0,003	0,077

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; KW; Kruskal wallis analizi

3.6.6. Çocukların babalarının çalışma durumlarına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Araştırmadaki çocukların babalarının çalışma durumlarına göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımlarına yönelik veriler Tablo 3.16.'da verilmiştir.

- ✓ Babaları çalışan çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,68±4,52, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,45±3,63, UD- Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,23±1,88 olduğu, çalışmayanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 19,03±5,13, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 13,65±3,83, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,37±2,27 olduğu saptanmıştır.
- ✓ Çocukların babalarının çalışma durumlarına göre; ÇİBÖ-Toplam Puan ve UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı (srasıyla; p=0,101 ve p=0,525), UOD-Alt Boyut Puan Ortalaması farkının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu (p=0,014) belirlenmiştir.

Tablo 3.16. Çocukların babalarının çalışma durumlarına göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X}\pm SS$ Median (Min-Max)
Baba çalışma durumu			
Çalışıyor	20,68±4,52 21 (4-30)	15,45±3,63 16 (2-22)	5,23±1,88 5 (0-9)
Çalışmıyor	19,03±5,13 19 (5-27)	13,65±3,83 14 (4-20)	5,37±2,27 6 (0-9)
Test	MWU=2975,500	MWU=2644,000	MWU=3393,500
p	0,101	0,014	0,525

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; MWU; Mann whitney-U test

3.6.7. Çocukların ailelerinin gelir düzeyine göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Araştırmadaki çocukların ailelerinin gelir düzeyine göre ÇİBÖ-Toplam Puan ve ÇİBÖ-Alt Boyut Puan Ortalamaları dağılımı Tablo 3.17.'de verilmiştir.

- ✓ Aileleri düşük gelir düzeyine sahip çocuklar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,68±4,52, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,45±3,63, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,23±1,88 olduğu, orta gelir düzeyinde olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,74±4,57, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,51±3,61, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,22±1,91 olduğu ve yüksek gelir düzeyinde olanlar için; ÇİBÖ-Toplam Puan Ortalamasının 20,88±4,52, UOD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 15,44±3,79, UD-Alt Boyut Puan Ortalamasının 5,44±1,91 olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Ailelerin gelir düzeyine göre; ÇİBÖ-Toplam Puan ve UD-Alt Boyut Puan Ortalamaları farkının anlamlı olmadığı (srasıyla; p=0,091 ve p=0,865), UOD-Alt Boyut Puan Ortalaması farkının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu (p=0,029) saptanmıştır.

Tablo 3.17. Çocukların ailelerinin gelir düzeyine göre ÇİBÖ-toplam puan ve ÇİBÖ-alt boyut puan ortalamaları dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	ÇİBÖ-TPO	UOD-ABPO	UD-ABPO
	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)	$\bar{X} \pm SS$ Median (Min-Max)
Ailenin gelir düzeyi			
Düşük	19,05±4,65 19 (9-27)	13,80±1,79 14 (5-20)	5,25±2,03 6 (0-9)
Orta	20,74±4,57 21 (4-30)	15,51±3,61 16 (2-22)	5,22±1,91 5 (0-9)
Yüksek	20,88±4,52 22 (11-26)	15,44±3,79 16 (7-21)	5,44±1,91 5 (0-8)
Test	KW= 4,786	KW= 7,077	KW= ,291
p	0,091	0,029	0,865

ÇİBÖ-TPO; Çocuklar için istismar bilgi ölçeği toplam puan ortalaması, UD; Uygun dokunma, UOD; Uygun olmayan dokunma, ABPO; Alt boyut puan ortalaması; KW; Kruskal wallis analizi

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Çocuk cinsel istismarı, bütün ülkelerin ortak problemi olmaya devam etmektedir. Devletler çocukların istismar karşısında haklarının korunması ve güçlenmesinin yanında, cinsel istismar gerçekleşmeden önce eğitsel bağlamda bir takım tedbirler almakla yükümlüdür. Bu nedenle 2016 yılında ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri, DSÖ ve Birleşmiş Milletler çocuklara yönelik şiddeti sona erdirmek için küresel bir ortaklık başlatmışlar, bu ortaklıkta çocuk istismarı ve sömürüsü, insan ticareti, her türlü şiddet ve işkence konuları gündeme alınmış ve hedefler oluşturulmuştur. 2030 yılına kadar çocuklara yönelik her türlü şiddeti sona erdirmeyi amaçlamışlardır (UNICEF, 2016).

Ülkemizde cinsel istismar eğitimine yönelik ilk deneysel çalışma 2013 yılında Çeçen ve Hasırcı tarafından ilkokul 4. Sınıf öğrencilerine yapılmış bu çalışmada çocuklara "kişi hakları, bedenim bana ait, iyi dokunma-kötü dokunma ayrımcılığı, söz vermeme, vücut güvenliği kuralları, "Hayır" deme, ve kötü sırlar, çocuğa inanan bir yetişkinle konuşulması, cinsel istismarın asla çocuğun suçu olmadığı gibi konular hakkında eğitimler verilmiş ve çalışmanın etkili olduğu görülmüştür (Çeçen ve Hasırcı, 2013). Yapılan bir diğer çalışmada çocuk ve ergenlerin cinsel istismarı açıklamayı geciktirdikleri belirlenmiş (Türkkan ve Odacı, 2022), bu geciktirmenin nedenleri olarak çevrelerinden destek problemi yaşamaları ve algıladıkları olumsuz sonuçlar, kendilerini suçlama ve utanç gibi duygular cinsel istismarın açıklanmasının önündeki engeller olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde (Tener ve Murphy, 2015; Lemaigre vd., 2017) çocukların cinsel istismarı açıklamayı geciktirme nedenlerinin azaltılarak istismarın açıklanmasına teşvik edecek yöntemlerin seçilmesinin önemi ve bu yöntemlerde gelişimsel dönemlere göre okul temelli eğitim programlarının gerekliliği gündeme gelmektedir. Bu doğrultuda okul temelli önleme programlarında cinsel istismar önleme çalışmaları olarak istismar öncesi ve sonrası alınması gereken tedbirler yer almaktadır. Çocuklarda istismar öncesi alınacak önlemlerden bazıları; çocuğun istismar konusu hakkında bilinçlendirilmesi, çocuğun etkileşim içerisinde bulunduğu her alanda çalışan kişilerin (öğretmenler, sağlık çalışanları, ebeveynler...) bilinçlendirilmesi ve ilk teşhisin gecikmemesi adına uyanık olunması, toplum eğitimleri, riskli ailelerin ve cinsel istismar risk faktörü olarak görülen konuların belirlenmesi, istismar hakkında yasal düzenlemelerdir. Özellikle çocukların yaşlarına uygun cinsel eğitim ve cinsel istismar konuları hakkında yeterli bilgi birikimiyle donanmaları; özellikle kendi bedenlerini tanınması ve özel bölgelerini bilmesi, kendi bedenine dokunulması konusunda sadece kendisinin söz hakkının olduğunu bilmesi, iyi-kötü dokunuşları ayırt edebilmesi ve kötü dokunuş karşısında nasıl davranacağını bilmesi, kendisine zarar veren ya da hoşuna gitmeyen bir sırsın güvendiği biriyle paylaşabileceğini bilmesi gereklidir (Aktepe, 2009). Mağdurun yaşadığı çevrede hayatına yeniden tutunması için gerekli bütün klinik ve rehabilitasyon edici tedaviler ise istismar sonrası uygulanan tedbirlerdir (Çeçen, 2007; Polat, 2007; Topçu, 2009; Uytun ve Öztö, 2016; Aktay, 2020).

İstismarı önleme programlarının planlamasında çocukların istismar konusunda neyi ne kadar bildiği ve doğru bildiği yanlışların da tespit edilmesi gerekmektedir. Bu bölümde çocuk cinsel istismarını önlemeye yönelik eğitimlere rehber olması amacı ile 7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar bilgi düzeyi bulguları;

4.1. Çocukların ÇİBÖ Toplam Puan ve ÇİBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarına

4.2. Çocukların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ Toplam Puan ve ÇİBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarına

4.3. Çocukların Ailelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ Toplam Puan ve ÇİBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarına yönelik bulguların tartışılması olmak üzere üç başlık altına ele alınmıştır.

4.1. Çocukların ÇİBÖ Toplam Puan Ortalamaları ve Ölçek Alt Boyut Puan Ortalamalarına Yönelik Bulguların Tartışılması

7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada 281 çocuk değerlendirilmiş, çocukların ölçek maddelerine en az "4" maddesine, en fazla "30" maddesine doğru cevap verdiği, fakat tamamını doğru yanıtlayan olmadığı saptanmıştır. Çocukların ÇİBÖ'den en az "0" en fazla "33" puan alabilecekleri düşünüldüğünde ölçekten aldıkları $20,51 \pm 4,60$ puan ortalaması ile ortalamanın üzerinde olduğu görülmüştür (Tablo 4.3). Yine çocukların ölçeğin uygun dokunma alt boyutundan en az "0", en fazla "9" puan, uygun olmayan dokunma alt boyutundan en az "2", en fazla "22" puan alabilecekleri göz önüne alındığında uygun dokunma alt boyutundan aldıkları $5,24 \pm 1,92$ puan ortalaması ve uygun olmayan dokunma alt boyutundan aldıkları $15,26 \pm 3,69$ puan ortalaması ile ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Çocukların ölçeğin uygun dokunma alt boyutu maddelerinden tamamına doğru cevap verdiği görülürken, uygun olmayan dokunma alt boyutu maddelerinin tamamına doğru yanıt vermedikleri saptanmıştır (Tablo 4.3).

Ülkemizde yapılan konu ile ilgili çalışmalarda çocuklarda uygulanan eğitim programlarının araştırma boyutunda kaldığı (Eser, 2018; Cırık vd, 2020; Kemer ve İşler, 2021, Tunç, 2022), eğitim müfredatına alınmadığı ve 7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar bilgi düzeyini belirleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Amerika, Kanada, İngiltere, İrlanda ve Avustralya'da son zamanlarda da Kore, Tayvan ve Çin'de yapılan eğitim programlarının olduğu belirlenmiştir (Tutty, 1992; Briggs ve Havkins, 1994; Dhooper ve Schneider, 1995). Bu eğitim programlarında çocukların gelişimsel dönemlerine göre cinsel eğitim verilmesi ve istismar konusunun ele alınması gerekliliği vurgulanmıştır. İlk çocukluk döneminde ailede, sonraki dönemlerde ise aile ile beraber eğitim kurumlarında cinsel eğitim ve cinsel istismar konuları hakkında eğitim alan çocukların istismar davranışlarını tanımakta zorlanmadığı görülmüştür (Akyol ve Kutlu, 2019; Aksüt, 2020). Bu eğitimler sayesinde istismar karşısında çocukların bilinçlendirilmesi, kendilerini savunabilmesi, ayrıca istismar karşısında nereye başvuru yapabilecekleri bilmeleri eğitimlerin önemini ortaya koymaktadır (Akyol ve Kutlu, 2019; Aksüt, 2020). Bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda; araştırma kapsamındaki 7-12 yaş grubu çocukların cinsel

istismar bilgi düzeylerinin ortalamasının üstünde olmasına rağmen istenilen düzeyde olmadığı belirlenmesi ve literatür taraması sonucunda bu alanda yetersizliğin olması (Aktepe, 2009; Beyazıt, 2015; Bakır ve Kapucu, 2017; Kök, 2019)“çocukların cinsel istismar bilgi düzeylerini artıracak önleme çalışmalarının gerekliliğini ve bu eğitimlerin okul öncesi dönemde başlamasının önemini ve önleme programlarına ebeveyn grubunun da dahil edilmesinin gerekliliğini” göstermektedir.

7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada çocukların ölçeğin uygun olmayan dokunma alt boyut sorularından; “Sırları her zaman saklamalısın.” maddesine %74,4’ünün (n:209), “Bir kişinin yabancı olduğunu her zaman anlayabilirsin, çünkü onlar sana zarar verebilecek tehlikeli birine benzer.” maddesine %58,4’ünün, “Sevdiğin biri bile sana kendini kötü hissettirecek şekilde dokunabilir.” maddesine %51,6’sının, “Bazen, ailedeki biri sana hoşlanmayacağı bir şekilde dokunabilir.” maddesine %52,3’ünün, “Tanıdığın birisi, hatta bir akraban bile, kafanın karışmasına neden olacak bir şekilde özel yerlerine dokunmak isteyebilir.” maddesine %72,6’sının yanlış cevap vermeleri dikkat çekmektedir. Yine ölçeğin uygun dokunma alt boyut sorularından; “Eğer annen senin daha önce tanışmadığın bir komşunuzla karşılaşır konuşmaya başlarsa, senin de onunla konuşmada bir sakınca yoktur.” maddesine %55,5’inin ve “Çoğu insan yabancıdır ve yabancıların çoğu iyidir.” maddesine %63,7’sinin yanlış cevap vermesi (Tablo 4.4.) çocukların güvenliği açısından düşündürücü bulgulardır.

İstismarcı kişiliklerin en sık başvurdukları taktikler “gizlilik” ve “sırların saklanması” konusudur (Gümüş, 2017; Irmak vd., 2018). Çocukların istismar sonrası yaşadıkları korkuların arka planında aile ilişkilerin bozulacağı düşüncesinin olması, kendisine inanılmayacağı korkusu ve suçlanma duygusunun bulunması, aile bireyleri üzerinden tehdit edilmesi gibi manipülatif yöntemler cinsel istismarın gizli kalmasına neden olmaktadır. Bu yöntemlerde en belirgin söylem, “sen de istedin...”, “eğer tekrar gelmezsen bu olanların hepsini aileme anlatırım...” vs. gibi benzer tehditlerdir (Gönültaş, 2016). Çocukların sırların saklanması bilinciyle yetişmesi istismarcının işini kolaylaştırmaktadır. Çocukların “iyi sır” ile “kötü sır” arasındaki farkı ayırt etmesi önemlidir (Güzelyurt, 2020). Bu çalışmada da çocukların %74,4’ünün sırların her zaman saklanması doğru olduğuna inanması (Tablo 4.4.), çocukları rahatsız eden, endişeye sürükleyen ya da korkutan, üzen tüm sırların saklanmaması gerektiği ve güvenilir bir yetişkine anlatmasında bir sakınca olmadığı çocuğa öğretilmesinin önemi görülmektedir.

İstismarcı denildiği zaman akla ilk gelen karanlık bir adam profilidir ve çocuklara gelecek zararın bu karanlık adamın yani yabancıların olduğu inancı toplumumuzda yaygındır (Üstündağ vd., 2015). Yapılan çalışmalardaki bulgular bu inanç ile çelişmektedir. Bu çalışmada çocukların verdikleri yanıtlardan “Bir kişinin yabancı olduğunu her zaman anlayabilirsin, çünkü onlar sana zarar verebilecek tehlikeli birine benzer.” maddesine %58,4’ünün, “Sevdiğin biri bile sana kendini kötü hissettirecek şekilde dokunabilir.” maddesine %51,6’sının, “Bazen,

ailendeki biri sana hoşlanmayacağı bir şekilde dokunabilir.” maddesine %52,3’ünün, “Tanıdığın birisi, hatta bir akraban bile, kafanın karışmasına neden olacak bir şekilde özel yerlerine dokunmak isteyebilir.” maddesine %72,6’sının, “Eğer annen senin daha önce tanışmadığın bir komşunuzla karşılaşip konuşmaya başlarsa, senin de onunla konuşmada bir sakınca yoktur.” maddesine %55,5’inin ve “Çoğu insan yabancıdır ve yabancıların çoğu iyidir.” maddesine %63,7’sinin yanlış olduğunun belirlenmesi dikkat çekicidir. Urazel ve arkadaşları, (2017) tarafından yapılan 4-17 yaş grubu çocukların cinsel istismar olgularını inceledikleri çalışmada; 135 çocuk cinsel istismar olgusundan yaklaşık %28,1’inin faili yabancı kişiler olduğu, aynı çalışmada 0-6 yaş grubunun istismarcılarının ise %77’sinin tanıdık biri olduğu görülmüştür. 18 yaş altı 678 adli cinsel istismar vakalarının incelendiği bir araştırmada (Aksüt, 2020), sadece yabancı kişilerin istismarına uğrayan mağdur sayısı 63 iken özellikle birinci dereceden kan bağı bulunan cinsel istismar sayısının 101 olduğu belirlenmiştir. Özellikle baba-kız, anne- oğul, baba- oğul, erkek kardeş- kız kardeş arasında istismar yaşandığı tespit edilmiştir. Bakay (2022) tarafından, Elazığ ilinde 30 adet cinsel istismar ceza davasının incelendiği bir araştırmada istismara uğrayan çocukların %40’ının 12-15 yaş grubunda olduğu ve mağdur çocukların %76,7’sinin istismar olayı öncesi istismarcıyı tanıdıkları saptanmıştır. Büber’in araştırmasında ise ensest vakası %52,7; yabancı kişilerin istismarına uğrayan mağdur sayısı ise %5,3 olarak belirlenmiştir (Büber, 2019).

Bu çalışmanın bulguları (Tablo 4.4.) ve literatür incelemesi (Aktepe, 2009; Gönültaş, 2016; Ersoy ve Özkan, 2017; Eser, 2018; Irmak vd, 2018; Özdemir, 2018; Çalışkan, 2019; Güzelyurt, 2020; Akgül vd, 2021; Kurtça, 2022) çocuklar için planlanan cinsel istismar eğitimlerinde kendi veya başkasının beden sınırlarının öğretilmesi, yabancılarla beraber tanıdığı sevdikleri kişilere karşıda istemedikleri bir durum veya olay karşısında “hayır diyebilme becerisi” kazandırılması, bu konuda bilinçlendirilmesinin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Bu eğitimler sayesinde çocuğun istismardan korunması için kabul edilebilir bir dokunma ile kabul edilemez bir dokunma arasındaki farkı ayırt etme becerisinin kazandırılması ve çocuğun beden sınırlarını ihlal eden bir duruma maruz kaldığında bunun onun suçu olmadığı yönünde bilgilendirilmesi de oldukça önemlidir (Tuncay, 2020; Kemer ve İşler, 2021).

4.2. Çocukların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ Toplam Puan ve ÇİBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarına Yönelik Bulguların Tartışılması

Çocukluk çağında istismarın görülme sıklığının doğru saptanmasında çocukluğu tanımlamak için kullanılan yaş, yaş farkı, cinsel istismar olarak kabul edilen fiil türleri, örnekleme yöntemi, farkında olmama, hatırlayamama vb. birçok yönetsel sorunlar başta olmak üzere önemli güçlükler bulunmaktadır. Belirtilen yönetsel sorunlara rağmen, çocukluk çağında cinsel istismarın tüm topluluklarda görüldüğü bildirilmektedir (Murray, Nguyen ve Cohen, 2014; David vd., 2018; Hebert vd., 2019; Jonsson vd., 2019). 7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada; çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, ailede kaçınıcı çocuk olduğu, aile yapısı ve çocuğun anaokuluna/kreşe gitme

durumunun yer aldığı tanımlayıcı özelliklerine göre ÇİBÖ toplam puan ve ÇİBÖ alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$; Tablo 4.5.1.; Tablo 4.5.2.; Tablo 4.5.3.; Tablo 4.5.4.; Tablo 4.5.5.; Tablo 4.5.6.). Bu çalışmada çocukların tanımlayıcı özellikleri ile çocukların istismar bilgi düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Çocukların hangi özellikte olursa olsun konu ile ilgili bilgi düzeylerinde eksikliklerin olduğu yorumunu yaptırmaktadır.

4.3. Çocukların Ailelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇİBÖ Toplam Puan ve ÇİBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarına Yönelik Bulguların Tartışılması

Çocuk ile anne arasında sağlıklı bir ilişki ağının kurulması hem istismarın önünde bir engel teşkil etmekte hem de istismarın açığa çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Fakat çalışan annenin, ailenin evin ve çocukların gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik tüm sorumlulukları tek başına üstlenmesi ve bundan ötürü zamanının kısıtlı oluşu (Pashlı, 2017), yoksullukla başetmenin getirdiği stres faktörünün anne üzerindeki etkisi, çocuklara karşı otoriter bir tutuma dönüşebilmektedir. Bu durum çocuk ile anne arasındaki iletişimi bozabilmektedir (Rodriguez, 2010; Atasoy, 2022). Çocuk ile anne arasındaki iletişimin etkilenmesi çocuğun cinsel eğitim ve cinsel istismar hakkındaki konuları başka kanallardan öğrenmesine neden olmakta, doğru zamanda ve doğru kişilerden bu bilgilerin alınmaması, televizyon, akıllı telefon, internet gibi iletişim ve medya araçları vesilesi ile bu bilgilere ulaşması sonucu çocuklar cinsel eğitim ve istismar hakkında yanlış bilgiler öğrenmektedir (Öztürk, 2009; Jonsson vd., 2019; Karakartal, 2020). Bu çalışmada çalışan annelerin çocuklarının bilgi düzeyleri ($4,80\pm 2,07$), çalışmayan annelerin çocuklarına göre ($5,41\pm 1,84$) düşük bulunmuş olup aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.6.3.; $p<0,05$). Literatürde çalışmayan annelerin çalışan annelere nazaran kontrolcü davranış ve koruyucu tutum yönünden daha baskın olduğu görüşü öne çıkmaktadır (Özyürek, 2004; Şanlı, 2007). Bu çalışma bulguları ve literatür incelemesi (Yolcuoğlu, 2010; Acehan vd., 2013; Pekdoğan 2016; Aloubi vd, 2018; Toprak, 2019; Özkan, 2021) doğrultusunda çalışmayan annelerin çocuklarının bilgi düzeyinin çalışan annelere göre yüksek olması çalışmayan annelerin çocukları üzerinde kontrolcü ve baskıcı tutum sergilemelerinden kaynaklı çocukların daha fazla dikkat ettiklerini ve bilgi sahibi olduklarını düşündürmektedir.

7-12 yaş grubu çocukların istismar ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada çocukların babaları ortaöğretim mezunu olanların istismar bilgi düzeylerinin ($21,83\pm 4,05$) ilköğretim ($19,96\pm 5,12$) ile üniversite ve üstü mezunu olanlara göre ($19,95\pm 3,78$) yüksek olduğu ve aradaki puan ortalamaları farkının anlamlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.6.5; $p<0,05$). Bu farkın ilköğretim mezunu ile üniversite ve üstü grupları ile ortaöğretim mezunu grubu arasındaki farktan kaynaklandığı saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda (Pekdoğan, 2016; Pashlı, 2017; Alzoubi vd., 2018; Kiyi ve Pişkin, 2020; Şahin ve Koçtürk, 2021) anne-babanın “düşük eğitim düzeyi” çocukların cinsel istismarı açısından bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir. Babanın eğitim düzeyinin yükselmesi “cinsel

istismara karşı uyanık olma” açısından önemlidir (Çetin ve Altın, 2019; Akçe ve Doğan, 2020). Literatürün aksine bu çalışmanın bulguları üniversite ve üstü mezun olanların istismar bilgi düzeyinin ortaokul mezunu olanlara göre düşük olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalarda (Üstündağ vd., 2015; Berkmen ve Seçim, 2018, Kiye ve Pişkin, 2020), anne-babanın eğitim düzeyi ne olursa olsun istismar hakkında çocuklarıyla nasıl bir iletişime gireceğini bilmeyen, bu konuda yeterli bilgi sahibi olmayan ve bu konuda eğitime ihtiyaç duyduğunu dile getiren babaların olduğu belirlenmiştir.

Cinsel eğitim, istismar ve ihmal konuları başlığı altında risk faktörleri incelendiğinde ilk sırada bir ülkenin sosyoekonomik ve sosyokültürel yapısı görülmektedir. Ülkemizde iç-dış göçlerin etkisi, bu göçlerle gelen kültürel farklar ve doğurduğu çatışma, aile yapısının bozulması ve değersizleşmesi, geleneksel değerlerin bozulması sonucu sosyal ferah sorunları ortaya çıkmaktadır (Yazar ve Boz, 2019; Kaplan vd., 2020; Başkaya ve Yılmaz, 2022). Çocuk istismar risk faktörleri alt sosyo ekonomik düzeye sahip ailelerde daha belirgin gözlemlendiği ve çocukların fiziksel ve psikososyal gelişimi olumsuz etkilediği saptanmıştır. Bu çalışmada çocukların ailelerinden gelir düzeyi orta ve yüksek olanların ÇİBÖ uygun olmayan davranışlar ile ilgili bilgi düzeylerinin gelir düzeyi düşük olanlara göre daha yüksek olduğu ve aralarındaki puan ortalamaları farkının anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Düşük gelirli ailelerin yaşadığı işsizlik, sağlık sorunları gibi stres faktörleri ailedeki huzuru iletişimi etkilediği ve bu faktörlerinde çocukların psiko-sosyal yaşamını olumsuz etkilediği de görülmektedir (Meraki ve Var, 2019). Literatürde de bir çok araştırmada sosyo-ekonomik durumun istismar için bir risk faktörü olduğu desteklenmektedir (Öncü vd., 2012; Pekdoğan, 2016; Kılıç, 2020; Yücel, 2021). Bu çalışmada da gelir düzeyinin yüksek olması ya da gelir-gider oranının eşit olması ailelerde istismar hakkındaki farkındalığın daha yüksek olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar bilgi düzeylerini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- ✓ Araştırmaya katılan çocukların ÇİBÖ maddelerine doğru cevap verme oranı $20,51 \pm 4,60$, ölçeğin uygun dokunma alt boyutu maddelerine doğru cevap verme oranı $5,24 \pm 1,92$, uygun olmayan dokunma alt boyutu maddelerine doğru cevap verme oranı $15,26 \pm 3,69$ olarak tespit edilmiştir.
- ✓ Çocukların ölçek UOD-Alt Boyut maddelerinden; "Sırları her zaman saklamalısın." maddesine %74,4'ünün yanlış cevap verdiği, "Bir kişinin yabancı olduğunu her zaman anlayabilirsin, çünkü onlar sana zarar verebilecek tehlikeli birine benzer." maddesine %58,4'ünün yanlış cevap verdiği, "Sevdiğin biri bile sana kendini kötü hissettirecek şekilde dokunabilir." maddesine %51,6'sının yanlış cevap verdiği, "Bazen, ailedeki biri sana hoşlanmayacağı bir şekilde dokunabilir." maddesine %52,3'ünün yanlış cevap verdiği, "Tanıdığın birisi, hatta bir akraban bile, kafanın karışmasına neden olacak bir şekilde özel yerlerine dokunmak isteyebilir." maddesine %72,6'sının yanlış cevap verdiği tespit edilmiştir.
- ✓ Çocukların tanımlayıcı özellikleri ile cinsel istismar bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).
- ✓ Çocukların annelerinin yaş ve eğitim ile babalarının yaş durumlarının cinsel istismar bilgi düzeyini etkilemediği saptanmıştır ($p > 0,05$).
- ✓ Çocukların annelerinin çalışma durumuna göre ölçek UD-Alt Boyut Puan Ortalaması ile babaların eğitim ve çalışma durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre UOD-Alt Boyut Puan Ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ($p < 0,05$) belirlenmiştir.

Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda 7-12 yaş grubu çocukların cinsel istismar bilgi düzeylerine ilişkin aşağıdaki önerilerde bulunularak çocukların bilgi düzeyleri yükseltilebilir.

- ✓ Farklı yaş grupları üzerinde çalışmalar yapılarak çocukların cinsel eğitim, cinsel istismar hakkında bilgi düzeyleri değerlendirilmeli, riskli çocuklar ve aileler belirlenmeli, bu doğrultuda eğitim planlamaları yapılmalı, geriye dönük verilen eğitimler denetlenmelidir.
- ✓ Çocuklara istemedikleri bir durum karşısında “hayır deme” alışkanlığı kazandırılmalıdır. Ebeveynleri olarak çocuklarla cinsel eğitim ve istismar hakkında konuşulmaktan çekinilmemelidir. Ebeveyn eğitimlerinde “cinsel eğitimin ve mahremiyet eğitiminin okul öncesi dönemde vermeye başlanmasının gerekliliği” üzerinde durulmalı, bu konuda farkındalık geliştirilmelidir. Ayrıca olası bir istismar durumunda ebeveynlere “çocukların yasal hakları” ve “hukuki sürecin nasıl işlediği” gibi konularda eğitimler verilmelidir.
- ✓ Ebeveyn ile çocuk arasında etkili bir iletişim için, aileye bu konuda çocuklarıyla nasıl konuşacaklarına dair ipuçları verilmeli, çocukların psikobilişsel gelişimine göre yaklaşımlarda bulunulmalıdır. Anne-baba-çocuk üçgeninde sevgi, saygı güven ve hoşgörünün hâkim olduğu etkili bir iletişim ile “anlatıklarına inanıyorum” duygusunu çocuğuna hissettirmelidir.
- ✓ Okul temelli cinsel eğitim ve istismar eğitimlerinde özellikle ebeveyn katkısı sağlanmalıdır. Bu eğitimler sırasında cinsel istismar risk faktörleri üzerinde (komşu, üvey anne-baba, üvey abi, öz baba, öz abi veya büyük çocuklar) özellikle durulmalıdır. Ayrıca sanal ortamın da cinsel istismar için bir risk faktörü olduğu ebeveynlere anlatılmalıdır.
- ✓ Çocuk sayısının fazla olduğu aileler, geniş aile yapısına sahip aileler, yoksulluk sıkıntısı yaşayan aileler vb faktörler istismar için birer risk faktörü olarak değerlendirildiği için toplumda bu ailelere yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Gerekli durumlarda çocuğa yönelik koruyucu çalışmalar devreye sokulmalıdır.
- ✓ Cinsel istismar ve ihmal konusunda çocuklarla ilgilenen bütün kurumlara cinsel istismar bilgi düzeyinin geliştirilmesi için gerekli eğitimler verilmeli, farkındalık ve erken müdahale sağlanmalıdır.
- ✓ Cinsel istismarın sadece çocuğun çevresini ilgilendiren bir problem olmadığı, toplumsal bir sorun olarak kabul edilmesi ve bu yönde adımlar atılması gerekliliği üzerinde durulmalıdır.
- ✓ Eğitim döneminin başından sonuna kadar cinsel eğitim, istismar ve ihmal konuları eğitim müfredatına eklenmelidir. Üniversite de akademik çalışmalar ağırlık verilmelidir. Ayrıca üniversite eğitiminde de öğretmen ve psikolojik danışman yetiştirecek alanlarda ders müfredatına eklenmelidir.

- ✓ Halkın aktif kullandığı sosyal alanlara cinsel istismar hakkında bilgiler yansıtan broşürler dağıtılmalıdır. Broşürlerde “istismarcı profili, istismarın kimler tarafından olabileceği, istismar için risk faktörleri ve halk arasında doğru bilinen yanlışlar” gibi konuları içermelidir. Ayrıca metro ve duraklarda, otobüs ve duraklarda, reklam bilbordlarında istismar konuları hakkında düzenlenmiş kısa metrajlı animasyon filmleri aracılığıyla kamu spotu şeklinde bilgilendirmeler yapılmalıdır.
- ✓ Kırsal bölgelerdeki çocuklar ve aileler ihmal edilmemeli, bu bölgeler için ayrıca özenli bir çalışma yapılmalıdır.
- ✓ Devlet bünyesinde “Çocuk istismarına karşı destek hattı” oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M. O., Gülen, M., Akkan, A. V. C. İ., ve Ferhat, İ. Ç. M. E., (2013). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Değerlendirilmesi. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 22(4), 591-614.
- Adalı, N., (2007). 10-12 Yaş Grubu Çocuk İstismarı Ebeveyn ve Çocuk Bilgilendirme Çalışması (Tezsiz Yüksek Lisans Çalışması). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğü, ASİGM, (2019). Adli İstatistikler 2019. Ankara. Erişim Tarihi: 13.10.2022
<https://Adliscil.Adalet.Gov.Tr/Resimler/Sayfadokuman/1062020170359hizmeteozel-2019-Bask%C4%B1-%C4%B0SA.Pdf>. Erişim tarihi: 20/11/2020
- Ağcaoğlu, İ., (2020). Mağduru Çocuk Olan Cinsel Suçlarda Suça Sürüklenen Çocuk Sorunu (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Akçe, İ. ve Doğan, H., (2020). Cinsel İstismara Maruz Kalmış Çocuklar Üzerine Bir Değerlendirme. Sosyal Çalışma Dergisi, 4(1), 12-20.
- Akgül, E., (2015). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Cinsel İstismar Bildirim Durumları (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akgül, E., Darak, S., Sisman, F. N., ve Ergun, A., (2021). Hemşire Liderli Bedenimin Kahramanım Programının Çocukların Cinsel İstismar Bilgi Düzeylerine Etkisi: Yarı Deneysel Çalışma. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 12(2), 156-164.
- Akgün, R., ve Çetin, H., (2020). 4-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveyn Tutumlarının ve İstismar Farkındalıklarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma. Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi, (5), 42-61.
- Akıncı, S. F., (2011). Kriminoloji ve Hukuk Açısından Çocuk İhmal ve İstismarı. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi, Yetişkin Bildirileri El Kitabı-2. Çocuk Vakfı Yayınları, 119-133. Erişim Tarihi: 13.10.2022
<https://cocukvakfi.org.tr/wp-content/dosya/37k.pdf>
- Aksüt, Y., (2020). Çocuk Cinsel İstismarının Sosyolojik Analizi (Malatya Çocuk İzlem Merkezi Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Aktaş, E., ve Arıca, F. A., (2020). Cinsel Sömürü Boyutu: Cinsel Sömürü Karşıtı Kampanya Afişleri Üzerine İnceleme. Göç Araştırmaları Dergisi, 6(2), 292-325.
- Aktay, M., (2020). İstismar ve İhmalin Çocuk Üzerindeki Etkileri ve Tedavisi. Gelişim ve Psikoloji Dergisi, 1(2), 169-184.
- Aktepe, E., (2009). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1, 95-119.
- Aktepe, E., ve Atay, İ. M., (2017). Çocuk Evlilikleri ve Psikososyal Sonuçları. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry, 9(4), 410-420.
- Akyol, C. Ç., ve Kutlu, M., (2019). Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Geliştirilen Cinsel Sağlık Psiko-Eğitim Programının Etkililiği. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(2), 591-600.
- Alparslan, H. A., (2011). Çocukluk Döneminde Cinsel İstismar. Kocatepe Tıp Dergisi, 15(2), 194-201.
- Altunkaya, T., (2020). Çocuklara Yönelik İstismar ve Cinsel Suçlarda Türkiye'nin Dünyadaki Yeri. Erişim Tarihi: 11.10.2021. <https://tr.euronews.com/2020/06/19/rapor-cocuklara-yonelik-istismar-ve-cinsel-suclarda-turkiye-nin-dunyadaki-yeri>
- Alzoubi, F. A., Ali, R. A., Flah, I. H., and Alnatour, A., (2018). Mothers' knowledge and perception about child sexual abuse in Jordan. Child abuse and neglect, 75, 149-158.

- Apaydın, C.V., Gül, U., ve Aksoy, B., (2021). Çocukların ve Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarı Hakkındaki Bilgi ve Tutumları: Kesitsel Bir Çalışma. Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences, 14(2), 321-31.
- Aslan, G. G., (2020). Çocuğa Yönelik Cinsel İstismarın Yetişkinlik Dönemindeki Etkileri Hakkında Bir Derleme. Toplum ve Sosyal Hizmet, 31(2), 647-676.
- Ata, Z., (2019). Geçmişten Günümüze Çocuk Mağduriyetleri. Sosyal Çalışma Dergisi, 3(1), 47-60.
- Atasoy, Ş. K., Toros, F., Aksu, G. G, ve İncel, İ. (2022). Cinsel İstismara Uğrayan Ergenlerde Bağlanma Stili, Ana-Baba Tutumu, Depresyon ve Anksiyetenin Değerlendirilmesi. Çukurova Tıp Dergisi, 47 (3), 1024-1032.
- Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi (13 Aralık 2011). Erişim Tarihi: 14.10.2022, Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110910-4-1.pdf>
- Aydın, B., Akbaş, S., Turla, A., Dünder, C., Yüce, M., ve Karabekiroğlu, K., (2015). Türkiye'de Çocuk Cinsel İstismarı: 1002 Vaka Analizi. Adli Bilimler Dergisi, 60 (1), 61-65.
- Aydın, E., (2018). Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Sağlık ve Depresyon Belirtileri Üzerine Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, İ., (2019). Türkiye'de Çocuk İstismarı, Çocuk İstismarını Önleyici Sosyal Politikalar ve Diyarbakır Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydoğdu, F., (2019). Çocuk İstismarına Neden Olan Bir Bozukluk: Pedofili ve Tedavisi. Tıp Bilimlerinde Farklı Yaklaşımlar. Editör: Mercan, Y., İksadyayınevi, Ankara, s: 77-94.
- Aygün, Y., (2019). Türkiye'de Rakamlarla Çocuk Cinsel İstismarı. Çocuk İstismarı ve İhmal İle Mücadele Derneği. Erişim Tarihi: 06.10.2021 <http://www.cip.org.tr/istatistik/mobile/index.html#p=8>
- Bakay, M., (2022). Elazığ İlinde Adli Makamlara Yansıyan Çocuk Cinsel İstismarı Olgularının Mağdur Çocuk Yönünden Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bakır, Z. Z., (2018). Dünyanın Çocuk Karnesi. Editör: Özkan, Ü., Erişim Tarihi: 04.0.2021 <https://www.insamer.com/tr/uploads/pdf/rapor-2018-dunyanin-cocuk-karnesi.pdf>
- Bakır, E., ve Kapucu, S., (2017). Çocuk İhmal ve İstismarının Türkiye'de Yapılan Araştırmalara Yansıması: Bir Literatür İncelemesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 4(2), 13-24.
- Başkaya, Z., ve Yılmaz, B., (2022). Suriyeli Sığınmacıların Sultanbeyli İlçesine Sosyo-Ekonomik Etkileri ve Demografik Özellikleri. Journal Of International Social Research, 15(85), 52-72.
- Berkmen, B., ve Okray, Z., (2015). Çocuk İstismarı Ölçeği'nin Türkçe'ye Çevirisi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1(2), 228-241.
- Berkmen, B., ve Seçim, G. (2018). 8-10 Yaş Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi. Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, 1(1), 65-85.
- Beyazıt, U., (2015). Çocuk İstismarı Konusunda Türkiye'de Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1, 1-20.
- Boran, P., Gökçay, G., Devcioğlu, E., Eren, T., (2013). Çocuk Gelinler. Marmara Tıp Dergisi, 26:58-62
- Beyazıt, U., ve Ayhan, B. A., (2015). Türkiye'de Yapılmış Çocuğun Mağdur Olduğu Cinsel İstismar Olgularını Konu Alan Bilimsel Çalışmaların İncelenmesi. Akademik Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 31, 443-453.
- Bridge, E. N., ve Duman, N., (2018). Identifying Pedophilia. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 2(4), 215-222.

Briggs, F., and Hawkins, R. M. (1994). Follow up study of children of 5-8 years using child protection programmes in Australia and New Zealand. *Early Child Development and Care*, 100(1), 111-117.

Bozbeyoğlu, A. Ç., Koyuncu, E., Kardam, F., ve Sungur, A., (2010). Ailenin Karanlık Yüzü: Türkiye'de Ensest. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1).

Bozkurt, T., (2021). Çocuk İstismarı Haberlerinin Gazetelerde Yer Alış Biçimleri (Yüksek Lisans Tezi), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bulut, S., ve Karaman, H. B., (2018). Engelli Bireylerin Cinsel, Fiziksel ve Duygusal İstismarı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 19(2), 277-301.

Bustamante, G., Andrade, MS, Mikesell, C., Cullen, C., Endara, P., Burneo, V., and Grunauer, M., (2019). "I Have the Right to Feel Safe": Evaluation_Of_A_School-Based Child Sexual Abuse Prevention Program in Ecuador. *Child Abuse ve Neglect*, 91, 31-40.

Butler, A., C., (2013). Neglectchild Sexual Assault: Risk Factors for Girls. *Child Abuse and Neglect*, 37 (9), 643-652.

Büber, Ö., (2019). 3-18 Yaş Gruplarında Görülen Cinsel İstismarın Sosyal Hizmet Açısından Değerlendirilmesi: Sakarya İli Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Can, M., Tırtıl, L., ve Dokgöz, H., (2011). Çocuk İstismarı Olgularında Hekim Sorumluluğu. *Birinci Basamakta Adli Tıp*, 2, 181-191.

Cezayirli, E., (2017). Cinsel Suç İşlemiş Kişilerde Comt(Val158met) Ve Bdnf(Val66met) Genlerinin İncelenmesi (Yükseklisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Çırık, V. A., Efe, E., ve Velipaşaoğlu, S., (2020). Türkiye'de çocuk cinsel istismarını önlemek için ebeveynleri aracılığıyla çocukları eğitmek. *Psikiyatrik Bakımda Perspektifler*, 56(3), 523-532.

Çakır, S., (2015). Ortaokul Öğretmenlerinin Çocuk Cinsel İstismarı Hakkındaki Tutumları ve Kararlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çalışkan, H., (2019). Okul Öncesi Dönemde Çalışan Öğretmenlerin Mahremiyet Eğitimi Konusunda Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çalışkan, H., ve Çevik, E. İ., (2018). Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 218-233.

Çeçen, A.R., (2007). Çocuk Cinsel İstismarı: Sıklığı, Etkileri ve Okul Temelli Önleme Yolları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2007; 4(1): 1-17.

Çeçen, E. A. R., ve Hasırcı, K. O., (2013). Psikoeğitimsel Okul Temelli Çocuk Cinsel İstismarını Önleme Eğitim Programının Türk İlköğretim Öğrencilerine Etkisi. *Eğitim Bilimleri: Teori ve Uygulama*, 13(2), 725-729.

Çetin, K., ve Altınır, H., (2019). Cinsel İstismara Uğramış Çocukların Sosyodemografik Değerlendirilmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 135-147.

Çınkır, Ş., ve Nayır, F., (2018). "Medyaya Yansıyan Çocuk İstismarı Olaylarının Değerlendirilmesi." Prof. Dr. Emine Akyüz'e Armağan Akademisyenlikte 50 Yıl, Editörler; K.epe nekci, K. Y., ve Taşkın, P., Pegem Akademi, Ankara, 78-89.

Cıtak T. G., Gorak G, Ozyazicioglu N., Ak B., Işıl, O., ve Vural, P., (2018). Preventing Child Sexual Abuse: Body Safety Training For Young Children in Turkey. *Journal Of Child Sexual Abuse*, 27(4), 347-64.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, (1945). Resmi Gazete (Sayı: 6092). Erişim Tarihi: 11.10.2022 <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/6092.pdf>

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1995). Resmi Gazete (Sayı: 22184). Erişim Tarihi: 11.10.2022

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf>

Dünya Sağlık Örgütü, (2022). Erişim Tarihi: 24.10.2022

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

Dağ, H., Doğan, M., Sazak, S., Kaçar, A., Yılmaz, B., Doğan, A., ve Arıca, V. (2015). Çocuk Haklarına Güncel Yaklaşım. Cukurova Medical Journal, 40(1), 1-5.

David, N., Ezechi, O., Wapmuk, A., Gbajabiamila, T., Ohihoin, A., Herbertson, E., and Odeyemi, K., (2018). Child Sexual Abuse and Disclosure In South Western Nigeria: A Community Based Study. African Health Sciences, 18(2), 199-208.

Deblinger, E., Thakkar-Kolar R.R., Berry E.J., and Schroeder CM., (2010). Caregivers' Efforts To Educate Their Children About Child Sexual Abuse. A Replication Study. Child Maltreat, 15(1):91-100.

Dedeler, M., ÖPÖZ, T., Öztürk, C., (2016). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarına Yönelik Tedavi ve Önleme Yaklaşımları: Bir Gözden Geçirme. Ayna Klinik Psikoloji Dergisi, 3(1), 28-43.

Demir, E. S., (2021). Bir Hak İhlali Olarak Çocuk Cinsel İstismarı Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Diyarbakır Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, M., (2021). Farklı Yaş Grubundaki Çocuklara Verilen Mahremiyet Eğitiminin Çocuk İstismarı Bilgi Düzeyine Etkisinin Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Demirkapı, E. Ş., (2013). Çocukluk Çağı Travmalarının Duygu Düzenleme ve Kimlik Gelişimine Etkisi ve Bunların Psikopatolojiler ile İlişkisi (Yüksek Lisans Tezi). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Demirtürk, S. E., ve Mumcu, K. H., (2020). Çocuk İstismarına Yol Açan Ailesel Nedenler ve Çocuğun Korunmasına Yönelik Önlemler. Sağlık ve Toplum, 30(1), 30-35.

Derebağçe, G. E., ve Özerk, H. (2021). Türkiye’de 1995-2020 Yılları Arasında Çocuk İstismarını Önleme Programlarına İlişkin Gerçekleştirilen Çalışmaların İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi, 4(7), 651-670.

Deveci, S. E., ve Yasemin, A. Ç. I. K., (2003). Çocuk İstismarı Nedenlerinin İncelenmesi. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 12(4).

Dhooper, S. S., and Schneider, P. L. (1995). Evaluation of a school-based child abuse prevention program. Research on Social Work Practice, 5(1), 36-46.

Do HN, Nguyen HQT, Nguyen LTT, Nguyen HD, Bui TP, Phan NT., (2019). Perception and Attitude About Child Sexual Abuse Among Vietnamese School-Age Children. Int J Environ Res Public Health. 16(20): 3973.

Doğrusöz, M., (2018). İnternet Çağında Pedofili ve Çocuk Pornografisi. Erişim Tarihi: 10.12.2021

<https://www.gazeteduvar.com.tr/forum/2018/07/14/internet-caginda-pedofili-ve-cocuk-pornografisi>

Dokgöz, H., ve Kar, H., (2017). Çocukta Cinsel İstismar. Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics, 3(3), 169-74.

Dönmez, E.,(2009). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenleri ve Velilerin Çocuk İstismarına ve İhmaline Yönelik Görüşleri (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dönmez, Y. E., Soylu, N., Özcan, Ö. Ö., Yüksel, T., DEMİR, A. Ç., Bayhan, P. C., ve Miniksar, D. Y., (2014). Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve Ergen Olgularımızın Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri. Journal Of Turgut Özal Medical Center, 21(1), 44-48.

Duman, N., (2019). "Çocuk Yaşta Evlilik" ya da "Çocuk Gelin" Olgusuna Psikososyal Bir Bakış. Uluslararası Bilimsel Araştırma Dergisi, 4(2), 267-276.

Dünya Sağlık Örgütü, (2003). Guidelines For Medico-Legal Care For Victims Of Sexual Violence. Erişim Tarihi: 13.10.2022 <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42788/?sequence=1>

Dünya Sağlık Örgütü, (2016). Child Maltreatment. Erişim Tarihi: 30.09.2021 https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/child/Child_maltreatment_infographic_EN.pdf

Dünya Sağlık Örgütü, (2020). Çocuk Kötü Muamelesi. Erişim Tarihi: 30.09.2021 <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

Dünya Sağlık Örgütü, (2020). Global Status Report On Preventing Violence Against Children 2020. Erişim Tarihi: 11.10.2022 <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332394/9789240004191-eng.pdf>

End Child Prostitution, Child Pornography And Trafficking Of Children For Sexual Purposes ECPAT, (2020). Erişim Tarihi: 10.12.2021 <https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/05/ECPAT-Country-Overview-Report-Sexual-Exploitation-of-Children-in-Turkey-July-2020-ENGLISH.pdf>

Ekşi, A., (1999). Ben Hasta Değilim, Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi 531-540.

Erdoğan, A., (2010). Pedofili: Klinik Özellikleri, Nedenleri ve Tedavisi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2(2), 132-160.

Ersoy, Ö., (2014). Cinsel Gelişimle İlgili Temel Kavramlar ve Okul Öncesi Dönemde Cinsel Eğitim. Editör: İ. Artan, Cinsel Gelişim ve Eğitim, 2. Basım, Hedef CS Yayıncılık, Ankara, s: 10-28.

Ersoy, Ö. A., ve Özkan, H. K., (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Cinsel İstismara İlişkin Bilgilerinin İncelenmesi: Nitel Bir Bakış. Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi, 6(1), 123-139.

Erükçü, G., (2013). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeyden Gelen Ergenlerin Çocukluk Dönemi Örseleme Yaşantılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eser, D., (2018). Kadın Konukevlerinde Kalan Çocukların Beden Güvenliği Eğitimi ile Kendini Koruma Becerilerinin Artırılması (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Eslek, D. ve Irmak, T. Y., (2022). Çocuk Cinsel İstismarını Önlemede "Dersimiz: Güvenli İlişkiler" Programının Etkinliğinin Değerlendirilmesi. Türk Psikoloji Dergisi, 37(89), 36-60

Gencer, Ö., Özbek, A., Özyurt, G., ve Kavurma, C., (2016). Çocuk ve Ergenlerde Aile Dışı ve Aile İçi Cinsel İstismar Olgularının Karşılaştırılması. Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi, 17(1), 56-64.

Genç, B., (2018). Hegemonik Erkeklik ve Feminist Kuram Bağlamında Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar. Current Debates in Gender and Cultural Studies: Current Debates in Social. Editörler: Taşkıran, G., ve Geçgin, E., Çizgeadam Design, İstanbul, 49-62.

Gewirtz-Meydan, A., and Finkelhor, D., (2020). Sexual Abuse and Assault in A Large National Sample of Children and Adolescents. Child Maltreatment, 25(2), 203-214.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2019). 2018 Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Raporu. Erişim Tarihi: 15.10.2022 https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/Kitapcik-Raporlar/2018_1%CC%87nsan_Ticaretiyle_Mu%CC%88cadele_Yillik_Raporu.pdf

Gökkaya, V. B., (2018). Cinsel İstismar ve Çocuk (Sivas İli Örneği). The Journal of Academic Social Science Studies, (66), 425-432.

Gönültaş, B. M., (2016). Cinsel İstismarcıların Çocuklara Yaklaşım Metot ve Teknikleri. ZfWT, 8 (1), 289-305.

Grejser, S., and Doek, J. (2019). Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismardan Korunması Terimler ve Kavramlar Kılavuzu. Uluslararası Çocuk Merkezi-ECPAT Türkiye.

Gunnarsdottir, K., (2018). Attitudes towards pedophiles: a comparison of psychology resources and police trainee retention in Norway. (Master's Thesis). Levert Som Masteroppgave Ved Psykologisk Institutt Universitetet I OSLO.

Gümüş, A. E., (2017). Çocuk Cinsel İstismarı Şüphesinin Bildirimi Öncesinde Çocukla Yapılacak İlk Görüşme. Klinik Psikiyatri Dergisi, 20(1), 45-58.

Güner, S., Güner, Ş. İ., ve Şahan, M. H., (2010). Çocuklarda Sosyal ve Medikal Bir Problem; İstismar. Van Tıp Dergisi, 17(3):108-113 (2010).

Güngör, A., (2021). Sosyal Medyada Çocuk Hakları İhlali ve Çocuk İstismarı: Instagram Anneleri. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (54), 1-24.

Güzelyurt, T., (2020). Okul Öncesi Dönemde Cinsel Eğitim ve İstismar: Çocuk Kitaplarına Yönelik Bir İnceleme. Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4(1), 54-69.

Hébert, M., Amédée, L. M., Blais, M., and Gauthier-Duchesne, A. (2019). Child Sexual Abuse Among A Representative Sample Of Quebec High School Students: Prevalence and Association With Mental Health Problems and Health-Risk Behaviors. The Canadian Journal Of Psychiatry, 64(12), 846-854.

Hıdır, M., ve Kılınc, F. E., (2020). Çocukluk Döneminde Cinsel İstismar Üzerine Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi. Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi, 1(1), 23-40.

Irmak, T. Y., Kızıltepe, R., Aksel, Ş., Güngör, D., ve Eslek, D., (2018). Mika ile Kendimi Korumayı Öğreniyorum: Cinsel İstismarı Önleme Programının Etkililiği. Türk Psikoloji Dergisi, 33(81), 41-61.

Işık, E., Demircioğlu, H., (2019). Çocuk Cinsel İstismarını Önlemeye Yönelik Geliştirilen Okul Temelli Programlar ve Etkililikleri. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 32-51.

Işık, Ü., Aktepe, E., Şimşek, F., Akyıldız, A., ve Yıldız, A., (2019). Isparta İlinde Bir Üniversite Hastanesinde Değerlendirilen Cinsel İstismar Mağdurlarının Sosyodemografik, Klinik ve Ailevi Özellikleri: 2014-2018 Verileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(1), 53-57.

İdrisoğlu, Ö., (2019). Ensest Vakası Yaşanan Ailelerdeki Annenin Değerlendirilmesi: Suç Ortağı Mı? İkincil Mağdur Mu? (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü.

İnsan Hakları Derneği, (2008). Çocuk İhmali ve İstismarını Önleme Öğretmenler ve Aileler İçin Eğitim Kılavuzu, Ankara: Berkay Ofset.

İnsan Hakları Derneği, (2020). Çocuk Hakları Raporu. Erişim Tarihi: 28.10.2021
https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2020/11/20201120_AdanaCocukHaklariIhlalleriRaporu.pdf

İpek, N., (2020). İslamın Mahremiyet Algısı Işığında Mahremiyet Eğitiminin Çocuk Cinsel İstismarını Önlemedeki Rolü (Yüksek Lisans Tezi). Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İşiten, N., (2011). İhmal ve İstismar Kavramlarının Tanımlanması. Çocuk İstismarını Önleme Sempozyumu Sonuç Raporu. Polis Eğitim ve Kongre Merkezi, İstanbul. Erişim Tarihi: 20.10.2022
<https://silo.tips/download/ocuk-stsmarini-nleme-sempozyumu-sonu-raporu>

Jonsson LS, Fredlund C, Priebe G, Wadsby M, Svedin CG. Online Sexual Abuse Of Adolescents By A Perpetrator Met Online: A Cross-Sectional Study. Child Adolesc Psychiatry Ment Health (2019). 13(32), 1-10.

Kalaycı, S., ve Çiçek, E., (2013). Çocuk Haklarının İhlali ve Çocuğun Ekonomik İstismarı. Sosyal Hizmet Sempozyumu, s 126-141.

Kaplan, B., Çalışkan, Z., ve Evgin, D., (2020). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve İhmaline İlişkin Hemşirelik Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi, 9(2), 135-141.

Karabat, A., (2016). Hiçbirimiz Masum Değiliz. Erişim Tarihi: 12.10.2022
<http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/hicbirimiz-masum-degiliz>

Karahan, T., (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Çocuk Cinsel İstismarının Bildirimine Yönelik Tutumları ve İlişkili Faktörler (Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Karakartal, D., (2020). Cinsel İstismarın Önlenmesinde Cinsel Eğitimin Önemi. Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi, 6(13), 145-156.

Karal, E., ve Atak, H., (2022). Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Üzerine Kavramsal Bir Çalışma. Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 82-103.

Karameşe, O., (2018). Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı’na Gönderilen Ensest Olgularının Değerlendirilmesi (Uzmanlık Tezi). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı.

Karataş, Z., (2018). Çocukların Cinsel İstismardan Korunmasında Çocuk Adalet Sisteminin Önleyici Fonksiyonu. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 2(2), 136-147.

Karataş, K., Aslan, H., Öztürk, A. B., ve Albayrak, H., (2020). Cinsel İstismara Maruz Kalan Türk Vatandaşı ve Mülteci Çocukların Durumu. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(4), 107-132.

Kardeş, S., ve Karaman, N. G. (2018). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Çocuğun Cinsel Eğitimine İlişkin Görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(3), 1554-1570.

Kaya, H., Çoban, B., Kiliklioğlu, E., Özden, N., ve Özgen, G., (2005). Çocukta Cinsel İstismar ve Hemşirenin Rolü. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 13(55).

Kaytez, N., Yücelyigit, S., ve Kadan, G., (2018). Çocuğa Yönelik İstismar ve Çözüm Önerileri. Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1), 18-24.

Kemer, D., ve İşler, A. (2021). Çocuk Cinsel İstismarını Önlemede Okul Temelli Cinsel İstismarı Önleme Programlarının Önemi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 12(3), 411-421.

Kılıç, A. (2004). Çocuk İhmali ve İstismarı. Klinik Çocuk Forumu, 4(2), 35-40.

Kılıç, M., (2020). Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Yönelik Farkındalık Düzeyinin Ebeveyn-Çocuk İlişkisine Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Kır, E., (2013). Çocuklara Yönelik Cinsel Taciz ve İstismara Karşı Önleyici Eğitim Çalışmaları. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 71(1), 785-800.

Kıran, E. (2017). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Türkiye’de Çocuk Gelinler: Balkan Sosyal Bilimler Dergisi, ICOMEP 2017 Özel Sayısı, 1-8.

Kiye, S., ve Pişkin, M., (2020). Öğretmenlerin Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Algılarının İncelenmesi. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7(8), 20-44.

Koçak, C., ve Büyükgönenç, L., (2011). Toplumdaki Bireylerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Görüşleri. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(1), 89-104.

Kök, H., (2019). Türkiye’de Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Yönelik Hizmet ve Uygulamaların Değerlendirilmesi: Bir Model Önerisi (Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kurtça, T. T., (2022). Çocuk Cinsel İstismarını Önleme Programlarında Ebeveyn Eğitimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(2), 1-1.

Lemaigre, C., Taylor, E. P. ve Gittoes, C. (2017). Barriers and facilitators to disclosing sexual abuse in childhood and adolescence: a systematic review. *Child Abuse and Neglect*, 70, 39-52.

MacIntyre, D., and Carr, A. (1999). Evaluation of the effectiveness of the stay safe primary prevention programme for child sexual abuse. *Child Abuse and Neglect*, 23(12), 1307-1325.

Manay, N., and Collin-Vézina, D., (2021). Recipients Of Children’s And Adolescents’ Disclosures Of Childhood Sexual Abuse: A Systematic Review. *Child Abuse and Neglect*, 116, 104192.

Meraki, S., ve Var, E. Ç., (2019). Alt-Sosyo Ekonomik Düzeye Sahip Ailelerin Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. *Türkiye Sağlık Bilimleri Ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 1-12.

Merey, Z. (2016). *Çocuk Hakları*. Editör: Merey, Z., Pegem Akademi, Ankara.

Mülteci Hakları Derneği, (2020). Dünya’da ve Türkiye’de Çocuk Hakları, 1-12. Erişim Tarihi: 11.10.2022 <https://www.umhd.org.tr/wp-content/uploads/2020/12/C%CC%A7ocuk-Haklari-Raporu-1.pdf>

Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, S., and Vos, T., (2012). The Long-Term Health Consequences Of Child Physical Abuse, Emotional Abuse And Neglect: A Systematic Review And Meta Analysis. *PLOS Medicine*, 9(11), 1-31. Doi: 10.1371/Journal. Pmed. 1001349.

NSPCC, The UK children's charity. Erişim Tarihi: 05.04.2021 <https://www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/child-sexual-abuse/#>

Olakunbi OO, and Akintomide AG, (2010) Who Breaks the Ice in Parent-Child Sexual Communication Counselling Implications for Adolescent Health and Development. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education*, 1(2), 88-92.

Osmanlıca-Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi: 14.10.2022 <https://www.osmanlicaturkce.com/?k=f%C3%BCcur&t=%40>

Öncü, E., Kurt, A., Esenay, F., ve Özer, F., (2012). Çalışan Çocukların Ailede İstismarı. *Türk Halk Sağlığı Dergisi*, 10(3), 128-140.

Özcebe, H., (2013). Çocukların Ticari Cinsel Sömürüsü. 16. Ulusal Halk Sağlığı Kongre Kitabı, Antalya, 57-60.

Özdemir, S. G., (2018). Okul Sosyal Hizmeti Bağlamında Cinsel İstismarı Önleme Eğitiminin 8-11 Yaş Grubundaki Çocukların Farkındalık Düzeylerine Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdemir, G., Cesur, G., Yarar, G. Ü., ve Akif, M., (2018). İstanbul İli Örneklemde Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve Ergenlerin Sosyodemografik ve Klinik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25(2), 141-158.

Özen, N., ve Şener, Ş. (1997). *Çocuk ve Ergenlerde Cinsel İstismar (Cilt 2)*. İzmir: Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları.

Özer, G., (2014). Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarına Dair Bilinçleri, Endişeleri ve Aldıkları Önlemler (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü.

Özgentürk, İ., (2014). Child Abuse And Neglect. Çocuk İstismarı ve İhmal. *Journal Of Human Sciences*, 11(2), 265-278.

- Özkan, G., (2021). Ekolojik Sistem Yaklaşımı Açısından Çocuk İhmal ve İstismarında Bireysel, Ailesel ve Çevresel Risk Faktörlerinin Değerlendirilmesi. USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi 4(8), 217-240.
- Öztop, D. B., ve Özcan, Ö. Ö. (2010). Cinsel İstismar Vakalarının Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. In Yeni Symposium, 48(4), 270-277.
- Öztürk, A. B., (2009). Çocuğun Cinsel İstismarı ve Aileyle Çalışma. Toplum ve Sosyal Hizmet, 20(2), 89-98.
- Özyürek, A., (2004). Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Parsa, A. F., ve Akmeşe, Z., (2019). Sosyal Medya ve Çocuk İstismarı: Instagram Anneleri Örneği. Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi, 5(1), 163-191.
- Pash, F., (2017). Cinsel İstismara Uğrayan Çocukların Ekolojik Sistem Yaklaşımı Açısından İncelenmesi. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(2), 39-53.
- Pekdoğan, S., (2016). Annelerin İstismar Potansiyellerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ege Eğitim Dergisi, 17(2), 425-441.
- Polat, O. (2007). Tum Boyutlarıyla Çocuk İstismarı I. Seckin yayıncılık, Ankara, s:13-339
- Polat, O. (2016). Şiddet. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22(1), 15-34.
- Polat, O. (2018). Türkiye’de Çocuk İstismarı Raporu -2 Basın Özeti, İstanbul. Erişim Tarihi: 11.10.2022 https://cohum.giresun.edu.tr/Files/ckFiles/cohum-giresun-edu-tr/RAPOR-%C3%87OCUK-%C4%B0ST%C4%B0SMARI-tam_v2_cleancopy.pdf
- Rodriguez, C. M., (2010). Personal Contextual Characteristics and Cognitions: Predicting Child Abuse Potential and Disciplinary Style. Journal Of Interpersonal Violence, 25(2), 315-335.
- Sağlam, Ö., (2016). Cinsel İstismar Mağduru Çocuğa Sosyal Hizmet Yaklaşımı. Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi, (7), 22-31.
- Sakinmaz, E., (2019). Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği’nin Türkçe’ye Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirliği (Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Sarıcan, A., (2016). Cinsel İstismar Mağduru 9-15 Yaş Arası Çocuklarda Algılanan Sosyal Desteğin Travmatik Strese Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Save the Children Annual Report 2016. Erişim Tarihi: 12.10.2022 <https://www.savethechildren.net/sites/default/files/libraries/Save%20the%20Children%20Annual%20Report%202016.pdf>
- Save The Children-Çocuk Hakları Kaynak Merkezi.Education Under Attack 2018. Erişim Tarihi: 18.12.2021 https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/eua_2018_full_report.pdf/
- Sayın, H., ve Seçkin, S. A., (2020). İnsan Ticareti ya da İnsanlığın Ticareti: Çocuk Ticareti Üzerinden Uluslararası Göçe Bakış. İstanbul Esenyurt Üniversitesi İşletme Ve Yönetim Bilimleri Fakültesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 1(1), 95-109.
- Simon, J., Luetzow, A., and Conte, J. R. (2020). Thirty Years Of The Convention On The Rights Of The Child: Developments In Child Sexual Abuse And Exploitation. Child Abuse and Neglect, 110, 1-8.
- Singh, MM, Parsekar, SS, and Nair, SN., (2014). An Epidemiological Overview Of Child Sexual Abuse. Journal Of Family Medicine And Primary Care, 3(4):430-435.

SPUTNIC Türkiye (2018). Erişim Tarihi: 11.10.2021 <https://tr.sputniknews.com/20180610/ihd-turkiye-cinsel-istismar-cocuk-dogum-1033803155.html>

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M.J., Alink, L. R., and Van Ijzendoorn, M. H., (2015). The Prevalence Of Child Maltreatment Across The Globe: Review Of A Series Of Metaanalyses. *Child Abuse Review*, 24(1), 37-50.

Şahin, S. K., ve Koçtürk, N., (2021). Ebeveynlerin Çocukluk Dönemi Cinsel İstismarına İlişkin Mitleri. *Turkish Studies-Social Sciences*, 16(3), 1223-1239.

Şanlı, D., (2007). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Şeker, H. K., ve Şeker, S., (2018). Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm. *Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi*, (2), 35-49.

Taner, Y., ve Gökler, B., (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. *Acta Medica*, 35(2), 82-86.

Taşğın, S., ve Sari, İ. (2014). Aile İçi Ensestini Nitel Analizi: Şanlıurfa Örneği. *Journal Of International Social Research*, 7(35).

TDK, Türk Dil Kurumu. Erişim Tarihi: 14.10.2022 <https://sozluk.gov.tr/>

Tener, D. and Murphy, S.B., (2015). Adult Disclosure of Child Sexual Abuse: A Literature Review, *Trauma, Violence, & Abuse*, 16 (4), 391-400.

Thibert, A. A., (2019). Çocuk Ticareti ve Cinsel Sömürü Üzerine Bilgi Notu. *Uluslararası Çocuk Merkezi, Bilkent Üniversitesi*, 1-32.

Topal, Y., Balcı, Y., ve Erbaş, M. (2018). Muğla'da 18 Yaş ve Altı Cinsel İstismar Olgularının Retrospektif Değerlendirilmesi. *Ortadoğu Tıp Dergisi*, 10(2), 135-141.

Topçu, S., (2009). Silinmeyen İzler: Çocuk, Genç ve Engellilerin İstismar ve İhmali, *Phoenix Yayınevi, Ankara*, 71-85.

Toprak, A., (2019). Ergenlerde Algılanan Anne-Baba Tutumu ile Duygusal Özerklik ve Sır Saklama Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). *Antalya: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.

Topuz, A. E., (2019). Son İki Yılda İzmir Adliyesi'nde Görülen Çocuk İstismarı Vakalarının İçerik Analizi (Yüksek Lisans Tezi). *İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*.

Tuğut, N., ve Gölbaşı, Z. (2019). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan (3-6 Yaş) Ebeveynlerin Cinsel Eğitim Tutumlarının Belirlenmesi. *Turkish Journal Of Family Medicine And Primary Care*, 13(3), 287-294.

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, 2018. Erişim Tarihi: 24.10.2022 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Statistics-on-Child-2017-27596>

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, 2021. Erişim Tarihi: 18.10.2022. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2020-37228&dil=1>

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, 2021. Erişim Tarihi: 11.10.2022 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2020-37200>

Tuncay, B., (2020). Okul Öncesi Çocukları Cinsel İstismardan Koruma Eğitim Programının Annelerin Cinsel İstismara İlişkin İnançları Üzerine Etkisi (Doktora Tezi). *Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*.

Tunç, G. Ç., (2022). Beden Güvenliği Eğitim Programı Ebeveyn Versiyonunun Türkçe Uyarlaması. *Sağlık ve Toplum*, 32 (1) 206-220

United Nations International Children's Emergency Fund, (2018). Erişim Tarihi: 18.10.2022
<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/1647/%C3%87ocuk%20Evlilikleri%20Raporu%20-%2020-04-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

United Nations International Children's Emergency Fund, (2019). Erişim Tarihi: 18.10.2022
<http://202.1.196.72/jspui/bitstream/123456789/9062/1/Progress%20for%20every%20child%20in%20the%20SDG%20era-2019%20.pdf>

United Nations Population Fund (2020). Erişim Tarihi 17.10.2022
https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_cyeze_sagliksonuclariraporu_turkce.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime, (2019). 2018 Küresel İnsan Ticareti Raporu.
Erişim Tarihi: 15.10.2022
https://www.dunyabestebuyuktur.org.tr/wp-content/uploads/2019/01/DBB_Rapor_Ozeti_K%C3%BCresel_insanTicaretiRaporu.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime, (2022). Dünya çapında yaklaşık 37 milyon çocuk yerinden edildi. Bu, şimdiye kadar kaydedilen en yüksek sayı. Erişim Tarihi: 15.10.22
<https://www.unicef.org/turkiye/bas%C4%B1n-b%C3%BCltlenleri/d%C3%BCnya-%C3%A7ap%C4%B1nda-yakla%C5%9F%C4%B1k-37-milyon-%C3%A7ocuk-yerinden-edildi-bu-%C5%9Fimdiye-kadar-kaydedilen>

Uraslı, M., (2022). 3-15 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Mitlerinin Çocuklarıyla Kurdukları Cinsel İletişimle İlişkisi (Yüksek Lisans Tezi). Kars: Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Urazel, B., Fidan, S. T., Gündüz, T., Şenlikli, M., ve Asfuroğlu, B. Ö., (2017). Çocuk ve Ergen Cinsel İstismarlarının Değerlendirilmesi, Assessment of Sexual Abused Child Anadolescent. Osmangazi Tıp Dergisi, 39(2), 18-25.

Uytun, M. Ç., ve Öztop, D. B., (2016). Cinsel İstismar Mağduru Olan Çocuk ve Ergenlere Konulan Psikiyatrik Tanıların ve Uygulanan Tedavilerin Devamlılığının Değerlendirilmesi. In Yeni Symposium (Vol. 54, No. 3).

Ünal, F., (2019). Çocuk Cinsel İstismarında Cinsel Kimlik ve Mahremiyet Eğitiminde Rehberlik Öğretmenlerinin Rolü (Yüksek Lisans Tezi). Yalova: Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Üstündağ, A., Şenol, F., ve Mağden, D. (2015). Ebeveynler Çocuk İstismarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi ve Blinçlendirilmesi. Hacettepe University Faculty Of Health Sciences Journal, 212-227.

Vural, G., (2021). Çocuk İstismarcılarının Kişilik Profilleri. İksad Yayınları Ankara, 255 s.

Yağcı, F., Gürbüz, M. D., ve Sezgin, E. (2021). Ergenlik Dönemi Çocukların Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları ile Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Alguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23(4), 1211-1225.

Yalçın, N., (2011). Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Çözüm Önerileri (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yalçınkaya, A., (2011). Kartal İlçesinde Çocukta Cinsel İstismar Olgularının Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yam, F. C., (2020). Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Müdahale Basamakları ve İşlevlerinin Kuramsal Olarak İncelenmesi. Çocuk ve Gelişim Dergisi, 3(5), 61-78.

Yanar, G., (2017). Cinsel İstismara Maruz Kalan Çocukların Sosyo-Demografik ve Ekonomik Özelliklerinin Travmatik Strese Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Yarar F., ve Yarış F., (2011). Birinci Basamakta Çocuk İstismarı ve İhmaline Yaklaşım, Türk Aile Hekimliği Dergisi, 28(1), 247-262.
- Yazar, M. E., ve Boz, B., (2019). 2010-2016 Yılları Arasında Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne Başvuran Cinsel İstismar ve Cinsel Saldırı Olgularının Değerlendirilmesi. The Bulletin of Legal Medicine, 24(1), 43-50.
- Yıldırım, I., (2019). Ebeveynlerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi, Tutum ve Farkındalık Düzeyleri (Tıpta Uzmanlık Tezi). Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı.
- Yılmaz, A., (2009). Çocuk İstismarı ve İhmali: Risk Faktörleri ve Çocukların Psiko-Sosyal Gelişimi Üzerindeki Etkileri. Civilacademy Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 63-79.
- Yılmaz, R., ve Eryılmaz, A., (2016). Bülent Ecevit Üniversitesi Hastanesinde Değerlendirilen Ensest Olgularının Sosyodemografik Özellikleri. Adli Tıp Bülteni, 21(3), 167-171.
- Yichen J, Chen J, and Yu B., (2016). Knowledge and skills of sexual abuse prevention: A study on school-aged children in Beijing, China. J Child Sex Abus, 25(6): 686-696.
- Yiğit, İ., ve Erden, G., (2015). Çocukluk Çağı İstismar Yaşantıları ile Genel Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü. Türk Psikoloji Dergisi, 30(75), 47-59.
- Yolcuoğlu, İ. G., (2010). Çocukların İhmal-İstismara Uğramasında Aile ve Çocuklara Yönelik Risk Faktörleri ve Sosyal Hizmet Müdahalesi. Toplum ve Sosyal Hizmet, 21 (1), 73-83.
- Yücel, A. B., (2021). Aile İçi Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Ebeveynlerin Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Konya: KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yücel, D., (2014). Çocukluk Çağı İstismar Yaşantılarının Genç Yetişkinlik Dönemindeki Bağlanma Süreçleri, Psikopatolojik Semptomlar, İlişki Yeterlilikleri ve Aşk Tutumları İle İlişkilerinin İncelenmesi (Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü.
- Yücel H., ve Ögel, K., (2008). Çocuklara Yönelik Cinsel Sömürü ve Biçimleri. Türkiye Klinikleri Pediatrik Bilimler Dergisi, 4(6), 6-11.
- Yüksel, F., Keser, N., Odabaş, E., Kars, G. B., Yurtkulu, F., ve Cayrat, E., (2013). Çocuk İstismarı ve Çocuk İzlem Merkezleri. Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi, (2), 18-22.
- Yüksel, Ş., ve Saner, S., (2016). Çocuk Cinsel İstismarı ve Zor Açığa Çıkması. Türkiye Psikiyatri Derneği, 34s.
- Walsh, K., Berthelsen, D., Hand, K., Brandon, L., and Nicholson, JM, (2019). Sexual Abuse Prevention Education in Australian Primary Schools: A National Survey of Programs. Journal of Interpersonal Violence, 34(20), 4328-4351.
- Wurtele S, and Kenny M.C., (2010). Primary Prevention Of Child Sexual Abuse: Child- And Parent-Focused Approaches. In: Ed: Kaufman KL. The Prevention Of Sexual Violence: A Practitioner's Sourcebook. NEARI Press, Holyoake MA, 107-119.
- Wurtele, SK and Kenny, MC (2011). Normative Sexuality Development In Childhood: Implications for Developmental Guidance and Prevention of Childhood Sexual Abuse. Counseling and Human Development, 43 (9), 1-24.
- Wurtele, S. K., and Kenny, M. C. (2012). Preventing Childhood Sexual Abuse: An Ecological Approach. 531-565.
- Uçar, M., (2014). Bilişsel Süreç Yaklaşımına Dayalı Olarak Hazırlanan Cinsel İstismarı Önleme Becerisi Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zastrow, C., (2015). Sosyal hizmete Giriş. Nika Yayınevi, Ankara, 834 s.

Zengin, B. Y., (2014). 9-17 Yaş Grubunda Cinsel İstismar Olgularının Adli Süreçte Yaşadıkları Örselenmenin Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerileri (Uzamlı Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi.

Zhang, W., Chen, J., Feng, Y., Li, J., Zhao, X.,and Luo, X. (2013). Young children's knowledge and skills related to sexual abuse prevention: A pilot study in Beijing, China. *Child abuse & neglect*, 37(9), 623-630.

Zhang, W., Chen, J., Feng, Y., Li, J., Liu, C., and Zhao, X. (2014). Evaluation of a Sexual Abuse Prevention Education for Chinese Preschoolers. *Research On Social Work Practice*, 24(4), 428-436.

EKLER

Ek 1. Çocuk ve Aile Tanıtıcı Bilgi Formu

<p>Bu form “7-12 Yaş Grubu Çocukların İstismar Bilgi Düzeyleri: Çorum İli Örneği” konulu tez araştırmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Bu çalışmadan elde edilen bilgiler yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacak, isim-soy isim alınmayacak ve katılımınız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Katılımınız ve iş birliğiniz için teşekkür ederim.</p>
1. Yaş:
2. Cinsiyet: 1) Kız () 2) Erkek ()
3. Sen dahil kaç kardeşsin:
4. Kaçınıcı çocuksun:
5. Evinizde kimlerle birlikte yaşıyorsun? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz) 1) Anne 2) Baba 3) Kardeşler 4) Akraba (büyükanne, büyükbaba, dede, hala vb) 5) Üvey anne 6) Üvey baba Diğer (Açıklayınız)
6. Anaokulunu ve/veya kreşe gittin mi? 1) Sadece kreş 2) Sadece anaokulu 3) Kreş ve anaokulu
7. Annenin yaşı kaç?
8. Annenin en son bitirdiği okul nedir? 1) Okuma-yazma bilmiyor 2) Okuma-yazma biliyor 3) İlkokul 4) Ortaokul 5) Lise 6) Üniversite ve üstü
9. Annen çalışıyor mu? 1) Çalışıyor 2) Çalışmıyor 3) Emekli
10. Babanın yaşı kaç?
11. Babanın en son bitirdiği okul nedir? 1) Okuma-yazma bilmiyor 2) Okuma-yazma biliyor 3) İlkokul 4) Ortaokul 5) Lise 6) Üniversite ve üstü
12. Baban çalışıyor mu? 1) Çalışıyor 2) Çalışmıyor 3) Emekli
13. Ailenin ekonomik durumu sence nasıl? 1) Düşük düzey 2) Orta düzeyde 3) Yüksek düzeyde

Ek 2. Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği

Bu form "7-12 Yaş Grubu Çocukların İstismar Bilgi Düzeyleri: Çorum İli Örneği."konulu tez araştırmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Bu çalışmadan ele edilen bilgiler yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacak, isim-soy isim alınmayacak ve katılımınız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Katılımınız ve işbirliğiniz için teşekkür ederim.			
Maddeler	Değerlendirme		
	Doğru	Yanlış	Bilmiyorum
1. Sırları her zaman saklamalısın.			
2. Sevdiğin birinin sana sarılmasında bir sakınca yoktur			
3. Bir kişinin yabancı olduğunu her zaman anlayabilirsin, çünkü onlar sana zarar verebilecek tehlikeli birine benzer.			
4. Çocukların çoğu, gece yatmadan önce anne ve babasından bir öpücük almayı sever, yani bu iyi bir dokunuştur.			
5. Bazen bir yetişkine "hayır" demende bir sakınca yoktur.			
6. Birisi sana hoşlanmadığın bir şekilde dokunduğunda "hayır" deyip uzaklaşmada bir sakınca yoktur.			
7. Birisi seni tanıdığını söylese bile, eğer sen onu tanıımıyorsan, o kişi yabancıdır.			
8. Kucaklaşmalar ve gıdıklamalar fazla uzun sürerse, kötü dokunuşlara dönüşebilir.			
9. Eğer bisikletinden düşüp özel bölgelerini incitirsen, doktor veya hemşirelerin, giysilerinin altına bakmasında bir sakınca yoktur.			
10. Eğer birisi sana hoşlanmadığın bir şekilde dokunursa, bunu güvendiğin birine söylemelisin.			
11. Eğer arkadaşın, elindeki tek şekerini onunla paylaşmazsan seninle artık arkadaş olmayacağını söylese, şekeri ona vermelisin.			
12. Eğer birisi sana hoşlanmadığın bir şekilde dokunursa, bu senin hatandır.			
13. Eğer birinin sana dokunma şeklinden hoşlanmazsan, "hayır" demende bir sakınca yoktur.			
14. Yabancılar diğer herkes gibi görünürler.			
15. Eğer bir yetişkin sana bir şey yapmanı söylese, onu her zaman yapmak zorundasın.			
16. İlk başlarda kendinizi iyi hissettiren bazı dokunuşlar, daha sonra kafa karıştırıcı hale gelebilir.			
17. Bir dokunuşun iyi olup olmadığı konusunda kendi hislerine güvenebilirsin.			
18. Sevdiğin bir yetişkinin sana sarılmasında herhangi bir sakınca yoktur.			
19. Okuldaki belalı bir çocuk sana bir şey yapmanı emrederse, bunu yapman daha iyi olur.			
20. Sevdiğin biri bile sana kendini kötü hissettirecek şekilde dokunabilir.			
21. Okulda iyi bir şey yaptığında, sevdiğin bir öğretmenin sırtına hafifçe dokunması, iyi bir dokunuştur.			
22. Hoşlansan da hoşlanmasan da yetişkinlerin sana dokunmasına izin vermelisin.			
23. Eğer birisi sana kendini iyi hissettirmeyecek şekilde dokunursa, birileri sana inanmaya kadar bunu anlatmaya devam etmelisin.			
24. Bazen, ailedeki biri sana hoşlanmayacağın bir şekilde dokunabilir.			
25. Erkek çocuklar, birinin onların özel yerlerine dokunması konusunda endişe etmek zorunda değildir.			
26. Eğer annen senin daha önce tanışmadığın bir komşunuzla karşılaşip konuşmaya başlarsa, senin de onunla konuşmada bir sakınca yoktur.			
27. Eğer bir arkadaşının babası, kaybolan kedisini aramak için senden yardım isterse, hemen onunla gidip, ona yardım etmelisin.			

Ek 2. Çocuklar İçin İstismar Bilgi Ölçeği (Devam)

	Doğru	Yanlış	Bilmiyorum
28. Eğer okulunda en iyi resim yarışmasını kazanırsan ve sevdiğin bir komşu, seni tebrik etmek için sana kısıcak sarılırsa, bu iyi bir dokunuştur.			
29. Çoğu insan yabancısıdır ve yabancıların çoğu iyidir.			
30. Tanıdığın birisi, hatta bir akrabası bile, kafanın karışmasına neden olacak bir şekilde özel yerlerine dokunmak isteyebilir.			
31. Kıyafetlerini çıkarıp yatma vakti olmadığı halde, eğer bakıcın/seninle ilgilenen kişinin giysilerini çıkarmasını isterse, bunu yapmak zorundasın.			
32. Eğer sen banyo yaparken içeri biri girerse ve sen bundan rahatsız olursan, sadece sessiz kalmalısın.			
33. Eğer bir alışveriş merkezinde aileni kaybedersen, yabancı olsalar bile bir satış elamanı ya da güvenlik görevlisinden yardım istemende bir sakınca yoktur.			

Ek 3. Etik Kurul Onayı

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Sayı : 2021-119

17/05/2021

Konu: Başvuru Değerlendirme Sonucu

Sayın Doç. Dr. Selen ÖZAKAR AKÇA

Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuzla ilgili kurul kararımız ve ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet KUTLU
Başkan

Başvuru Numarası	2021-66
Sorumlu Araştırmacı	Doç. Dr. Selen ÖZAKAR AKÇA
Araştırma Başlığı	7-12 Yaş Grubu Çocukların İstismar Bilgi Düzeyleri: Çorum İli Örneği
Toplantı Tarihi	30.04.2021
Karar Numarası	2021-66

- Araştırma başvurunuz etik açıdan uygun bulunmuştur.
- Araştırmaya Kurum İzni/İzinleri alındıktan sonra başlanması uygun bulunmuştur.
- Başvurunun, ekte belirtilen düzeltmelerin yapılması halinde tekrar değerlendirilmesine karar verilmiştir.
- Araştırma projesi etik açıdan uygun olmadığından başvurunun reddine karar verilmiştir.

T.C.
ÇORUM VALİLİĞİ
İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı :83369068/
Konu : Bilimsel Çalışma Ön İzin
Komisyon Onayı

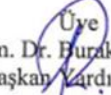
MÜDÜRLÜK MAKAMINA

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Adli Bilimler Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Selen ÖZAKAR AKÇA'nın sorumlu danışmanlığında, Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tuba ORMANCI'nın araştırmacılığını üstleneceği "7-12 Yaş Grubu Çocukların İstismar Bilgi Düzeyleri: Çorum İli Örneği" isimli çalışmanın, Başkanlığımıza bağlı Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Servisinde yapılabilmesi için Ön İzin verilmesi hakkındaki Hitit Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 14.07.2021 tarih ve E-23418205-000-7471/143971269 sayılı yazısı, Ön İzin Formu ve ekleri Bilimsel Araştırma ve Proje Ön İzin Değerlendirme Komisyonu tarafından değerlendirilmiştir.

Mülga Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunun 19.06.2013 tarih ve 95796091/010/4683 sayılı yazısında; yapılacak olan çalışmaların sağlık tesisinde hizmeti aksatmayacak şekilde yürütülmesi, anket/araştırmaya katılımların gönüllülük esasına göre yapılması, kişisel verilere ve özel hayatın korunmasına önem verilmesi, yapılacak çalışmaların sonucunun kurumumuz bilgisi dışında ilan edilmemesi bildirilmiş olup, bu hususlar çerçevesinde hareket edilmesi, ilgili mevzuat şartlarının yerine getirilmesi, Hastane Yönetimi ve Ar-Ge Birimi bilgilendirildikten sonra çalışmaya başlanması koşullarıyla ilgili çalışmaya Ön İzin verilmesi tarafımızca uygun görülmüştür.

Makamınıza uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Komisyon Başkanı
Dr. İhsan DEMİRBAŞ
Başkan

Üye
Uzm. Dr. Burak UFLAZ
Başkan Yardımcısı

Üye
Hacer YETİM
Uzman

OLUR
21/07/2021
Uzm. Dr. Ömer SOBACI
İl Sağlık Müdürü

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

**ÇOCUKLAR İÇİN İSTİSMAR BİLGİ ÖLÇEĞİ'NİN
TÜRKÇE'YE UYARLANMASI, GEÇERLİK VE
GÜVENİRLİĞİ**

Esmâ SAKINMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe MEYDANLIOĞLU

"Kaynakça gösterilerek tezinden yararlanılabilir"

2019-ANTALYA

